

ΤΕΙ ΠΑΤΡΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: Αθανάσιος Παπαδημητρίου

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ σπουδάστριας: Ευαγγελία Δεσπότη

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

" Η θανατική ποινή στον Ελλαδικό χώρο μέσα από τα τεκμήρια της ιστορίας. Στα αρχαία χρόνια, τη Βυζαντινή εποχή στην Οθωμανική κυριαρχία και στη Νεώτερη ιστορία".

Πάτρα 2004

ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ	4168
----------------------	------

ΘΕΜΑ:

« Η Θανατική ποινή στον Ελλαδικό χώρο μέσα από τα τεκμήρια της ιστορίας. Στα αρχαία χρόνια, τη Βυζαντινή εποχή και στα χρόνια της Οθωμανικής κυριαρχίας.»

*« Αυτό το κεφάλι του ανθρώπου του λαού
καλλιεργήστε το, οργώστε το, ποτίστε το,
κάνετε το γόνιμο, φωτίστε το,
έτσι δεν θάχετε ποτέ ανάγκη να το κόψετε».*

B. Ουγκώ.

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

1. Εισαγωγή
2. Η θανατική ποινή Ο Εννοιολογικός προσδιορισμός και το περιεχόμενο του όρου.
3. Η Αρχαία Εποχή Κοινωνική και διοικητική οργάνωση (το πλαίσιο).
Η θανατική ποινή στα αρχαία χρόνια
Παραρτήματα των ιστορικών πηγών.
4. Ρωμαϊκή εποχή
5. Τα Βυζαντινά Χρόνια Κοινωνική και διοικητική οργάνωση.
Η Χριστιανική πίστη και η θανατική ποινή
Η θανατική ποινή στα Βυζαντινά χρόνια.
Παραρτήματα των Ιστορικών πηγών.
6. Η Οθωμανική κυριαρχία (Τουρκοκρατία) Διοικητική και κοινωνική οργάνωση.
Η θανατική ποινή στην Οθωμανική περίοδο.
Η πίστη στην Ορθόδοξη πολιτισμική πραγματικότητα και τα μαρτύρια των Ρωμίων.
7. Θανατικές εκτελέσεις στην Νεώτερη Ελλάδα.
8. Παράρτημα των ιστορικών τεκμηρίων.
9. Επίλογος
10. Συμπεράσματα
11. Περίληψη
12. Βιβλιογραφία

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ξεκινώντας βασικά από την αφετηρία της προστασίας της κοινωνίας δια της τιμωρίας του δράστη βαρέων ποινικών αδικημάτων καθιερώθηκε από τα πανάρχαια χρόνια η θανατική ποινή.

Με την εξέλιξη των κοινωνιών και την επικράτηση ανθρωπιστικότερων αρχών και ιδιαίτερα των χριστιανικών θέσεων η θανατική ποινή περιορίζονταν σε ένα βαθμό και αριθμητικά αλλά και από πλευράς προϋποθέσεων επιβολής της. Εξαιρεση αποτελούν οι εμπόλεμες και επαναστατικές καταστάσεις, όπου τα πράγματα είναι σ' ένα μεγάλο βαθμό χωρίς έλεγχο.

Έτσι σήμερα διαγράφεται η τάση στις οργανωμένες θεσμικά κοινωνίες να καταργηθεί και σε αρκετές (το 44%) να έχει ήδη καταργηθεί, όπως και στη χώρα μας, επίσημα το 1994 και να αντικαθίσταται με ισόβια δεσμά.

Βεβαίως η παρούσα εργασία εστιάζει στη θεώρηση της θανατικής ποινής στην Ελλάδα.

Η άποψη ότι είναι επιβεβλημένη σε οριακές καταστάσεις – γιατί σε τέτοιες κρίνεται η αναγκαιότητά της – για τους λόγους που αναφέρονται παρακάτω, δεν μπορεί τεκμηριωθεί ούτε από την κοινωνική πρακτική ούτε προ παντός από λόγους θετικούς ή αρχών.

Έτσι απομένει η θεωρητική καταδίκη της και μάλιστα στο όνομα του χριστιανικού ανθρωπισμού και η ανάληψη προσπάθειας για την κατάργησή της όπου ακόμη συνεχίζεται να υπάρχει.

Θα είναι το καλύτερο δώρο που έχει να κάνει ο άνθρωπος στον εαυτό του, αν θέλει να τον δικαιώσει.

Θα ήθελα τελειώνοντας να εκφράσω τις θερμές μου ευχαριστίες στον καθηγητή μου κο Παπαδημητρίου για την πολύτιμη συμβολή του στην διεκπεραίωση αυτής της εργασίας.

Ευαγγελία Κ. Δεσπότη

Η ΘΑΝΑΤΙΚΗ ΠΟΙΝΗ

Η μεγάλη Αμερικάνικη εγκυκλοπαίδεια ονομάζει την θανατική ποινή ως την εσχάτη των ποινών. Την χρησιμοποιούσαν και οι πρωτόγονοι λαοί. Οι αρχαίοι δε θεωρούσαν πάντοτε την αφαίρεση της ζωής ως ποινή. Η οικογένεια (με την ευρύτερη σημασία) αποτελεί τη μόνη κοινωνική μονάδα όπου ο πατέρας καθοδηγεί και εξουσιάζει έχοντας το δικαίωμα να διατάξει τη θανάτωση οποιουδήποτε μέλους και για οποιοδήποτε αιτία. Το δικαίωμα αυτό περιορίζεται σε περιπτώσεις: αιμομιξίας, απιστίας της συζύγου, ή παραβίαση του ταμπού, προκατάληψη. Σ' αυτές τις περιπτώσεις η εκτέλεση της θανατικής ποινής δε γίνεται με την έννοια της ποινής αλλά με την έννοια της επιβεβλημένης εξαφανίσεως ενός ατόμου το οποίο είχε προσβάλει τους θεούς και θα μπορούσε με τη πράξη του να μολύνει και να προκαλέσει τη δυστυχία σε ολόκληρη την οικογένειά του, σε περίπτωση που του χαριζόταν η ζωή. Όταν οι οικογενειακές μονάδες άρχισαν να ενοποιούνται απαρτίζοντας τις φυλές και στη συνέχεια κατέληξαν στα κράτη. Οι εγκληματικές πράξεις διαιρέθηκαν σε δύο κατηγορίες:

- Τα εγκλήματα κατά της ολότητας.
- Τα εγκλήματα κατά των ιδιωτών.

Στη πρώτη κατηγορία υπάγονται :

- η μαγεία
- η αιμομιξία
- η προδοσία.

«Οι ένοχοι αυτών θεωρούνται ως φορείς συμφοράς καταδικάζονται στην πυρά ή σε πνιγμό που στη πραγματικότητα δεν ήταν ποινή αλλά λειτουργούσε σαν κάθαρση».¹

Τα εγκλήματα κατά των ιδιωτών, τα οποία σήμερα διώκονται αυτεπαγγέλτως από τη πολιτεία π. χ. η ανθρωποκτονία, η κλοπή, η βιοπραγία. Ο μωσαϊκός νόμος ορίζει: «οφθαλμών αντί οφθαλμού και οδόντα αντί οδόντος».² Κατά τους νεότερους χρόνους πολλοί λαοί προσπαθούν να δικαιολογήσουν τη θανατική ποινή με την δικαιολογία του αρχαίου κώδικα ο οποίος αντί να επιβάλλει τη ποινή του θανάτου στις περιπτώσεις της ανθρωποκτονίας συνιστά τη ποινή της αποζημιώσεως στην οικογένεια του φονευθέντος για να σταματήσει την υφιστάμενη ή έχθρα και την αντεκδίκηση.

Κατά τον Εμμ. Κριαρά ορίζεται η θανατική ποινή ως εξής.

Προκαλώ το θάνατο κάποιου με βίαιο τρόπο, αφαιρώ τη ζωή κάποιου (συνώνυμο, φονεύω, σκοτώνω) για καταδικασμένο σε θάνατο, εκτελώ.

2) Προκαλώ τον υπερβολικό πόνο σε κάποιον θανάτωση, (ή) ουσιαστικό αφαιρώ τη ζωή κάποιου με βίαιο θάνατο (συνώνυμο φόνος για θανατική ποινή), εκτέλεση.

3) Ποινή ή ους. Τιμωρία για κολάσιμη πράξη δικαστική (εκείνη που επιβάλλεται από το δικαστήριο). Πειθαρχική που επιβάλλεται από διοικητική αρχή σε δημόσιο υπάλληλο. Χρηματική που συνίσταται σε καταβολή χρηματικού ποσού.³

Ο Γιώργος Ρ. Παυτάλης αναφέρει:

« Ως ποινή (η) ους (αρχ. Ποινή) τιμωρία για πράξη κολάσιμη // ειδ. ή επιβαλλόμενη από το δικαστήριο τιμωρία σε πρόσωπα που κρίθηκαν ένοχα παράνομης πράξης ή παραλείψεως ποινή φυλακίσεως – χρηματική ποινή –ή – ο επίθ. (μτγν θανατικός-θάνατος) (κ-η-ον) ο του θανάτου θανατική ποινή // το θανατικό ως ους.

¹ Η ΜΕΓΑΛΗ ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΗ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ Γενικής παγκόσμιας σύγχρονης ΤΟΜΟΣ, Ι Α εκδ. Κ. Εμμανουήλ-Δ.Κιτσιά και ΣΙΑ Αθήνα 1968 σελ. 78

² Λευϊτικόν κστ. 14, 16, 18,21

³ Εμμ. Κριαράς, Λεξικό της σύγχρονης Ελληνικής Γλώσσας, εκδ. Αθηνών.

θανατηφόρα επιδημία. Θανατοποινίτης (ο) ους θηλ. θανατοποινίτισσα (θάνατος + ποινή πρβλ βαρυποινίτης) ο καταδικασμένος σε θάνατο.»⁴

ΘΑΝΑΤΙΚΗ ΠΟΙΝΗ (νομικά) είναι η έσχατη των ποινών και προβλέπεται από τον ποινικό κώδικα στις εξής περιπτώσεις:

Επιβουλής της ακεραιότητας της χώρας εσχάτη προδοσία Π. Κ. άρθρο 138

Στρατιωτικής υπηρεσίας Έλληνα προς τον εχθρό του σε καιρό πολέμου Π. Κ. άρθρο 143 -144

Κατασκοπείας Π. Κ. άρθρο 148

Ανθρωποκτονία από πρόθεση Π. Κ άρθρο. 299

Ληστεία από την οποία προήλθε ο θάνατος ή βαριά σωματική βλάβη κάποιου προσώπου ή αν η πράξη εκτελέστηκε με ιδιαίτερη σκληρότητα Π. Κ άρθρο. 380

Θανατική ποινή για πολιτικά εγκλήματα εκτός αν είναι σύνθετα Συν. Κεφ.7 παρ.3

Η θανατική ποινή εκτελείτε στην Ελλάδα με τουφεκισμό και παρουσία μόνο των αρχών που τους έχει ανατεθεί μόνο η εκτέλεση. Π. Κ. 50

Σήμερα υπερισχύει η άποψη για κατάργηση της θανατικής ποινής ως αντί ανθρωπιστική. Στη χώρα μας δεν εφαρμόζεται από τις 25-8-1972⁵.

Σύμφωνα με τον Γ. Α. Μαγκάκη⁶ η θανατική ποινή άρθρα 50 Π. Κ. προβλέπεται από το ποινικό κώδικα κατ' εξαίρεση απόλυτα δηλαδή ως η μόνη ποινή που μπορεί να επιβληθεί ειδικά μόνο για τα εγκλήματα της «επιβουλής της ακεραιότητας της χώρας άρθρο 138 Π. Κ.» Σε όλες τις άλλες περιπτώσεις προβλέπεται διαζευκτικά με την ισόβια κάθειρξη. Οι περιπτώσεις αυτές αναφέρονται στα εγκλήματα της εσχάτης προδοσίας, της προσβολής της διεθνούς ειρήνης της χώρας άρθρο 139 παρ.2.

Της στρατιωτικής υπηρεσίας στον εχθρό.

Της κατασκοπείας.

Της ανθρωποκτονίας εκ προθέσεως.

⁴ Γεώργιος Παϊκάλης, Λεξικό εννοιών, πολιτικών - κοινωνικών επιστημών και Γενικής παιδείας, Εκδ. Α.Σταμούλης, Αθήνα - Πειραιάς

⁵ Τεγόπουλος - Φυτράκης, Ελληνικό Λεξικό, έκδοση 13^η, Αθήνα

⁶ Ποινικό Δίκαιο, σελ. 70 - 71

Την ληστεία και της εκβίασης κάτω από ορισμένες προϋποθέσεις άρθρο 380 παρ.2 και άρθρο 385 παρ1 στοιχ. Π. Κ.

Σύμφωνα με αυτή τη διάταξη του άρθρου 86 Π. Κ. σε αυτές τις περιπτώσεις ο δικαστής δύναται και δεν υποχρεούται να επιβάλλει τη θανατική ποινή μόνο όταν ο δράστης είναι επικίνδυνος για τη δημόσια ασφάλεια ή όταν το είδος και ο τρόπος της εκτέλεσης «ως και αι λοιπαί εν γένει περιστάσεις καθιστώσι την πράξη ιδιαζόντως απέχθη». Το Π. Δ. εξακολουθεί επομένως να προβλέπει τη θανατική ποινή για ορισμένα βαριά κακουργήματα και έτσι να τη διατηρεί στο οπλοστάσιο των κυρώσεων του. Όμως καμία θανατική καταδίκη δεν έχει εκτελεστεί στην χώρα μας από την εποχή της απαλλαγής της από τα δικαστήρια.

Ο Γεώργιος Αρ. Κανάτσιου ορίζει ως εξής τη θανατική ποινή: «Η ποινή του θανάτου συνιστάται εις την απλή και άνευ βασάνων αφαίρεση της ανθρώπινης ζωής, δυνά-μει αμετακλήτου δικαστικής απόφασης»⁷.

Η θανατική ποινή επιβάλλεται στις ακόλουθες παραβάσεις του Συντάγματος:

Άρθρο 385 παρ. 1 στοιχ. α (εκβίασης).

Άρθρο 134 παρ 2 απόπειρα θανάτωσης Βασιλέα.

Άρθρο 143 στρατιωτική υπηρεσία στον εχθρό.

Άρθρο 144 παρ. 1 υποστήριξη των πολεμικών δυνάμεων του εχθρού.

Άρθρο 148 παρ. 2 κατασκοπία εν καιρώ πολέμου.

Άρθρο 299 παρ. 1 ανθρωποκτονία εκ προθέσεως.

Άρθρο 380 παρ. 2 και 3 ληστεία.

Ομοίως δια των επομένων άρθρων, εφόσον τα σχετικά αδικήματα στρέφονται κατά του Δημοσίου ή νομικού προσώπου Δημοσίου δικαίου εις ιδιαζόντως βαριάς περίπτωσης προβλέπεται επίσης με τον ειδικό νόμο Ν 1608 του 1950 ισόβια κάθειρξη ή θάνατος.

Άρθρο 216 Πλαστογραφία μετά χρήσεως.

Άρθρο 218 Πλαστογραφία μετά καταχρήσεως ευσήμων.

Άρθρο 242 Ψευδής βεβαίωση και νοθεία δημοσίου εγγράφου υπό υπαλλήλου.

Άρθρο 256 Απιστία περί την εργασία.

Άρθρο 258 Υπεξαίρεση εν υπηρεσία.

Άρθρο 372 Κλοπή.

Άρθρο 375 Υπεξαίρεση.

Άρθρο 386 Απάτη.⁸

Κατά την γνώμη νομοθετών η θανατική ποινή πρέπει να ονομάζεται θανατική καταδίκη, γιατί ο θάνατος δεν μπορεί να αποτελέσει ποινή, δηλαδή κάτι το κακό που υφίσταται κυρίως ψυχικά ο κατάδικος προς τιμωρία και συνετισμό, αφού αφαιρείται η ζωή του και δεν απομένει πλέον μία ζωντανή ύπαρξη να υποστεί τη τιμωρία.

Ο Cesare Beccaria στο έργο του «περί αδικημάτων και ποινών» υποστηρίζει την ποινή της ισόβιας κάθειρξης πως σκοπός της ποινής δεν πρέπει να είναι η εκδίκηση αλλά 1) ο σωφρονισμός του εγκληματία, ώστε να πειστεί για το λάθος του και να μην ξανά εγκληματήσει και 2) ο παραδειγματισμός των άλλων που έχουν την ροπή προς το έγκλημα και επηρεάζονται από την συμπεριφορά του πρώην εγκληματία που γίνεται έντιμος».⁹

Η ποινή θεωρείται σε όλες τις εποχές ως απαραίτητη γιατί σωφρονίζει, αποτρέπει, προλαμβάνει, και ικανοποιεί το αίτημα του δικαίου.

Η Αμερικάνικη εγκυκλοπαίδεια ως πολιτικό θάνατο σύμφωνα με το άρθρο 7 του παλαιού Ποινικού κώδικα ορίζει ότι: «ο καταδικασμένος σε ισόβια δεσμά από τη τελεσίδικη απόφαση καθιστά πολιτικά νεκρό με όλες τις συνέπειες του θανάτου. Η διάταξη αυτή καταργήθηκε με ψήφισμα της Εθνικής Συνελεύσεως την 31-10-1862. Το άρθρο 18 του Συντάγματος του 1952 καθορίζει ότι ο πολιτικός θάνατος καταργείται.»

⁷ Εμμ. Κριαρά, Νεοελληνικό Λεξικό της σύγχρονης Ελληνικής Δημοτικής Γλώσσας, εκδοτική Αθηνών.

⁸ Χριστόφορου Λάζαρη επίτ. Εισαγγελέως εφετών. Η ποινή του θανάτου Αθήνα 1977 Πανεπιστημιακά Παραδόσεις, «Σωφρονιστική» εκδ. Κυριακίδη Θεσ/κη

⁹ Cesare Beccaria, περί αδικημάτων και ποινών, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα,

ΟΙ ΜΕΘΟΔΟΙ ΕΚΤΕΛΕΣΕΩΣ ΤΗΣ ΘΑΝΑΤΙΚΗΣ ΠΟΙΝΗΣ

Οι τρόποι εκτελέσεως της θανατικής ποινής είναι διαφορετικοί.

Παρόλο τις ιδιομορφίες, τον τρόπο εκτέλεσης της ποινής, και πώς μεταχειριζόταν οι δήμιοι τον μελλοθάνατο ο κύριος λόγος που κατέληγε κάποιος στο θάνατο ήταν σχεδόν στις περισσότερες χώρες για τον ίδιο λόγο λ. χ. ηθικός.

Στη Ρώμη τους έριχναν στα λιοντάρια ή τους πετούσαν φίδια.

Οι Εβραίοι είχαν τον λιθοβολισμό.

Οι Αθηναίοι χρησιμοποιούσαν το δηλητήριο (κώνειο) ενώ οι Πέρσες τους έκαιγαν ζωντανούς.

Άλλος τρόπος ήταν να τους πετούν στη θάλασσα αφού πρώτα τους έραβαν μέσα σε ένα σάκο μαζί με φίδια.

Ένας τρόπος θανάτωσης ο οποίος προέρχεται από την Ανατολή ήταν η «εκδορά και η ανασκολόπισης».

Η καύση ή η θλάση των οστών από τον τροχό τα οποία αποτελούν κατάλοιπα των μεσαιωνικών χρόνων.

Ο απαγχονισμός ήταν μια ατιμωτική μέθοδος θανάτωσης.

Η βύθιση των μελλοθανάτων σε ζεστό λάδι ή καυτό νερό, η σταύρωση και η σύνθλιψη του κεφαλιού αποτελούν τρόπους εκτέλεσης.

ΟΙ ΤΡΟΠΟΙ ΕΚΤΕΛΕΣΗΣ ΘΑΝΑΤΙΚΗΣ ΠΟΙΝΗΣ ΠΟΥ ΙΣΧΥΟΥΝ ΑΚΟΜΗ ΕΙΝΑΙ

«Τουφεκισμός.

Απαγχονισμός.

Καρατόμηση (αποκεφαλισμός με λαιμητόμο).

Καρατόμηση με σπάθα ή πέλεκυ.

Ηλεκτρική καρέκλα.

Δηλητηρίαση (με υδροκυάνιο ή φωταέριο σε αεροστεγή θάλαμο).

Ενδοφλέβια έγχυσης ειδικής ουσίας (ανώδυνος θάνατος).

Στην Ελλάδα η θανατική ποινή εκτελείτο με τουφεκισμό πού προέβλεπε ως μόνη και αποτελεσματική ποινή στη περίπτωση της επιβουλής της ακεραιότητας της χώρας (Άρθρο 138 παρ. 1 του Α. Κ.)

Από το 1947 καταργήθηκε η ποινή του θανάτου σε ανηλίκους.»¹⁰

ΛΟΓΟΙ ΑΝΑΒΟΛΗΣ ΕΚΤΕΛΕΣΕΩΣ ΚΑΙ ΑΥΤΟΔΙΚΙΑΣ ΜΕΤΑΤΡΟΠΗΣ ΣΕ ΙΣΟΒΙΑ ΚΑΘΕΙΡΞΗ

Σύμφωνα με το άρθρο 555 του κώδικα ποινικής δικονομίας η εκτέλεση της ποινής αναβάλλεται όταν η κατάδικος είναι έγκυος, όταν ο κατάδικος νοσεί σωματικά ή ψυχικά και όταν συντρέχει προθεσμία προς απονομή χάριτος.

Κατά το νόμο 3861/1929 ως ετροποποιήθηκε από τον Α. Ν. 1019/1930 οποιαδήποτε απόφαση θανατικής ποινής στέλλετε εντός μηνός κατά τη δικογραφία και των πρακτικών στο Υπουργό Δικαιοσύνης εάν εντός 4 μηνών από την υποβολή δε δημοσιευθεί διάταγμα περί χάριτος, η θανατική ποινή εκτελείται. Αυτή μετατρέπεται αυτοδικαίως δε ισόβια.¹¹

ΛΟΓΟΙ ΠΟΥ ΚΡΙΝΟΥΝ ΑΝΑΓΚΑΙΑ ΤΗ ΘΑΝΑΤΙΚΗ ΠΟΙΝΗ

A. Όταν ο κατάδικος αν και στερημένος της ελευθερίας με τη φυλάκιση του έχει διατηρήσει σχέση με άλλους οι οποίοι έχουν τη δυνατότητα να ανατρέψουν και να κινδυνεύσουν η ειρήνη και η ησυχία ολόκληρου του έθνους.

Όταν η ζωή του κατάδικου δύναται να μεταβάλλει τη παρούσα πολιτική κατάσταση. Αυτό, μπορεί να συμβεί όταν το έθνος αναλαμβάνει, ή αποβάλλει την ελευθερία του σε καιρό αναρχίας και ανακατάταξης.

B. Η δεύτερη αιτία για την οποία θεωρείται αναγκαία και δίκαιη η θανατική ποινή είναι όταν δεν μπορεί άλλο να εμποδίσει τους υπόλοιπους οι οποίοι έχουν την ίδια ροπή προς το κακό.

¹⁰ Ιάσων Ευαγγέλου, Το πρόβλημα της θανατικής ποινής, Εκδ. Σάκκουλα Αθήνα 1999, σελ. 20

¹¹ Cesare Beccaria, περί αδικημάτων και ποινών, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, σελ. 75

Ο Cesare Beccaria αναφέρει: Ο θάνατος του ενόχου δεν δίδει πλην εν μόνου παράδειγμα ποινής εις το Έθνος. Αλλά η επί ζωής δουλεία δίδει συχνά και μόνιμα παραδείγματα. Και αν είναι ωφέλημα να βλέπουν οι άνθρωποι συνεχώς τη δύναμη του νόμου έπρεπε να είναι συνεχείς και οι ποινές του θανάτου. Αλλά η συνεχής ποινή του θανάτου υποθέτει συνεχή αδικήματα ότι δε φοβίζει τους ανθρώπους, «ήγουν ότι είναι και δεν είναι εν ταυτώ ωφέλιμος.¹²

Η θανατική ποινή άρα μπορεί να περιοριστεί σε δύο ερωτήματα.

1. Αν βλάπτει τα αναπαλλοτριώτα δίκαια της ανθρώπινης φύσεως. Συνεπώς είναι αναγκαία

2. Κατά πόσο είναι χρήσιμη στη πολιτική κοινωνία.

Παρόμοια ερωτήματα εξέφρασαν ο Βεκκαρίας, ο Διδεράτος και ο Ρουσσώ

Πιστεύεται κοινώς ότι όποιος φονεύσει είναι άξιος θανάτου.

Ότι ο νόμος της ταυτοπάθειας είναι δίκαιος νόμος.

Ο Βεκκαρίας ισχυρίζεται ότι η πολιτική κοινωνία δε μπορεί να νομοθετήσει τη θανατική ποινή, «διότι κάθε μέλος της κοινωνίας δεν θυσίασε πλην την όση δυνατόν ελάχιστη της ελευθερίας του μερίδα για να φυλάξει την υπόλοιπη. Στην ελάχιστη αυτή μερίδα δεν περιέχεται η θυσία του μεγαλύτερου όλων των καλών τις ζωής.

Ο νόμος της ταυτοπάθειας δεν είναι άλλος από το δίκαιο της εκδικήσεως. Είναι το δίκαιο του πολέμου. Για να μπορέσεις να απελευθερωθείς από τη κατάσταση του πολέμου (κατάσταση φυσική άγριων ανθρώπων)»¹³

¹² Πανεπιστημιακά Παραδόσεις, «Σωφρονιστική» εκδ. Κυριακίδη Θεσ/κη, σελ. 63

¹³ Μενελάου Μπακατσούλα, «Οι καθ' έξιν και κατ' επάγγελμα εγκληματίαι» εκληματολογική συγκριτική και σωφρονιστική μελέτη. Αθήναι 1949, σελ. 1

ΤΑ ΥΠΕΡ ΚΑΙ ΤΑ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΘΑΝΑΤΙΚΗΣ ΠΟΙΝΗΣ

Ο Ιάσων Ευαγγέλου κατηγοριοποιεί τη θανατική ποινή σε:

1. Σε εκφοβιστική και προληπτική δύναμη της θανατικής ποινής.

«**Τα υπέρ.** Ο φόβος της ποινής του θανάτου προλαμβάνει το έγκλημα γιατί αποθαρρύνει τον επικίνδυνο εγκληματία να το πραγματοποιήσει γνωρίζοντας πως στο τέλος της δράσης του τον περιμένει το εκτελεστικό απόσπασμα. Η πολιτεία σκέφτεται το θύμα και την υπόλοιπη οικογένεια του και όχι τον θύτη ο οποίος είναι άξιος της τύχης του. Ο θάνατος του θύτη είναι σύμβολο ασφάλειας για τους πολίτες.

Τα κατά. Ο επίδοξος εγκληματίας δεν πτοείται από την απειλή της θανατικής ποινής, αλλά ούτε επηρεάζεται από τη θέα της εκτελέσεως. Το μόνο που τον ενδιαφέρει και στο οποίο συγκεντρώνεται είναι η κατάστροψη και η εκτέλεση. Οι διάφοροι ψυχροί εγκληματίες δεν υπολογίζουν καθόλου την ποινή δεδομένου ότι πολλοί από αυτούς για να σκοτώσουν κάποιο πολιτικό πρόσωπο μεθοδεύουν μια επιχείρηση αυτοκτονίας σαν τους Ιάπωνες καμικάζι που αυτοκτονούσαν για να μπορέσει να έχει πλήρη επιτυχία το σχέδιο τους.¹⁴

(Ο Αλ. Παναγούλης στην απολογία του στο Στρατοδικείο είπε: «Γνωρίζω ποιες είναι οι ποινές που προβλέπονται από το νόμο και το ξέρω πως θα μου επιβληθούν, αλλά δεν υποχωρώ, γιατί γνωρίζω κ. δικαστές ότι το ωραιότερο κύκνειο άσμα οποιουδήποτε πραγματικού αγωνιστή είναι ο επιθανάτιος ρόγχος προ του εκτελεστικού αποσπάσματος παρά ενώπιον μίας τυραννίας.»¹⁵

¹⁴ Α. Καραφυλλίδης Η δίκη του Αλ. Παναγούλη Αθήνα 1980)

¹⁵ Α. Καραφυλλίδης Η δίκη του Αλ. Παναγούλη Αθήνα 1980

2. Η έσχατη προσβολή και ταπείνωση της αξιοπρέπειας και της προσωπικότητας του ανθρώπου. Ανθρωπιστικοί λόγοι και ανθρωπολογικοί λόγοι – Κοινωνική συνυπευθυνότητα

«**Τα υπέρ.** Η προσωπικότητα και η αξιοπρέπεια του εγκληματία είναι ανύπαρκτη σε σχέση με αυτή των θυμάτων του που είναι αθώοι και ευυπόληπτοι νομοταγείς πολίτες. Περισσότερο προσβάλλει την αξιοπρέπεια η ισόβια στέρηση της ελευθερίας που είναι οντολογικό στοιχείο της ανθρώπινης ύπαρξης.

Τα κατά. Πρωταρχική υποχρέωση της πολιτείας είναι ο σεβασμός και η προστασία της προσωπικής αξίας του ανθρώπου. Άρθρο 2 παρ. 1 του Συντάγματος του 1975. Το έγκλημα είναι αποτέλεσμα βιολογικών ενδογενών παρορμήσεων και κοινωνικών εξωγενών επιδράσεων. Κυρίως είναι κοινωνικό φαινόμενο γιατί ο άνθρωπος είναι εικόνα της κοινωνίας. Οι άθλιες οικονομικές συνθήκες, η ελλιπέστατη παιδεία η επιθυμία του εύκολου κέρδους, η παρασιτική και ανεύθυνη ζωή των νέων, ο άμετρος καταναλωτισμός. Το κακό παράδειγμα από τις πολιτικές και θρησκευτικές αυθεντίες και πολλοί ακόμη αστάθμητη παράγοντες συγκαταλέγονται στα κίνητρα της εγκληματικότητας.

(Ο Thomas Penn το 1870 έγραψε: «Γιατί εκτελούνται σχεδόν μόνο φτωχοί; Αυτοί που αναπτύσσονται σε περιβάλλον ανήθικο και βγαίνουν στο κόσμο χωρίς ελπίδα και φροντίδα αποτελούν τα σεσημασμένα θύματα της ανηθικότητας και της βαρβαρότητας των νόμων;»)

3. Στο αδιαίρετο και ανεπανόρθωτο της θανατικής ποινής.

«**Τα υπέρ.** Το αδιαίρετο –η ανελαστικότητα- και το αμετάκλητο –το ανεπανόρθωτο- της θανατικής ποινής ικανοποιεί τα περί δικαίου συναισθήματα της κοινής γνώμης δίνει διέξοδο στην αγανάκτηση της και εμπέδωσε το αίσθημα της ασφάλειας. Με την ποινή του θανάτου εξουδετερώνεται παντοτινά ο

εγκληματίας και δεν υπάρχει κίνδυνος να ξαναβγεί ελεύθερος στην κοινωνία μετά από ορισμένα χρόνια.

Τα κατά. Α) Το ανεπανόρθωτο της θανατικής ποινής που αφορά την απώλεια του πρωταρχικού και υψηλότερου ατομικού αγαθού του ανθρώπου, δεν μπορεί να αντιμετωπίσει – με αναθεώρηση- το ενδεχόμενο μίας δικαστικής πλάνης που θα είναι δικαστική δολοφονία.

Β) Στο Ποινικό Δίκαιο επικρατεί η αρχή να εξατομικεύεται και να επιμετρείται η ποινή σύμφωνα με τον χαρακτήρα την προσωπικότητα και τα κίνητρα του εγκληματία. Το ότι η ποινή του θανάτου. Είναι ενιαία και αδιαίρετη δεν ανταποκρίνεται στη δικαιοσύνη.»

4.Στο δικαίωμα του κράτους να αφαιρέσει τη ζωή του πολίτη που εγκλημάτησε για να τον αχρηστεύσει.

«**Τα υπέρ.** Η πολιτεία έχει το δικαίωμα της αυτοπροστασίας της από τους εγκληματίες. Ο J. J. Rousseau στο Κοινωνικό Συμβόλαιο γράφει: « Το να κατοικείς μέσα στα όρια του κράτους σημαίνει πως υποτάσσεσαι στην κυριαρχία του».

Σκοπός του κοινωνικού συμβολαίου, είναι η συντήρηση των συμβαλλομένων. Όποιος θέλει το σκοπό θέλει επίσης και τα μέσα. Ο πολίτης δεν είναι αρμόδιος να κρίνει τον κίνδυνο στον οποίο ο νόμος του ζητά να εκτεθεί. Η θανατική ποινή είναι η νόμιμη άμυνα του Κράτους που προστατεύει το δίκαιο των πολιτών. Εξουδετερώνει και αχρηστεύει τελείως και οριστικούς τους φονείς. Έτσι ο κίνδυνος της φονικής επανάληψης μετά την έξοδο από τη φυλακή αποσοβείται.

Τα κατά. Η ανθρώπινη ζωή είναι αγαθό απαραβίαστο. Η κρατική εξουσία δεν έχει το δικαίωμα να αφαιρέσει την ανθρώπινη ζωή. Δεν μπορεί η πολιτεία να

μεριμνά πρώτα για την αυτοπροστασία της και μετά για την προστασία των πολιτών.

Ο Ν. Κουράκης στο βιβλίο του Ποινική καταστολή γράφει: « Η προσβολή της ανθρώπινης ζωής που πραγματώνει ο δράστης του εγκλήματος και που υποτίθεται ότι δικαιολογεί την αφαίρεση της δικής του ζωής, ανάγεται απλώς σε μία ηθικά ανάξια πράξη ενός μεμονωμένου ατόμου, του δολοφόνου. Αντίθετα στην περίπτωση της προσβολής της ζωής του δράστη από την πλευρά της πολιτείας (θανατική ποινή) η ηθική αναξιότητα είναι πολύ μεγαλύτερη και ποσοτικά και ποιοτικά. Έρχεται η πολιτεία κατά παραγνώριση της ηθικοποιητικής της αποστολής και των ενδεχόμενων ευθυνών της στη δημιουργία εγκληματιών, να δολοφονήσει εν ψυχρώ έναν άνθρωπο και να τον χρησιμοποιήσει ως μέσο παραδειγματισμού των άλλων στο όνομα κάποιας θολής ιδέας για κοινωνική άμυνα και για προστασία αυτών ακριβών των πολιτών που από την άλλη μεριά πρέπει να παραδειγματισθούν. Η προσβολή της ανθρώπινης ζωής δεν έχει λοιπόν την ίδια βαρύτητα στις δύο περιπτώσεις ούτε μπορεί κανείς να μιλήσει για διαφορετικές σκοπιές εξετάσεως του ζητήματος. Η οργανωμένη θανατική εκτέλεση από την πλευρά της πολιτείας οσοδήποτε βαρύ και να είναι το έγκλημα για το οποίο αυτή επιβάλλεται, δεν μπορεί παρά να προκαλέσει τον αποτροπιασμό των πολιτισμένων ανθρώπων».

5. Στην εξιλέωση (συγχώρηση) δια της δικαιοσύνης

«Τα υπέρ. Η συνείδηση του εγκληματία μόνο με τη ποινή την ανάλογη προς το έγκλημα, βρίσκει την κάθαρση και τη λύτρωση ενώ συγχρόνως αποκαθίσταται η ηθική πράξη.

Τα κατά. Η θρησκευτική και μεταφυσική ιδέα της λύτρωσης του εγκληματία με την ποινή του θανάτου, δεν αντέχει στη κριτική. Η σωτηρία της ψυχής του εγκληματία δεν είναι βέβαιο μέσα στις προθέσεις της πολιτείας. Η υπερβολική θέα θλιβερών σκηνών και γεγονότων σκληραγωγεί και κάνει τους ανθρώπους αναισθητους. Οι πόλεμοι και οι επαναστάσεις του αιώνα μας είναι καρπός, σε

μεγάλο ποσοστό των tableaux ανθρώπινου πόνου που είναι ικανά να προκαλέσουν την πιο απόλυτη απανθρωπιά.

6. Στην ευγονική σκοπιμότητα της ποινής του θανάτου.

«**Τα υπέρ.** Πρώτος ο Πλάτων συνδύασε την ιδέα της κοινωνικής ασφάλειας με την ευγονία, ως αιτιολογία για την θανατική ποινή, θεωρώντας τον φονιά «ανιάτως έχοντα» διότι παρά την αγωγή και την παιδεία «ουκ απέσχετο των μέγιστων κακών». Έτσι ο θάνατος του αποβαίνει ένα μέσο εξυγίανσης της κοινωνίας (Νόμος 854). Στον Πρωταγόρα (325) υποστηρίζει ότι αυτόν τον εγκληματία «ως ανιάτως όντα, εκβάλλειν εκ των πόλεων ή αποκτείνειν». Επίσης στη Πολιτεία (406,407) «κηρύσσεται κατά των νοσοτροφικών ασύλων των ανιάτων».

Τις γνώμες αυτές υποστηρίζει η Γαλλική ποινική κοινωνιολογική θεωρία (Lacassagne, Tarde) και η Ιταλική ανθρωπολογική ποινική θεωρία (Lombroso, Galofaio). Ο εγκληματίας θεωρείται κατώτερο ον και επομένως καταδικασμένο να εξαφανιστεί με βάση τη θεωρία του Δαρβίνου

Τα κατά. Η βιολογική θεωρία της φυσικής επιλογής δεν μπορεί να μεταφερθεί στον κοινωνικό χώρο ανεπιφύλακτα γιατί θα οδηγήσει σε άτοπα αποτελέσματα. Κατά τον Ferri:

« Αν η φυλή κατισχύσει επί του ατόμου και τα υλικά συμφέροντα επιβληθούν επί των ηθικών, η δικαιοσύνη και ο ανθρωπισμός τραυματίζονται. Η κοινωνία μπορεί να αυτό-προστατευτεί με άλλους τρόπους, όπως η απομόνωση, η εξορία του ενόχου, η στέρωση κ.α.»

7. Στην οικονομική σκοπιμότητα της θανατικής ποινής.

«**Τα υπέρ.** Η λειτουργία των φυλακών απαιτεί μεγάλες οικονομικές δαπάνες που έχουν αντίκτυπο στον φορολογούμενο πολίτη. Το γεγονός αυτό έχει μεγάλη απήχηση στις λαϊκές τάξεις.

Τα κατά. Η λειτουργία της φυλακής είναι βέβαιο ζημιογόνος για το κράτος αλλά είναι αναγκαίο κακό. Η ποσοστιαία όμως αναλογία των καταδίκων που βαρύνονται με διάφορα εγκλήματα κατά της τιμής, των ηθών, της περιουσίας, της δημόσιας ασφάλειας, κ.α. Είναι ασύγκριτα μεγαλύτερη από τα εγκλήματα της ανθρωποκτονίας. Παρ' όλα αυτός ο οικονομικός ωφελιμισμός ως υλική αξία της ζωής δεν μπορεί να μετράει περισσότερο από την αξία της ίδιας της ανθρώπινης ζωής».

8.Στην αποφυγή αντεκδίκησης (αυτοδικίας).

«Τα υπέρ. Η λαϊκή απαίτηση της παραδειγματικής τιμωρίας με το θάνατο του φονιά, στηρίζεται στην ανάγκη αποτροπής της αυτοδικίας των οργισμένων πολιτών για την απονομή της δικαιοσύνης – λιντσάρισμα

Τα κατά. Η νομοθεσία μιας πολιτισμένης κοινωνίας δεν μπορεί να στηρίζεται στο αίμα που τα βάρβαρα ένστικτα του ανθρώπου απαιτούν».¹⁶

¹⁶ Ιάσων Ευαγγέλου, Το πρόβλημα της θανατικής ποινής, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα, σελ. 20

ΟΙ ΚΥΡΙΟΤΕΡΕΣ ΧΩΡΕΣ ΠΟΥ ΚΑΤΗΡΓΗΣΑΝ ΤΗΝ ΠΟΙΝΗ ΤΟΥ ΘΑΝΑΤΟΥ

Βέλγιο 1863

Ρουμανία 1864

Πορτογαλία 1867

Νορβηγία 1875

Ονδούρα 1894

Ουρουγουάη 1907

Κοσταρικό 1908

Βενεζουέλα 1909

Κολομβία 1910

Αργεντινή 1921

Περού 1924

Δανία 1930

Μεξικό 1931

Λετονία 1933

Ελβετία 1937

Βραζιλία 1940

Ισλανδία 1944

Φιλανδία 1945

Ιταλία 1947

Ν. Ζηλανδία 1961

Σουηδία 1972

Γαλλία 1981

Ολλανδία 1983

Αμερική (σε 14 από τις 52 Πολιτείες.)¹⁷

¹⁷ Ιάσων Ευαγγέλου, Το πρόβλημα της θανατικής ποινής, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα, σελ. 40

Η ΑΡΧΑΙΑ ΕΠΟΧΗ

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ

«Τον 6^ο π. χ. αιώνα οι περισσότερες ελληνικές πόλεις έχουν αποκτήσει γραπτές νομοθεσίες. Όπου το πολίτευμα είναι ολιγαρχικό ή αριστοκρατικό δεν θεσμοθετούνται ειδικά όργανα για την απονομή της δικαιοσύνης. Στη Σπάρτη όπως και στις πόλεις της αρχαϊκής και κλασσικής Κρήτης τη δικαιοσύνη απονέμουν τα συλλογικά ή ατομικά όργανα που ασκούν την εξουσία. Στις δημοκρατικές πόλεις η δικαστική εξουσία ανήκει στα λαϊκά δικαστήρια.¹⁸

Στην Αθήνα με την γέννηση του νέου ριζοσπαστικού θεσμού, του μεγάλου λαϊκού δικαστηρίου της Ηλιαίας στην εποχή του. Κάθε Αθηναίος πολίτης άνω των τριάντα ετών μπορεί να κληρωθεί μεταξύ των συνολικά έξι χιλιάδων δικαστών, εξακοσίων από κάθε φυλή σε ένα από τα δέκα τμήματα που δικάζουν υποθέσεις όλων των ειδών αστικές και ποινικές. Ο Περικλής θεσπίζει το δικαστικό μισθό, δίνοντας και στους φτωχότερους τη δυνατότητα να θυσιάσουν το μεροκάματο για να συμμετάσχουν στην άσκηση της εξουσίας. Ο Αριστοφάνης ανηλεώς σατιρίζει τους συμπατριώτες του «πριν ακόμη χαράξει συνωστίζονται στην είσοδο του Δικαστηρίου ώστε να προλάβουν να κληρωθούν μεταξύ των δικαστών της ημέρας».

Στη δικαιοδοσία της Ηλιαίας emπίπτει μεγάλο φάσμα υποθέσεων. Τμήματα αποτελούμενα από 201 πολίτες εκδικάζουν με την διαδικασία της δίκης, ιδιωτικές υποθέσεις κάθε είδους, κληρονομικές, κλοπής προικός κ. λ π. Υποθέσεις που αφορούν το δημόσιο συμφέρον ακολουθούν μία άλλη διαδικασία αυτή της γραφής. Ανατίθεται συνήθως σε τμήματα των 501 δικαστών ή μεγαλύτερα. Τις ιδιωτικές δίκες κινούσε ο θιγόμενος ενώ τις δημόσιες οποιοδήποτε πολίτης. Αφού τα αρχαία ελληνικά δικαστικά συστήματα δεν προέβλεπαν την ύπαρξη εισαγγελικής αρχής. Στη συνείδηση των πολιτών μιας δημοκρατικής πόλεως η σφαίρα του δημοσίου έχει τεράστια ευρύτητα, συρρικνώνοντας αντίστοιχα τη σφαίρα του ιδιωτικού.

¹⁸ Κυριάκος Σιαμόπουλος, Βασανιστήρια και εξουσία, Από την Ελληνορωμαϊκή αρχαιότητα το Βυζάντιο και την Τουρκοκρατία ως σήμερα, Αθήναι 1987, σελ. 24 και εξής

Ακόμη και τομείς κατοχυρωμένοι στη σύγχρονη κοινωνία ως αυστηρά ιδιωτικοί θεωρείται πως αναφέρονται στα συμφέροντα της πόλης. Στη κατηγορία αυτή ανήκουν αδικήματα όπως η εξύβριση, ή ζητήματα σχετικά με την οικογένεια όπως ο γάμος Αθηναίας ή Αθηναίου με πρόσωπα που στερούνται την ιδιότητα του πολίτη.

Το λαϊκό δικαστήριο έχει την αρμοδιότητα συνταγματικού δικαστηρίου. Η γραφή παρανόμων είναι η διαδικασία προσβολής ενός προτεινόμενου στην εκκλησία νομοσχεδίου, με την αιτιολογία της «αντισυνταγματικότητας» ότι δηλαδή αντιβαίνει σε είδη υπάρχοντα νόμο είτε τυπικά ούτε ουσιαστικά. Οι υποθέσεις αυτές κρίνονται από την ολομέλεια της Ηλιαίας συγκροτούμενη από έξι χιλιάδες δικαστές και εφ' όσον η μήνυση γίνεται δεκτή. Εκτός από την απόρριψη του νομοσχεδίου επιβαλλόταν στον ένοχο η ποινή που κρινόταν κατάλληλη από το δικαστήριο. Το 403 π.χ. όταν στην Αθήνα έγινε γενική αναθεώρηση και εκκαθάριση των νόμων νομοθετήθηκε ως συμπλήρωμα μια καινούρια γραφή που στρεφόταν εναντίον του ίδιου του νόμου και όχι κατά του προσώπου που τον είχε προτείνει. Εφαρμοζόταν σε περίπτωση που είχε εκπνεύσει η νόμιμη προθεσμία για την υποβολή γραφής παραπόνων αλλά και για τα ελαττώματα που θα κάλυπτε η τελευταία.

Τις προβλεπόμενες από την αττική νομοθεσία ποινές οι αρχαίοι ρήτορες τις διακρίνουν σε δύο κατηγορίες:

- Χρηματικές (πρόστιμο, δήμευση)
- Κατά της προσωπικότητας (θανατική ποινή, εξορία, ατιμία)¹⁹

Η ποινή της ατιμίας αφαιρεί όλα τα δικαιώματα που συγκροτούν την ιδιότητα του πολίτη. Η αυστηρότητα της ποινής αυτής σε μία κοινωνία στην οποία η πεμπουσία της ζωής των πολιτών είναι η συμμετοχή τους στα κοινά. Δεν έχει καμία αναλογία με τη σημερινή στέρηση των πολιτικών δικαιωμάτων. Η φυλάκιση είναι άγνωστη ως ποινή στα αρχαία δίκαια. Χρησιμοποιείται μόνο σαν εξασφαλιστικό μέτρο για την πληρωμή χρεών στο δημόσιο ή ως προφυλάκιση των κατηγορουμέ-

¹⁹ Εφημερίδα, Ελευθεροτυπία, 2 Μαΐου 2003,(ένθετο, ΙΣΤΟΡΙΚΑ: « Η ιστορία του Δικαίου».

νων για σοβαρά αδικήματα κατά της πόλεως. Ακόμη στο δεσμοτήριο κρατούνται και οι μελλοθάνατοι μέχρι την εκτέλεση της ποινής τους. Γινόταν με τη χορήγηση δηλητηρίου και εκτελούνταν στον ίδιο χώρο (Σωκράτης).²⁰

Η κατάγνωση της ποινής γινόταν με δύο τρόπους.

A. Στα αδικήματα για τα οποία προβλεπόταν από το νόμο ορισμένη ποινή, η διαδικασία τελείωνε με τη ψηφοφορία με την αθωότητα ή την ενοχή του κατηγορούμενου.

B. Για άλλα αδικήματα ο νόμος δεν όριζε συγκεκριμένη ποινή. Οπότε αν η απόφαση ήταν καταδικαστική έπρεπε ο κάθε αντίδικος να προτείνει τη ποινή που έκρινε κατάλληλη. Ακολουθούσε ψηφοφορία κατά την οποία οι δικαστές ήταν υποχρεωμένοι να επιλέξουν μεταξύ των δύο προτεινόμενων ποινών, χωρίς να υπάρχει το δικαίωμα μιας τρίτης επιλογής. Ευνόητο ήταν ο κατηγορούμενος να επιλέξει την ελαφρύτερη ποινή, ενώ ο κατήγορος συνήθως επέλεγε την θανατική ποινή ή πρόστιμο τόσο υψηλό ώστε να είναι δύσκολο να πληρωθεί. Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα να επέφερε στέρηση των δικαιωμάτων του πολίτη στον οφειλέτη και θα τον οδηγούσε στη φυλάκιση μέχρι την πληρωμή (συνήθως ο κατηγορούμενος αδυνατούσε να πληρώσει το χρηματικό ποσό και παρέμενε στη φυλακή μέχρι το τέλος της ζωής του).

Από τις υπαγόμενες υποθέσεις στην Ηλιαία εξαιρείται η ανθρωποκτονία η οποία άνηκε στην αρμοδιότητα του Αρείου Πάγου (του αρχαιότερου και πιο σεβασμιού Δικαστηρίου της Αθήνας).

Κύρια αρμοδιότητα του Αρείου Πάγου είναι οι υποθέσεις ανθρωποκτονίας και σωματικής βλάβης όταν έχουν τελεσθεί εκ προθέσεως όπως και ο εμπρησμός και η «φαρμακείας». Ειδικά φονικά δικαστήρια προβλέπονται και για τις άλλες μορφές ανθρωποκτονίας. Η πανάρχαια έννοια του μιάσματος που προκαλείται από το χυμένο αίμα εξακολουθεί να κυριαρχεί τόσο στη νοοτροπία όσο και στο δίκαιο των Αθηναίων. Από τους νόμους που θέσπισε ο Δράκοντας τον 7^ο αιώνα οι φονικοί δεν καταργούνται ούτε στην κλασική εποχή. Η ανθρωποκτονία θεωρείται ότι

²⁰ Εφημερίδα, Ελευθεροτυπία, 2 Μαΐου 2003,(ένθετο, ΙΣΤΟΡΙΚΑ: « Η ιστορία του Δικαίου».

προβάλλει αποκλειστικά ιδιωτικά έννομα συμφέροντα για αυτό δεν θα αποτελέσει ποτέ αντικείμενο δημόσιας δίκης. Ο Δράκων θεσπίζει γραπτά για πρώτη φορά νομοθετημένες ποινές, καταργεί την αυτοδικία αλλά διατηρεί το δικαίωμα των συγγενών του θύματος να μην ασκήσουν δίωξη και να παράσχουν τη συγγνώμη τους στο δράστη όταν αυτός ενήργησε από αμέλεια.

Η απουσία εισαγγελικής αρχής και η προσπάθεια να καλυφθεί όλος ο χώρος του αξιοποιήνου σε ένα σύστημα που χαρακτηρίζεται από το μικρό αριθμό των νόμων αντισταθμίζοντας στο αττικό δίκαιο από τις διαφορετικές διαδικασίες που συνυπάρχουν ως εναλλακτικές δυνατότητες για τη δίωξη της ίδιας άδικης πράξης.

Ο Δημοσθένης αναφερόταν στους διάφορους τρόπους δίωξης της κλοπής, εξηγεί ότι κάθε ένας από αυτούς κινείται ανάλογα με την οικονομική, πολιτική, ή ακόμη και σωματική δύναμη του διώκοντα.²¹

Τα πολιτικά κίνητρα είναι η συνηθέστερη αιτία που φέρνει τους πολίτες στα Δικαστήρια. Οι Αθηναίοι ασκούν κάθε είδους καταγγελίας εναντίον των πολιτικών τους αντιπάλων, στοχεύοντας να τους εξουθενώσουν μέσα από τη καταδίκη. Ακόμη και σε καθαρά ιδιωτικές υποθέσεις ή σε κατηγορίες για πορνεία, για λιποταξία, για εξύβριση, υποκρύπτονται πολιτικές αντιπαλότητες.

Τα κατ' εξοχήν πολιτικά εγκλήματα διώκονται με ορισμένες νέες διαδικασίες οι οποίες αντανακλούν την εξέλιξη του πολιτεύματος αλλά και τα φαινόμενα της κάθε εποχής. Ο αυξανόμενος αριθμός των ρητόρων που έδιναν υποσχέσεις στο λαό, ενώπιον της εκκλησίας ή της βουλής και στη συνέχεια δεν τις τηρούσαν, οδήγησε στη δημιουργία μιας ειδικής διαδικασίας για το αδίκημα αυτό. Η σημαντικότερη νέα διαδικασία είναι η εισαγγελία με την οποία διώκονται τα αδικήματα της προδοσίας, της απόπειρας ανατροπής της δημοκρατίας και της δωροδοκίας αρχόντων. Δώδεκα εισαγγελείς ασκήθηκαν εναντίον πολιτικών κυρίως όταν είχαν εκλεγεί στρατηγοί και προσωπικότητες όπως ο Μιλτιάδης, ο Θουκυδίδης, ο Περικλής και ο Θρασύβουλος οδηγήθηκαν στο Δικαστήριο με τις κατηγορίες αυτές για

²¹ Κυριάκος Σιαμόπουλος, Βασανιστήρια και εξουσία, Από την Ελληνορωμαϊκή αρχαιότητα το Βυζάντιο και την Τουρκοκρατία ως σήμερα, Αθήναι 1987, σελ. 38

τον Άνυτο έναν από τους κατηγορούς του Σωκράτη παραδίδει ότι διέφυγε την τιμωρία δωροδοκώντας τους δικαστές²².

²² Schuller W. Ιστορία της Αρχαίας Ελλάδας, Αθήνα 1999.

Η ΘΑΝΑΤΙΚΗ ΠΟΙΝΗ ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΑΔΑ

Κατά τον Πλάτωνα όποιος ανήκει σε άλλον είναι «φύση δούλος» ανήκει σε άλλον όποιος είναι κτήμα του εργαλείο για κάποια πρακτική χρησιμοποίηση οργάνων πρακτικό. Η δουλεία θεωρείται ότι είναι μια φυσική κατάσταση, ο κάθε ελεύθερος άνθρωπος μπορεί να περιπέσει στην κατάσταση του δούλου από διάφορες συγκυρίες, πολεμικές ήττες, αρπαγή ή ναυάγιο κ. λ π.

Το 350 π.χ. ο Ξενοφών προτείνει να υπάρχει ένα πρόγραμμα μισθοδοσίας για κάθε δούλο που εργάζονταν στα μεταλλεία. Έτσι οι Αθηναίοι θα είχαν ισόβιο εισόδημα δεν θα χρειαζόταν να εργασθεί κανένας ελεύθερος πολίτης και δεν θα είχε βιοτικές μέριμνες.

Ο δούλος θεωρείται ότι είναι περιουσιακό στοιχείο που αγοράζεται και πωλείται που χαρίζεται ή κληρονομείται χωρίς ο ίδιος να έχει κανένα δικαίωμα να ασκήσει. Όπως ιδιοκτησίας ή οικογενειακό. Ο δεσπότης του δούλου ασκούσε πάνω του πλήρη εξουσία και η ζωή του δούλου ήταν στα δικαιώματα του δεσπότη του. Η ευθύνη του σε περίπτωση θανάτου ή αναπηρίας δούλου ήταν μόνο οικονομική. Αν θανάτωνε το δούλο του, το μόνο που χρειαζόταν ήταν η κάθαρση από το μίasma του φόνου. Αρκούσε γι 'αυτό η καθιερωμένη θυσία.

Για κάθε πράξη που έκανε ο δούλος την πλήρωνε πάντα με σωματικό πόνο. Σύμφωνα με το Δημοσθένη η διαφορά ανάμεσα σε ένα δούλο και έναν ελεύθερο είναι ότι ο δούλος ευθύνεται για όλα και πληρώνει πάντα με σωματικό πόνο. Η μεταχείριση του δούλου ήταν εργασία- τιμωρία- διατροφή.

Η κατάθεση δούλου είναι αναξιόπιστη. Γι' αυτό τον λόγο τους υπέβαλλαν σε βασανιστήρια. Οι διάδικοι πρότειναν τον βασανισμό των δούλων τους ή των δούλων του αντίδικου για την ανακαλύψουν ως αυτόπτες μάρτυρες τα πραγματικά περιστατικά. Σε περίπτωση που κάποιος διάδικος δεν ήθελε να παραδώσει τον δούλο του για βασανισμό προβαλλόταν κατά τις αγορεύσεις των δικανικών ρητόρων ως υπεκφυγή ή ως ένδειξη ότι είναι ένοχος.

Ο βασανισμός των δούλων γινόταν όχι από όργανο της πολιτείας ή από δικαστές αλλά από τον ενδιαφερόμενο με την παρουσία πάντα του αντιδίκου. Στα

βασανιστήρια των δούλων δεν υπήρχαν κανόνες οι περιορισμοί, με αποτέλεσμα πολλές φορές οι δούλοι να μην αντέχουν τα βασανιστήρια και να πεθαίνουν. Συχνά ο αντίδικος που ζητούσε τον βασανισμό φρόντιζε να καταβάλλει προκαταβολικά το αντίτιμο του δούλου για την περίπτωση που θα αχρηστευόταν από τις κακώσεις. Ο δεσπότης του δούλου μπορούσε να αναθέσει το βασανισμό σε ειδικευμένους ιδιώτες που ονομαζόταν βασανισταί.

Ο βασανισμός των δούλων αποτελεί μία διέξοδο σε περιπτώσεις αμφισβητήσεων. Θεωρείται σαν αναγκαία λύση λυτρωτική για τη δικαιοσύνη, εφιαλτική για τους δούλους. Εκείνοι που βασανιζόταν γνώριζαν όσο πιο γρήγορα ομολογήσουν τόσο γρηγορότερα το μαρτύριο τους θα σταματήσει.

Στον εξωτερικό ή εμφύλιο ή σε έναν μεγάλο κίνδυνο για την πολιτεία ολόκληρο το θεωρητικό οικοδόμημα για την υπόσταση των δούλων καταρρέει. Η πόλη-κράτος προσφέρει στους δούλους ελευθερία με αντάλλαγμα τη συμπαράταξη τους για την σωτηρία της πατρίδας. Το 490 π.χ. οι Αθηναίοι απελευθέρωσαν πριν από την μάχη του Μαραθώνα τους δούλους για κοινή αντιμετώπιση του εισβολέα. Οι δούλοι έγιναν αυτόματα ελεύθεροι πολίτες, οι πεσόντες δούλοι ενταφιάστηκαν σε ξεχωριστό τύμβο.

Παρόλα αυτά η καταπίεση οι αδιάκοπες τιμωρίες και ο βασανισμός των δούλων αποτελούσε την εφαρμογή μιας ανομολόγητης πολιτικής ευσυνείδησης. Δηλαδή η προσπάθεια της κυρίαρχης τάξης των δουλοκτητών να επιβιώσουν. Καθώς παράλληλα να επιβάλλουν στην πράξη την γενική πεποίθηση ότι η δουλεία είναι φυσική κατάσταση. Επειδή δεν μπορούσαν να αγνοήσουν την ανθρώπινη υπόσταση των δούλων κατέφευγαν στη βία και στα βασανιστήρια για την ισόβια κατάτρομοκράτηση, την καταρράκωση και την ολοκληρωτική υποταγή τους.

Στην ελληνική πόλη - κράτος και κυρίως στην αθηναϊκή πολιτεία οι μέθοδοι καταστολής του εγκλήματος έχει χαρακτήρα ανταπόδοσης και παραδειγματισμού. Σύμφωνα με τον Πλάτωνα²³ η αρετή διδάσκεται για να μην ξανά εγκληματήσει. Στην περίπτωση που ο εγκληματίας δεν μετανοούσε παρά την αγωγή και την

τιμωρία που του είχε επιβληθεί πρέπει να διώκεται από την πόλη-εξορία ή να θανατώνεται. Η ποινή είναι φάρμακο οδυνηρό «δι αλγηδόνων και οδυνών» αλλά με αυτό τον τρόπο θα μπορέσει να εκλείψει η αδικία «ου γαρ οίον τε άλλως αδικίας απαλλατάσθαι».

Για τους νόμους του Δράκοντα ο Αθηναίος ρήτορας Δημάδης αναφέρει ότι οι νόμοι γράφτηκαν με αίμα και όχι με μελάνι. Ο Πλούταρχος αναφέρει ότι οι νόμοι του Δράκοντα ήταν υπερβολικά αυστηροί και οι ποινές εξοντωτικές. Όριζαν μία ποινή για όλα τα αδικήματα. Θάνατο, με συνέπεια να εκτελείται κάποιος που καταδικάστηκε για τεμπελιά ή γιατί έκλεψε. Τον αντιμετώπιζαν και τον τιμωρούσαν όπως ένα φονιά ή έναν ιερόσυλο.²⁴

Στην κλασσική εποχή οι ποινές ήταν παρόμοιες. Θανατική καταδίκη για αδικήματα που θεωρούνται σήμερα δευτερεύοντα. Οι αισχροκερδείς, οι λωποδύτες και οι τοιχωρύχοι χαρακτηριζόταν ως κακούργοι και καταδικαζόταν σε θάνατο. Κεφαλική ποινή περίμενε όποιος έκλεβε ανεξάρτητα από την αξία του αντικείμενου από τα τρία κύρια γυμναστήρια της Αθήνας, Λύκειο -Ακαδημία- Κυνοσάργους. Η ίδια ποινή ήταν και για όσους έκλεβαν αντικείμενα πάνω από 10 δρχ.

Η εκτέλεση της θανατικής ποινής στην Αθήνα των κλασσικών χρόνων ήταν με κώνειο, από τυμπανισμό, κατάλευση, και κατακρήμνιση. Η πρώτη μέθοδος περιοριζόταν για τους θανατοποινίτες ελεύθερους πολίτες και χάριζε κατά τον Πλάτων ανώδυνο θάνατο. Η δεύτερη μέθοδος ήταν ο από τυμπανισμό. Βασανισμός άγριος και αποτρόπαιος θάνατος. Η εκτέλεση καταδίκου γινόταν με τύμπανο κατά την αρχαιότητα σήμαινε μουσικό όργανο ή το ξύλο με το οποίο κρούεται καθώς και το ρόπαλο το χρησιμοποιούσαν για την εκτέλεση του καταδίκου.

Τυμπανίζω (δέρνω αγρίως), Από τυμπανίζω (ξυλοκοπώ μέχρι θανάτου). Ήταν βασανιστική θανάτωση. Παλαιότερα τους θανάτωναν με ξύλα μετά τους σκότωναν με ξίφος.

²³ Κυριάκος Σιαμόπουλος, Βασανιστήρια και εξουσία, Από την Ελληνορωμαϊκή αρχαιότητα το Βυζάντιο και την Τουρκοκρατία ως σήμερα, Αθήνα 1987, σελ. 39

²⁴ Κυριάκος Σιαμόπουλος, ό.π.π. σελ. 41 - 42

Δύο είναι οι εκδοχές που γινόταν ο από τυμπανισμός. Η πρώτη «επί του τυμπάνου» ή δεύτερη με το τύμπανου. Ο κατάδικος θανατωνόταν δεμένος ή καθισμένος στο τύμπανο. Η εκτέλεση γινόταν με πλήγμα τυμπάνου (ρόπαλο). Ο κατάδικος προσδενόταν στο «τύμπανον» και αφηνόταν εκεί σε αργό και αγωνιώδη θάνατο.²⁵

Με από τυμπανισμό καταδικαζόταν και οι ιερόσυλοι καθώς και τα εγκλήματα όπως η ανθρωποκτονία και ο ανδραποδισμός. Με αποτυμπανισμό όμως διώκονταν και οι κλέφτες. (Τυμβωρύχοι-λωποδύτες). Σε από τυμπανισμό διώκονταν εκτός από τους δούλους και οι ελεύθεροι πολίτες. Οι κατάδικοι θανατώνονταν σε περίοπτη θέση ή σε σταυροδρόμια ή σε πολυσύχναστο δρόμο που οδηγούσε από την Αθήνα στη θάλασσα.

Κατά τον Κεραμόπουλο ο από τυμπανισμός ακολουθούσε την εξής διαδικασία. Οι Ένδεκα επιμελείται των κακούργων κληρωτοί άρχοντες που ήταν αρμόδιοι για την εκτέλεση των ποινών παρέδιδαν τον μελλοθάνατο περνώντας από την θύρα στο Δήμιο που έμενε έξω από τα τείχη της πόλης. Ο Δήμιος και οι βοηθοί του αφού βασάνιζαν τον κατάδικο με μαστίγωση- ραβδισμό τον γύμνωναν και τον ξάπλωναν ύπτιο πάνω σε μία σανίδα πλάτους μισού μέτρου. Έπειτα έπαιρναν καρφιά με δύο σκέλη και ανάλογα με το μέγεθος τα στερέωναν καρφώνοντας τα γύρω από το λαιμό, τους καρπούς των χεριών και των ποδιών. Χρησιμοποιούσαν δηλ. πέντε διπλοκαρφιά- χαλκάδες για την σταθερή πρόσδεση των μελών και του λαιμού και την ακινητοποίηση ολόκληρου του σώματος. Ανασήκωναν την σανίδα με τον μελλοθάνατο και την έμπηγαν στη γη στήνοντας τη κατακόρυφα. Ο από τυμπανισμός κρεμόταν στην όρθια σανίδα και το βάρος έπεφτε στα πέντε σημεία του κάτω από το σαγόνι, της ωλένιες και τις κνήμες που συμπιεζόταν επώδυνα. Από την πίεση στα σημεία που πληγώνονταν εξαιτίας του βάρους, βασανιζόταν αργά. Ο μελλοθάνατος ένιωθε πνιγμό, οιδήματα γινόταν στα σιδερωμένα άκρα και μεγάλωναν οι πόνοι, η κυκλοφορία σταματούσε και τα χέρια- πόδια γαγγραινιάζαν. Το θύμα υπέφερε από δίψα και πείνα. Η αϋπνία από το ψύχος και την ζέστη

²⁵ Κυριάκος Σιαμόπουλος, Βασανιστήρια και εξουσία, Από την Ελληνορωμαϊκή αρχαιότητα το Βυζάντιο και την

από τα έντομα που τον κεντούσαν έμπαιναν στα ρουθούνια του, στα αυτιά του και στα μάτια του. Ο κατάδικος έχανε τις αισθήσεις του, συνερχόταν πάθαινε νευρικές κρίσεις, ούρλιαζε, βογκούσε, αγκομαχούσε. Τελικά πέθαινε από τη σύνθλιψη των μελών, από το νευρικό παροξυσμό, την αγωνία, και το ψυχικό κάματο. Το μαρτύριο διαρκούσε πολλές μέρες.

Ο από τυμπανισμό δεν ήταν μόνο εκτέλεση. Ήταν κυρίως δημόσια θανάτωση, επίδειξη του μαρτυρίου μπροστά στο κοινό για παραδειγματισμό. Ο από τυμπανισμό γινόταν με δύο τρόπους. Ο πρώτος με ρόπαλο, πρόσδεση ανάρτηση και ο δεύτερος με έκθεση. Η ποινή του από τυμπανισμού ήταν μία παραλλαγή των βασανιστηρίων με Σταυρό. Η ποινή του σταυρικού θανάτου ήταν πασίγνωστη στους ασιατικούς και άλλους λαούς κυρίως του ελληνικού κόσμου με διάφορες ονομασίες (Ανασταυρώ- διαπασσαλεύω- κρεμάω- ανακρεμάνυμι- προσαρτώ- αναρτώ). Το πρωταρχικό σχήμα του σταυρού ήταν ένας ξύλινος στύλος στερεωμένος στο έδαφος ή ένα δέντρο.²⁶

Η θανάτωση γινόταν με δυο τρόπους. Ο πρώτος με πρόσδεση του θύματος σε στύλο, ανάρτηση και ακινητοποίηση, με σχοινιά ή με δεμετικούς ήλους που δεν διαπερνούσαν τα μέλη και ο δεύτερος. Ήλωση των άκρων όπως τη γνωρίζουμε τη μέθοδο από τη σταύρωση του Χριστού.

Αναφορές σε σταυρικούς θανάτους με διάφορες φραστικές παραλλαγές επισημαίνονται στον Ηρόδοτο, στον Πολύβιο, στον Διόδωρο, τον Σικελιώτη. Ήταν Περσικό βασανιστήριο. Ο Ηρόδοτος στα τέλη του ΣΤ' αιώνα π.χ. η Βασίλισσα της Κυρίνης Φερετίμη μητέρα του Αρκεσίλαου Γ' εκδικήθηκε τους εχθρούς της εκτελώντας τους, με σταυρικό θάνατο. Ο Ξέρξης καταδίκασε τον βιαστή Σατάσπη πάνω σε στύλο. Ο Κύρος ανασκόλησε τους ονειροκριτές μάγους. Ο Δάρειος Α ανασκόπησε 3000 κορυφαίους Βαβυλώνιους όταν κυριεύσε την πρωτεύουσα τους. Με σταυρικό θάνατο εκτελούσε τους εχθρούς του ο τύραννος της Θράκης Διήγγυλις Β' αιώνα π.χ. Τους αναρτούσε σε πασσάλους και άλλους σε δέντρα αναφέρει ο Διόδωρος.

Ο Σταυρός και ο από τυμπανισμό ήταν όργανα βασανιστικών και ατιμωτικών θανατώσεων. Οι εκτελέσεις γινόταν πάντα σε δημόσιους χώρους ή σε περίοπτη θέση. Το θύμα έπρεπε να εκτεθεί σε κοινή θέα, η αγωνία του να έχει διάρκεια και να γνωστοποιηθεί για εκφοβισμό και παραδειγματισμό. Με πρόσδεση ή ανάρτηση ή με ήλωση ή ανασταύρωση προκαλούσε φρίκη και δέος.

Άλλοι από τους αιχμαλώτους που κρέμονταν δέχτηκαν βέλη και άλλοι ακόντια, καταπέλτες. Στον ανασκοπισμό η εκτέλεση της ποινής όχι μόνο με πρόσδεση και ανάρτηση ή ήλωση του θύματος πάνω σε μυτερούς σκόλοpes στερεωμένους σε χώμα. Μία άλλη μορφή ανασκολοπισμού ήταν το κάρφωμα κομμένου κεφαλιού σε παλούκι και η θριαμβευτική περιαγωγή του.

Μια από τις περιπτώσεις ανασκολοπισμού μας αναφέρει ο Ηρόδοτος. Οι Σκύθες συνήθιζαν να τιμωρούν το θάνατο του Βασιλιά θυσίαζαν 50 νέους και 50 άλογα με κατά μήκους διατήρηση των σωμάτων όχι όταν ήταν εν ζωή, αλλά ύστερα από την εκτέλεση με πνιγμό.

Μια τρίτη μέθοδος βασανιστικών εκτελέσεων στην Αρχαία Ελλάδα ήταν η «κατάλευσις ή το κατάλευσμα» ή συντριβή της κεφαλικής με λιθοβολισμό. Θανατώσεις με λιθοβολισμό επισημαίνονται συχνά στους ιστορικούς χρόνους ως συλλογικός κλονισμός και ομαδική αντεκδίκηση.

Κατά τους κλασσικούς χρόνους επειδή η απονομή της δικαιοσύνης και η εκτέλεση των θανατοποινιτών γινόταν από την ίδια τη πολιτεία, οι λιθοβολισμοί ήταν σπάνιοι. Εφαρμοζόταν μόνο σε αυτοδικίες σε ξεσπάσματα λαϊκής οργής ή σε περιόδους πολέμου και κοινωνικής αναταραχής.

Με κατάλευση γινόταν η εκτέλεση των Μεσσηνίων αιχμαλώτων πάνω στο τάφο του Μεγαλοπολίτη. Όπως μας πληροφορεί ο Πλούταρχος. Χρησιμοποίησαν σαν ανθρωποθυσία πανάρχαιο εξαγνισμό που χρησιμοποιούνταν ή σαν επισφράγιση της νίκης ή ως εκδήλωση σεβασμού και τιμής. Προσέφεραν αίματα στον νεκρό πολέμαρχο, με θύματα αιχμαλώτους ή επιφανή πρόσωπα του εχθρού και άλλοτε ως εκδικητική ανταπόδοση.

²⁶ Κ. Σιαμόπουλος, ό.π. σελ. 47

Ο Ηρόδοτος γράφει πως οι Σκύθες θυσίαζαν έναν στους εκατό αιχμαλώτους. Αφού έκαναν σπονδή με κρασί πάνω στα κεφάλια των θυμάτων έκοβαν από κάθε σφαγμένο ένα κομμάτι από το δεξιό ώμο και το χέρι και το πετούσαν στον αέρα. Στα τέλη της αρχαϊκής εποχής οι συστηματικές θανατώσεις μειωνόταν σταδιακά. Αντικατεστήθηκαν από τον λιθοβολισμό, κυρίως στο κεφάλι. Πατροκτόνου ή μητροκτόνου ή παιδοκτόνου και αδελφοκτόνου από ολόκληρο τον πληθυσμό της κοινότητας.

Στη Παλαιά Διαθήκη η βασανιστική θανάτωση με λιθοβολισμό αποτελούσε καθιερωμένη ποινή. Την εκτελούσε μάλιστα συλλογικά ή κοινότητα. Πρωταρχικός σκοπός της τιμωρίας στην εβραϊκή νομοθεσία ήταν ο παραδειγματισμός με τον τρόπο. Η εκτέλεση από το πλήθος σε δημόσιο χώρο θα συγκρατούσε και θα συνέτιζε. Το κορίτσι που δεν θα έφτανε στην παστάδα αγνό θανατωνόταν μπροστά στο σπίτι του με λιθοβολισμό. Θεωρούσαν προσβολή και για τη φυλετική κοινότητα και για την οικογένεια. Με λιθοβολισμό θανατωνόταν επίσης την μνηστευμένη κόρη που διατηρούσε ερωτικό δεσμό. Το ίδιο και ο εραστής της. Ο ανυπάκουος και μέθυσος γιος αν οι νουθεσίες και η παιδεία δε λειτουργούσαν παραδειγματικά και όλες οι ενέργειες απέβαιναν μάταιες. Παραδινόταν από τους ίδιους του γονείς του στη κοινότητα, για να εκτελεσθεί με ομαδικό λιθοβολισμό. Ως ποινή που θα παραδειγματίζε τους πολίτες.

Τέταρτη μέθοδος βασανιστηρίων στην ελληνική αρχαιότητα ήταν ο κατακρημνισμός. Ο κατάδικος γκρεμιζόταν ζωντανός σε βάραθρο. Αυτή η θανατική ποινή επικρατούσε μέχρι και τα τέλη του 5 αιώνα π.χ. Ο κατακρημνισμός αποτελούσε πρόσθετη ποινή, ακολουθούσε δηλ. τον από τυμπανισμό. Ήταν η ποινή της αταφίας. Η δεινότερη ποινή κατά την ελληνική αρχαιότητα. Η ρίψη στο όρυγμα από τυμπανισμού καθιερώθηκε μετά τον 4' αιώνα. Ο κατακρημνισμός αποτελούσε κεφαλική ποινή. Όσοι επιβουλευόταν τη δημοκρατία κινδύνευε με κατακρήμνισμα. Ήταν βάρβαρος θάνατος και βασανιστικός. Πέφτοντας τα θύματα ζούσαν ανάμεσα στα πτώματα, σφηνωμένοι, αιωρούμενοι, με σπασμένα μέλη κάτω από άθλιες

συνθήκες. Με κατακρήμνιση θανατώνονταν συνήθως οι ιερόσυλοι. Ακόμη και τα νήπια δεν εξαιρούνται από την ποινή αυτή.

Μια ακόμη μέθοδος ήταν ο καταποντισμός. Αυτή η ποινή επιβαλλόταν για εγκλήματα όπως προδοσία, ανθρωποκτονία κ.λ.π. Στους κλασσικούς χρόνους πριν από το πνιγμό έδεναν βάρη στο λαιμό του μελλοθανάτου. Τον επέβαλλε ο Φίλιππος της Μακεδονίας στους Φωκείς Ιερόσυλους. Ο πνιγμός γινόταν χωρίς άμεση επαφή του δημίου. Ανάγκαζε τον μελλοθάνατο να πέσει μόνος του στη θάλασσα και να πνιγεί πιέζοντας τον στη ράχη με την αιχμή του ξίφους ή ρίχνοντας τον στο νερό, έγκλειστο στο σακί. Ήταν μια μορφή αναίμακτης θεοκρισίας. Ο κατακοντισμός συνηθιζόταν κατά κόρον στις εκστρατείες. Η εκτέλεση του καταδίκου γινόταν με ομαδική ρίψη ακοντίων εναντίον του. Για την θανατική ποινή με απαγχονισμό δεν υπήρχαν πολλά στοιχεία. Στην εποχή του Πατριάρχη τον Α' αιώνα π.χ. γινόταν στην Αθήνα. Οι δήμιοι μετά το θάνατο του καταδίκου, εξέθεταν κοντά στο βάραθρο τα ρούχα και τα σχοινιά των κρεμασμένων όταν τους κατέβαζαν από την αγχόνη. Τα βασανιστήρια στην αρχαία Ελλάδα γινόταν για δύο λόγους. Άλλοτε ως ποινή και παρεπόμενο ποινής και άλλοτε για την απόσπαση πληροφοριών ή ομολογιών από κρατούμενους. (Με καταποντισμό τιμωρούνταν οι ληστές αλλά και οι μυχοί)

Ο Ανδοκίδης διέκρινε τρεις κατηγορίες ποινών.

- Χρηματική αποζημίωση
- Φυλάκιση
- Θάνατο

Η προφυλάκιση για εγκληματική πράξη ακολουθούσε ορισμένη διαδικασία. Την απαγωγή, την αφήγηση, και την ένδειξη. Στη περίπτωση της απαγωγής ο ίδιος ο μηνυτής αναλάμβανε τη σύλληψη του κρατούμενου και τη προσαγωγή του στη δημόσια φυλακή. Στην αφήγηση ο μηνυτής οδηγούσε τους Ένδεκα τους άρχοντες που είχαν την εποπτεία του δεσμωτηρίου εκεί που βρισκόταν ο κατηγορούμενος και ζητούσε τη σύλληψη του. Στην ένδειξη ο μηνυτής υπέβαλε απλώς μήνυση

στον αρμόδιο άρχοντα. Είχε όμως τη δυνατότητα να συλλάβει τον κατηγορούμενο αν ήθελε.

Για να μην αποδράσει, ο κατηγορούμενος χρησιμοποιούσαν ειδικά δεσμευτικά μέσα. Το ξύλο ήταν το κυριότερο της Αθηναϊκής φυλακής στα κλασσικά χρόνια. Απαρτιζόταν από δύο μεγάλα και βαριά δοκάρια με ημικυκλικές εγκοπές κατά διαστήματα. Το κάτω δοκάρι στερεωνόταν στη γη, το άλλο ήταν κινητό, ελεύθερο και προσαρμοζόταν στη κατάλληλη θέση. Όστε να σχηματίζονται κυκλικά ανοίγματα, αιχμαλωτίζοντας τα πόδια του κρατουμένου. Μετά τη δέσμευση ασφαλιζόταν το ξύλο με σιδερένιους αρμούς, μοχλούς, αλυσίδες ακόμα και με κλειδαριές. Το ξύλο είχε δύο ή περισσότερους κρατουμένους. Παρόμοια εργαλεία που χρησιμοποιούσαν ήταν η «ποδοκάκκη» και η «ποδοστροφή» Ο Λυσίας τον παρομοιάζει με την «ποδοκάκκη»

Η δέσμευση σ' αυτές τις συσκευές αποτελούσε και συγκεκριμένη πρόσθετη ποινή. Αποτελούσαν και όργανα βασανισμού. Προοριζόταν για εξάρθρωσεις των μελών για στρέβλωση και συνθλίψεις. Ήταν συσκευές δεσμευτικές διαφόρων σχημάτων και μεγεθών, απλές και σύνθετες, για πόδια και για χέρια ή και μαζί. Ακίνητες στο δεσμοτήριο, και κινητές για δημόσια έκθεση του κρατουμένου. Αυτό το βασανιστήριο αναφέρεται συχνά στα μαρτυρολόγια των πρώτων χριστιανών κατά την ρωμαϊκή περίοδο. Με βάση την πληροφορία του Αριστοφάνη το «πεντεσυρίγγω ξύλω» ήταν μία συσκευή από τρία δίδυμα δοκάρια με διπλές ημικυκλικές εγκοπές στερεωμένα σε 3 επίπεδα.

- Στο πρώτο το χαμηλότερο εγκλείονταν τα πόδια,
- το δεύτερο τα χέρια
- στο τρίτο ο τράχηλος.

Ο Πλούταρχος διέκρινε δύο είδη κατηγορίας κατηγορούμενων. Εκείνοι που ήταν καθηλωμένοι στη θέση τους επειδή τα πόδια τους ήταν περικλειστα στα σφύρα από το «ξύλον». Οι δεύτεροι ήταν εκείνοι που ξάπλωναν σε κρεβάτια αλλά έσερναν αλυσίδες. Οι δεύτεροι ήταν οι προνομιούχοι. Ο Λουκιανός αναφέρει για μία φυλακή όπου οι κρατούμενοι κατά την διάρκεια της ημέρας ήταν δεμένοι με

κλοιό στο λαιμό και είχαν το ένα χέρι ελεύθερο. Ενώ τη νύχτα βάλλονταν τα πόδια τους στο «ξύλον».

Τα κυριότερα δεσμευτικά μέσα εκτός από τον «κλοιό» που προοριζόταν για το λαιμό ήταν η πέδη και η «περισκελίσ» χαλκάδες για τους καρπούς των χεριών και τα σφύρα των ποδιών. Μια μικρή αλυσίδα προσαρμοσμένη σε κρίκους των χαλκάδων δυσκόλευε το περπάτημα του κρατούμενου έξω από τη φυλακή.

Οι αρχαίες ελληνικές πόλεις χρησιμοποιούσαν ποικιλία οργάνων βασανισμού.

A) Ο Τροχός²⁷ ήταν κατ' εξοχήν αρχαιοελληνικό βασανιστήριο. Ήταν μία συσκευή για σώματος διάσταση του σώματος και εξαρθρώσεις «αι στρεβλώσεις των αρμών» με σκοπό την απόσπαση από το θύμα πληροφοριών ή ομολογία ή την θανάτωση του. Την κλασική περίοδο ο τροχός χρησιμοποιούταν για το βασανισμό των δούλων και στις δίκες μεταξύ ελεύθερων πολιτών για την εξακρίβωση των πραγματικών περιστατικών όταν δεν υπήρχε αδιαμφισβήτητα αποδεικτικά στοιχεία. Σε περίπτωση προδοσίας, ιεροσυλίας και συνωμοσίας κατά των δημοκρατικών δεσμών και οι ελεύθεροι πολίτες 'Τροχίζονταν' όπως οι ανθρωποκτόνοι, ληστές και πειρατές. Τα θύματα υποβάλλονταν σε βασανισμό με ειδικά όργανα που προκαλούσαν στρέβλωση, κάμψη, κάψιμο και θραύση των αρθρώσεων. Συχνά το μαρτύριο του τροχού κατέληγε εκτός από την αναπηρία μέχρι και στο θάνατο του θύματος. Στα ελληνικά αρχαία κείμενα συναντάται συχνά το ρήμα «δέω» δηλαδή δένω για κρατούμενους. Τα βασικότερα δεσμευτικά μέσα που είχαν εκτός από τον κλοιό ήταν η πέδη και ο περισμέλις. Χαλκάδες για τα πόδια και τους καρπούς των χεριών. Με μια μικρή αλυσίδα προσαρμοσμένη στους κρίκους των χαλκάδων δυσκόλευε το περπάτημα του κρατούμενου εκτός φυλακής

Πριν αρχίσει το βασανιστήριο του τροχού ο βασιλιάς πρόσταζε να προσκομίσουν οι δήμιοι τα εργαλεία του βασανισμού «Τροχούς τε και αρθρέμβολα, στρεβλωτήρια τε και τρεχαντήρας και καταπέλτες και λέβητας, τήγανά τε και δακλήθρας και χείρας σιδηράς και σφήνας και τα ζώπυρα του πυρός». Είναι ο βασικό-

τερος κατάλογος παραδοσιακών οργάνων και μηχανισμού βασανισμού της Ελληνικής εποχής.

Το θύμα το γύμνωναν οι δήμιοι και του έδεναν τα χέρια και τα μπράτσα με λουριά. Αφού τον γύμνωναν άγρια τον ανέβαζαν στον τροχό. Έπειτα τέντωναν το σώμα γύρω από το τροχό μέχρι να εξαρθρωθούν τα μέλη. Έθεταν σε κίνηση τους μηχανισμούς προκαλώντας έντονες έλξεις στο σώμα. Τα κόκαλα του είχαν τσακιστεί. Στους Ελληνιστικούς χρόνους ο «τροχισμός» εκτός από τη διέκταση του σώματος και τις στρεβλώσεις των μελών περιλάμβανε και μία σειρά από άλλων βασανιστηρίων. Τα θύματα υποβαλλόταν σε βασανισμό με ειδικά όργανα που προκαλούσαν στρέβλωση, κάμψη, κάψιμο, και θραύση των αρθρώσεων.

Ο Τροχός υπήρξε το μόνο όργανο βασανισμού που θα διατηρήσει με ποικίλες ονομασίες και μεταμορφώσεις. Στον εξελισσόμενο ανάλογα με τη τεχνολογική πρόοδο και τις επινοήσεις της εξουσίας με τροχό βασανίστηκαν εκατομμύρια άνθρωποι κατά τους 25 αιώνες της βασιλείας του. Θα τον συναντήσουμε στα σύνεργα των Ρωμαϊκών δημίων τις μεσαιωνικές ιεροεξεταστές αλλά και στην πρακτική της δικαστικής εξουσίας κατά τους νεότερους χρόνους.²⁸

Ένα άλλο όργανο βασανιστηρίου στην κλασσική αρχαιότητα ήταν ο κυφόν ή νάρθηξ. Ήταν ένα είδος ξύλινου ζυγού, χοντρής ζεύγλας ή πλατειάς σανίδας με άνοιγμα που εφαρμοζόταν στον τράχηλο και ανάγκαζε τον κρατούμενο να καμπουριάζει. Τον χρησιμοποιούσαν²⁹ συνήθως για ατιμωτική έκθεση του κρατούμενου στην αγορά. Ο διαπομπευμένος που ήταν κατηγορος για αγορανομικές παραβάσεις μετά την περιαγωγή του στους δρόμους. Τον αφήνανε σε κάποιο κεντρικό δημόσιο χώρο στους ονειδισμούς των διαβατών και τη κακομεταχείριση.

Ο Κύφων με το πλατύ περιγείσωμα σαν οριζόντιο κολάρο γύρω από το λαιμό εμπόδιζε τα χέρια να φτάσουν στο κεφάλι για να απομακρύνουν τα έντομα. Ένα

²⁷ Κυριάκος Σιαμόπουλος, Βασανιστήρια και εξουσία, Από την Ελληνορωμαϊκή αρχαιότητα το Βυζάντιο και την Τουρκοκρατία ως σήμερα, Αθήναι 1987, σελ. 79

²⁸ Κυριάκος Σιαμόπουλος, Βασανιστήρια και εξουσία, Από την Ελληνορωμαϊκή αρχαιότητα το Βυζάντιο και την Τουρκοκρατία ως σήμερα, Αθήναι 1987, σελ. 80 - 83

²⁹²⁹ Κυριάκος Σιαμόπουλος, ό'π'π', σελ. 88

από τα βασανιστήρια που εφαρμόζαν ήταν η επάλειψη του προσώπου ή ολόκληρου του σώματος με μέλι και γάλα. Ένα άλλο παραπλήσιο είδος βασανισμού ήταν να τους επαλείψουν και να τους έδεναν πίσω τα χέρια αφήνοντας το εκτεθειμένο στις σφήκες και στις μύγες. Ήταν μία παραλλαγή του περσικού βασανιστηρίου που ονομαζόταν «σκαφεύσις» ή «σκαφεύειν». Για να παρατείνουν τον βασανισμό του τον έτρεφαν. Σε περίπτωση που ο κρατούμενος αρνιόταν να φάει τον τρυπούσαν στα μάτια με βελόνες, επειδή οι φυσικές ανάγκες γινόταν μέσα σε βαρέλι που το είχαν βάλει σκουλήκια κάθε λογής αναπτυσσόταν στην αποσύνθεση των περιττωμάτων και τη σαπρία, εισχωρούσαν στο σώμα και το κατέτρωγαν. Όταν το θύμα πλήρη εξαντλημένο πέθαινε άνοιγαν οι δήμιοι τις σκάφες βλέποντας τις σάρκες των θυμάτων καταφαγωμένες και σκουλήκια να καταβροχθίζουν Τα σπλάχνα τους.

Από την Παλαιά Διαθήκη κυρίως από τα βιβλία των Μακκαβαίων ο συγγραφέας του 4^ο βιβλίου καταγράφει τα όργανα του βασανισμού που χρησιμοποιούσαν οι δήμιοι του Αντίοχου του Δ΄

Αρπαγές –τσιγκέλια ή σιδερόνυχα

Οι καταπέλται³⁰ μηχανισμοί όπου προσδέονται οι κρατούμενοι και εκτοξεύονται

Οι λέβητες και τα τήγανα καζάνια και τηγάνια πυρακτωμένα

Η δακτυλήθρα βιδωτή θήκη που εφαρμοζόταν στα δάχτυλα για την εξάρθρωση των τελευταίων φαλάγγων

Χείρες σίδηροι μεταλλικά ομοιώματα χεριού με αιχμηρά νύχια για να ξεσχίζουν τις σάρκες.

Οι σφήνες εργαλείο για την εξάρθρωση των μελών.

Τα ζώπυρα προσανάμματα για τα βασανιστήρια με φωτιά. Γινόταν μαρτυρικές θανατώσεις με εκδορά της κεφαλής στους ελληνιστικούς χρόνους. Τα αρθρέμβολα που προκαλούσαν εξάρθρωσεις των άκρων

³⁰ Κυριάκος Σιαμόπουλος, Βασανιστήρια και εξουσία, Από την Ελληνορωμαϊκή αρχαιότητα το Βυζάντιο και την Τουρκοκρατία ως σήμερα, Αθήναι1987, σελ. 83 και εξής

Τα στρεβλωτήρια εργαλεία για συστροφή ή περιστροφή των χεριών και των ποδιών τους αρμούς ή το μάγγανον των κλασσικών χρόνων

Οι τροχαντήρες όργανα βασανισμού μεταλλικά με γαμψή απόληξη αγκίστρια –

Επισημαίνονται και ακρωτηριασμοί γλωσσοτομίες, χειροκοπίες. Στην Αθήνα της κλασσικής εποχής ο Σκαμάνδριος νόμος προστάτευε τους ελεύθερους πολίτες από τα βασανιστήρια. Όταν όμως καταλύονταν οι δημοκρατικοί θεσμοί, εκδουλώνονταν και οι ελεύθεροι από τους σφετεριστές της εξουσίας. Παρόμοια γεγονότα γινόταν και κατά την διάρκεια των εμφύλιων σπαραγμών.

Στις αρχαίες ελληνικές πόλεις τα εγκλήματα που δεν έθιγαν τα δικαιώματα του συνόλου – το δημόσιο συμφέρον ώστε να χρειαστεί η παρέμβαση της πολιτείας για τον κολασμό αποτελούσαν ιδιωτικά αδικήματα. Το θύμα ή οι συγγενείς ήταν εκείνοι που καθόριζαν την ανταπόδοση. Είχαν τη δυνατότητα επιλογής των βασανιστηρίων ή και την εκτέλεση του. Ο νόμος επέτρεπε την σύλληψη του και το βασανισμό ελεύθερου πολίτη και μάλιστα μπροστά στους δικαστές όταν η κατηγορία ήταν μοιχεία. Ο σύζυγος είχε το δικαίωμα σύμφωνα με το Δημοσθένη να θανατώσει τον εραστή που καταλάμβανε επ αυτοφώρω με τη γυναίκα του ή την παλλακή του ο γιος του εραστή της μητέρας, ο αδερφός του εραστή της αδερφής. Πολλοί απατημένοι σύζυγοι συμβιβαζόταν να μην προβούν σε ενέργειες εισπράττοντας κάποιο χρηματικό ποσό που πρόθυμα κατέβαλλε ο εραστής ώστε να σώσει τη ζωή του. Ήταν τα λεγόμενα «μοιχάγρια».³¹

Γενικά ο απατημένος σύζυγος είχε το δικαίωμα να μεταχειριστεί κατά βούλησιν τον μοιχό. Να εκδικηθεί βασανίζοντας τον μπροστά στους δικαστές με οποιοδήποτε τρόπο επιθυμούσε χωρίς να χρησιμοποιήσει όμως μαχαίρι που θα μπορούσε να οδηγήσει σε ανθρωποκτονία. Βρισκόταν σε πλήρη ισχύ ο νόμος του Σόλωνα για τον κολασμό των μοιχών. Θανάτωση με αυτοδικία. Η ατιμώρητη θανάτωση του μοιχού από το σύζυγο-το γιο –τον πατέρα –τον αδερφό ή τον κύριο της παλλακίδας προβλεπόταν από το ' φονικό νόμο' του Δράκοντος που ήταν χαραγμένος σε στήλη του Αρείου Πάγου.

Για τη μοιχαλίδα ο νόμος δεν ήταν τόσο αυστηρός. Απαγορευόταν μόνο η είσοδος της στα δημόσια Ιερά. Αν αποτελούσε την είσοδο της τότε ο πρώτος τυχών πολίτης είχε δικαίωμα να την βασανίσει αλλά χωρίς να προκαλέσει το θάνατο της.³²

Για το βασανισμό των δούλων, δεν υπήρχε κανένας φραγμός, καμία προστασία εκτός από το δικαίωμα του δουλοκτήτη για αποζημίωση. Οι συνέπειες ήταν πάντοτε οικονομικές. Όλα τα είδη βασανισμού ήταν θεμιτά για τον εξαναγκασμό του δούλου. Η σκληρότητα του απέναντι στους δούλους ξεκινούσε από την αντίληψη πώς πρόκειται για αντικείμενα ή ζώα. Στον δούλο πρέπει να απευθύνονται μόνο για να δώσει διαταγή, κάθε οικειότητα δυσκολεύει την υπακοή. Ακόμα πιο βάνουση ήταν η συμπεριφορά των Σπαρτιατών απέναντι στους δούλους. Είχαν υιοθετήσει προληπτικά μέτρα για την αχρήστευση ή εξολόθρευση των πιο ρωμαλέων δούλων και την κατάπνιξη κάθε επαναστατικού πνεύματος με τον βασανισμό και την ψυχική εκμηδένιση. Οι Σπαρτιάτες είχαν καθιερώσει μία φορά το χρόνο να μαστιγώνουν άγρια όλους τους δούλους χωρίς λόγο απλώς για να τους υπενθυμίζουν πως είναι δούλοι. Εκτελούσαν επίσης κάθε είλωτα που είχε ανάστημα και διάπλαση πάνω από τα επιτρεπόμενα όρια σωματικής διάπλασης.

Σαν τιμωρία επέβαλλαν χρηματική ποινή στον κύριο του

Η θανάτωση των δούλων γινόταν με τη μέθοδο της «κρυπτείας». Στους βασανισμούς των δούλων συμπεριλαμβανόταν και η σεξουαλική βία. Οι δούλοι ανεξαρτήτως φύλου έπρεπε να δέχονται χωρίς διαμαρτυρίες ή επιφυλάξεις τις ερωτικές επιθυμίες των κυρίων τους. Ο ελεύθερος Αθηναίος μπορούσε να εκπορνεύσει τις δούλες του χωρίς να θεωρείτε μαστροπός ή να τις διαθέτει σε φίλους του ή συγγενείς. Κατά τον Πλάτωνα αφέντες δεν γινόταν ποτέ φίλοι.

³¹ Κυριάκος Σιαμόπουλος, Βασανιστήρια και εξουσία, Από την Ελληνορωμαϊκή αρχαιότητα το Βυζάντιο και την Τουρκοκρατία ως σήμερα, Αθήναι 1987, σελ. 98

³² Στον 34 κανόνα του Μ. Βασιλείου, αναφέρεται ότι δεν πρέπει να γίνεται γνωστό η πράξη της μοιχαλίδος για να μην θανατωθεί.

Πηδάλιον Ιερομονάχου, Αγαπίου και Νικοδήμου Μοναχού, εκδ. Παπαδημητρίου, σελ. 612

Η αφθονία ανδραπόδων στις δουλαγορές³³ αποτελούσε τη κινητήρια δύναμη της οικονομίας στην ελληνική αρχαιότητα. Φτηνά εργατικά χέρια για ισόβια και σχεδόν αδάπανη απασχόληση. Ο θεσμός των δουλαγορών πρωτοεμφανίστηκε στις δυτικές μικρασιατικές περιοχές και κορυφώθηκε κυρίως στη Χίο. Οι δουλοκτήτες σφράγιζαν το ανδράποδα τους με πυρωμένο σίδηρο έτσι που να διατηρούνται ανεξίτηλα στο δέρμα τα στοιχεία του κυρίου των δούλων και να ανευρίσκονται, να αναγνωρίζονται και να αποδίδονται σε περίπτωση φυγής.³⁴

Τα βασανιστήρια και οι ωμότητες κορυφώνονται και γενικεύονται κατά την διάρκεια εμφυλίων σπαραγμών ταξικών αγώνων και λαϊκών εξεγέρσεων. Ο θάνατος πήρε πολλές μορφές και ότι φρικαλέο γίνεται σε παρόμοιες περιπτώσεις. Οι βαρβαρότητες πολλαπλασιάζονται σε περιπτώσεις εμφύλιου πολέμου. Το ανθρωποφαγικό μίσος ανάμεσα στις αντιμαχόμενες παρατάξεις οδηγεί σε ασύλληπτες κακουργίες για την ικανοποίηση παθών και συμφερόντων. Παράλληλα και σε κάθε πολιτειακή μεταβολή κάθε μεταπολίτευση συνοδεύεται από αγριότητες βασανισμούς και ομαδικό όλεθρο.

³³ Κυριάκος Σιαμόπουλος, Βασανιστήρια και εξουσία, Από την Ελληνορωμαϊκή αρχαιότητα το Βυζάντιο και την Τουρκοκρατία ως σήμερα, Αθήναι 1987, σελ. 106- 121

³⁴ Κυριάκος Σιαμόπουλος, Βασανιστήρια και εξουσία, Από την Ελληνορωμαϊκή αρχαιότητα το Βυζάντιο και την Τουρκοκρατία ως σήμερα, Αθήναι 1987, σελ. 100 - 103

ΡΩΜΑΪΚΗ ΕΠΟΧΗ

Από τις απαρχές της Ρώμης (8^ο αιώνα – 509 π. χ.) η απόδοση της δικαιοσύνης υπακούει σε αρχαϊκότετους τύπου κανόνες. Τη διατύπωση και εφαρμογή τους, τους αναλάμβαναν οι αρχηγοί των γενών. (Οι *patres* καθένας τους μέσα στο κύκλο του γένους του και των προσκολλημένων του σ' αυτό πελατών *clients*). Η παρουσία της εκκλησίας και της θρησκευτικής παραμέτρου είναι έντονη τόσο στο επίπεδο των διαδικασιών οι οποίες είναι όμοιες για τις διαφορές που σήμερα ορίζονται ως αστικές και για τα ποινικά αδικήματα όσο και για στο επίπεδο της επανορθωτικής ποινής. Όπου συγχέονται αρχέγονες τελετουργίες και οικογενειακή εκδίκηση σε δημόσια θέα.

Με τους Ειρούσκους βασιλείς (τέλη του 7^ο αιώνα π. χ.) εισάγεται η έννοια του *imperium* (είναι η απόλυτη εξουσία του ανώτερου άρχοντα εντός και εκτός της πόλης της Ρώμης αστική και στρατιωτική). Είναι κυρίαρχη και έχει λαϊκό χαρακτήρα – όχι θρησκευτικό. Η δυνατότητα του Βασιλέα να εξαναγκάζει που εκπορεύεται από το *imperium* και έχει την εξολοκλήρου εξουσία ζωής και θανάτου στους Ρωμαίους συμβαδίζει μαζί με την πλήρη δικαιοδοτική αρμοδιότητα του «*iurisdictio*».

Η υφή των δικών δεν έχει αλλάξει και η διαδικασία είναι πάντοτε δημόσια «*sacrementum*».

Ιδιαίτερη μνείας χρήζει η ποινική δικαιοσύνη. Ο Βασιλιάς ορίζει κάποιες φορές το(*ad hoc*) κατώτερους άρχοντες, τους «δύο άντρες» (*duumviri*) για να δικάσουν αντί αυτού. Ενώ σε εξαιρετες σπάνιες περιπτώσεις λαμβάνει υπόψη του τη βούληση του λαού μέσω ενός μηχανισμού προσφυγής που παρέχει στον απειλούμενο με θανάτωση την ευκαιρία εφ' όσον το επιτρέψει ο Βασιλιάς να αποφανθεί η λαϊκή συνέλευση για την τύχη του «*provocation ad populum*».

Σύμφωνα με την Ρωμαϊκή παράδοση οι Βασιλείς εκδιώχθηκαν το 509 π. χ. με επανάσταση- κίνημα της αποτελούμενης από τους *patres* των γενών συγκλήτου και η Ρώμη εισήλθε στην περίοδο της *Respublica* 509-27 π.χ. Κατά τη διάρκεια

της οξύτατης πάλης μεταξύ πατρικιών και πληβείων που συγκλονίζει το νέο καθεστώς, οι άρχοντες της plebs, οι δήμαρχοι επιδιώκουν να περιορίσουν την εξουσία των δύο αρχόντων της πολιτείας, των υπάτων οι οποίοι έχουν κληρονομήσει αυτούσιο το βασιλικό imperium. Οι δήμαρχοι αμφισβητούν τη δικαιοδοτική και καταναγκαστική εξουσία των υπάτων εκμεταλλευόμενοι τον προϋπάρχοντα θεσμό της provocatio ad populum. Καλύπτουν σταθερά με βέτο τον κάθε προσφυγή πολίτη στη δικαιοσύνη της λαϊκής συνέλευσης, επιβάλλοντας έτσι ουσιαστικά στον ύπατο να την επιστρέψει.

Θεμελιώδης διεκδίκηση τους είναι η εισαγωγή του γραπτού δίκαιου στη Ρώμη που θα ισχύει εξίσου για όλους τους πολίτες χωρίς διάκριση, σε εφαρμογή της αρχής της ισονομίας. Οι συνεχείς πιέσεις και απειλές της δημαρχίας θα φέρουν αποτέλεσμα το 451-450 π.χ. συντάσσεται και αποδίδεται στους πολίτες ο Δωδεκάδελτος νόμος.

Η ιδιωτική δίκη ακολουθεί την λεγόμενη διαδικασία του παραβόλου. Οι διάδικοι παρουσιάζονται στον ανώτερο άρχοντα, ύπατο και αργότερα πραιτόρα και με τελετουργικές κινήσεις και λόγια αυστηρότατα καθορισμένα καταλήγουν να ορκιστούν καθένας για το δίκαιο του ισχυρισμού, θέτοντας ένα χρηματικό ποσό ως παράβολο. Αυτό υποχρεούται να πληρώσει ο καταδικασθέντα στο Δημόσιο θησαυροφυλάκιο μετά το πέρας της δίκης.

Η Δωδεκάδελτος περιέχει ακόμη τα κεφαλικά εγκλήματα – εκείνα που τιμωρούνται με θάνατο. Σχετικά με την ανθρωποκτονία ανευρίσκεται ρητή διάταξη μόνο για την ανθρωποκτονία από αμέλεια αλλά εννοείται κατ' αντιδιαστολή και αυτή από πρόθεση καθώς υπήρχε παλαιότερος νόμος από την εποχή της Βασιλείας. Τα άλλα κεφαλικά εγκλήματα που παρατίθενται (ο εμπρησμός, η ψευδομαρτυρία, η παθητική δωροδοκία, η καταστροφή της εσοδείας και η νυκτερινή κλοπή των αθέριστων σταχυών στους αγρούς είναι πράξεις που τιμωρούνται με θάνατο) αποτυπώνουν και το πλαίσιο της αγροτικής κοινωνίας. Ο ρηξικέλευθος νεωτερισμός του Δωδεκάδελτου είναι η πρόβλεψη ότι για τα

εγκεφαλικά εγκλήματα αποφασίζει η λαϊκή κατά λόχους συνέλευση διευθυνόμενη από τους ταμίες χωρίς να μεσολαβεί προσφυγή.

Η δημιουργία το 242 π.Χ. του επί τω ξένων πραιτόρα με αρμοδιότητα την επίλυση των διαφορών στις οποίες εμπλέκονταν μη Ρωμαίοι παρείχε την ευκαιρία στον καινούριο αυτό άρχοντα να δώσει στο δικαστή κατευθύνσεις και εντολές πέρα από αυτές στις οποίες τον περιόριζε μέχρι τότε ο νόμος χωρίς ωστόσο να μεταβάλει τη διμερή δομή της δίκης.

Με την επέκταση της Ρώμης στο μεσογειακό κόσμο, η σωρεία περιπτώσεων βαρύτατα παραβατικής συμπεριφοράς που αναπτύσσουν διοικητές των επαρχιών απέναντι στους ντόπιους εγγίζοντας τα όρια της λεηλασίας, οδηγεί στα μέσα του 2^ο αιώνα στην δημιουργία του πρώτου τακτικού- διαρκούς δικαστηρίου αποτελούμενου από ορκωτούς δικαστές συγκλητικής προέλευσης για να δικάσει τις υποθέσεις κακοδιοίκησης των επαρχιακών διοικητών που ορίζονται ως εγκλήματα νοσφισμού.

Μετά το 123 π.Χ. οι *quaestiones* αποτελούνται από δικαστές των οποίων ο αριθμός εί-ναι μεταξύ σαράντα με εβδομήντα, ύστερα από κλήρωση μεταξύ των συγκλητικών και των υπέων που περιέχονται στο ετήσιο κατάλογο των δικαστών, συνεδριάζουν δημόσια στο *forum* και αποφασίζουν με μυστική ψηφοφορία. Με τους Κορνήλιους νόμους του , το 81 π.χ. ο Σύλλας γενικεύει το σύστημα. Λειτουργούν άλλα επτά δικαστήρια με αρμοδιότητα στα εγκλήματα αίματος και ληστείας μετά φόνου, στην φαρμακεία, στην υπεξαίρεση, στην εκλογή σκευωρίας και δωροδοκία, στην πλαστογραφία, στα εγκλήματα βίας, δημοσίας και ιδιωτικής. Η ποινή διατηρεί τον προσδιορισμό ‘κεφαλική’, είναι πλέον εξορία και με απαγόρευση παροχής φαγητού και στέγης.

Την περίοδο της Ηγεμονίας 27 π.Χ. – 287 μ.Χ. στο πεδίο του ιδιωτικού δικαίου η δικαιοσύνη απονέμεται με την πραιτοριανή δίκη η οποία καλύπτοντας όλο και περισσότερες περιπτώσεις. Αποβαίνει ο αποκλειστικός τρόπος δικαστικής επίλυσης των αστικών διαφορών. Η διαδικασία στηρίζεται στις διατυπώσεις που δίνει ο πραιτόρας. Τα ουσιώδη δικαστικά στοιχεία της είναι τρία.

1. Ορισμός του δικαστή – έκθεση του διεκδικητικού αιτήματος του ενάγοντα. Ο κατάλογος των *legis actiones* που μέσω του *formulae* παρέχει ο πραιτορας στους διάδικους συνιστά το πραιτοριανό ήθικτο, το οποίο εκδίδει κάθε ένα έτος ο νέος άρχοντας αναλαμβάνοντας τα καθήκοντα του. Στα μέσα του 1^ο μ. Χ. αιώνα το ήθικτο αρχίζει να είναι σταθερό και από τον Αδριανό και ύστερα δεν ανανεώνεται καθόλου. Θα συνεχιστεί να αποτελεί τη βάση της πολιτικής δικονομίας μέχρι τον 6^ο αιώνα.

Στην ποινική δικαιοσύνη παρά την επαύξηση του Αυγούστου 27 π.Χ. – 14 μ.Χ. του αριθμού των διαρκών δικαστηρίων με εκείνα της μοιχείας και του οικονομικού εγκλήματος στον επισιτισμό αναπτύχθηκε πολύ γρήγορα ο νέος τύπος αναμονής της δικαιοσύνης, η έκτακτη διαδικασία. Αυτή επιβλήθηκε ολοκληρωτικά σε βάρος του συστήματος των *quaestiones* δημιουργώντας μία δικαστική ιεραρχία με βαθμίδες δικαιοδοσίας αλλά και ένα σώμα δικαστικών-πραγματικών κρατικών λειτουργών.

Με την έκτατη διαδικασία ο αυτοκράτορας κατευθείαν γνώση και δικάζει σε πρώτο και τελευταίο βαθμό τις υποθέσεις καθοσίωσης αλλά και τις περιπτώσεις εγκλημάτων που δεν προβλέπονται από την υπάρχουσα νομοθεσία. Είναι επίσης ο κατ' έφεση δικαστής των υποθέσεων που εκδικάστηκαν πρωτόδικα στην Ιταλία και στις επαρχίες από τους τοπικούς διοικητές. Από τα τέλη του 2^ο μ.Χ. αιώνα ο έπαρχος του πραιτορίου αντικαθιστά μόνιμα τον αυτοκράτορα στα δικαστικά καθήκοντα του. Δικάζει σε πρώτο και τελευταίο βαθμό τις ποινικές υποθέσεις της Ιταλικής χερσονήσου έκτος από τη Ρώμη και την κεντρική Ιταλία αλλά και σε όλες τις εφέσεις είτε σε ποινικές, είτε σε αστικές υποθέσεις κατά των αποφάσεων των επαρχιακών διοικητών.

Οι ποινές για το νοσφισμό γίνονται βαρύτερες καθώς η νομοθεσία ελέγχει όλο και περισσότερο τους επαρχιακούς διοικητές. Όσο για το έγκλημα της καθοσίωσης αυτό από-τελεί μετεξέλιξη της ρεπουμπλικανικής *maiestas*. Ο αυτοκράτορας προσωποποιεί το καθεστώς ενώ όλο και περισσότερο διευρύνεται ο κύκλος ενεργειών πράξεων ή παραλείψεων που προσβάλλουν τον αυτοκράτορα, τους

συγγενής του, ή τον οίκο του γενικότερα, αποτελούν ταυτόχρονα έγκλημα κατά του κράτους γενικότερα.

Η αναφορά στη περίοδο της Δεσποτείας 284-565 μ.Χ. χρησιμεύει ως επίλογος στα παραπάνω καθώς σε ενάμιση αιώνα από την άνοδο του Διοκλητιανού³⁵ στο θρόνο 284 έως την Θεοδοσιανή κωδικοποίηση 429 οι εξελίξεις τόσο σε πολιτειακό όσο και στη κοινωνία είναι καταλυτικές. Η δικαιοδοτική αρμοδιότητα της χριστιανικής εκκλησίας η οποία εκτός από τα θέματα αιρέσεων και αυτά του κατώτερου κλήρου εκτείνεται στις αστικές υποθέσεις των λαϊκών εφόσον ένας από τους διαδίκους προσφύγει στο επισκοπικό δικαστήριο.³⁶

Για τους Ρωμαίους η δουλεία ήταν μία φυσική κατάσταση. Οι δούλοι Ισοδυναμούσαν με πράγματα, κτήματα, κτίσματα, κτήνη. Ήταν εμπορεύματα και στοιχεία κοινωνικού γοήτρου, σεξουαλικά αντικείμενα, έμπυχα παιχνίδια, πειραματόζωα που τους χρησιμοποιούσαν για να εξακριβωθεί η δραστηριότητα των δηλητηρίων. Ο δούλος δεν είχε καμία νομική υπόσταση. Ήταν η ζωή τους εξολοκλήρου στο έλεος των Ρωμαίων.

Οι Ρωμαίοι είχαν αποκλειστικά βασανιστήρια στους δούλους και τους ξένους. Θανατώνονταν με αγριότητα, βασανίζονταν, ακρωτηριάζονταν, ρίχνονταν αλυσοδεμένοι στα μεταλλεία ή στα καράβια ως κωπηλάτες. Εκδίκηση, τρομοκράτηση του αντιπάλου, προειδοποίηση, παραδειγματισμός. Ο Σενέκας³⁷ αφηγείται ένα περιστατικό στο μέγαρο του Βέντιους. Πόλλιο κατά τη διάρκεια συμποσίου προς τιμή του Αυγούστου. Ένας δούλος έσπασε από απροσεξία κάποιο κρυστάλλινο αγγείο. Ο οικοδεσπότης των θανάτωσε αμέσως και πρόσταξε να πεταχτούν τα κομμάτια του στη λίμνη με τις αδηφάγες σμέρες,

Οι εκτελέσεις καταδίκων στους Ρωμαϊκούς χρόνους γινόταν συνήθως με πέντε τρόπους. Με πέλεκυ, στο σταυρό, στη πυρά με ξίφος και στο αμφιθέατρο μπροστά στο πλήθος. Αρχαιότερη μέθοδος ο αποκεφαλισμός με τσεκούρι. Με αυτή τη

³⁵ Κυριάκος Σιαμόπουλος, Βασανιστήρια και εξουσία, Από την Ελληνορωμαϊκή αρχαιότητα το Βυζάντιο και την Τουρκοκρατία ως σήμερα, Αθήναι 1987, σελ. 232

³⁶ Εφημερίδα «Ελευθεροτυπία», 8 Μαΐου 2003, μέρος πρώτο, σελ. 18

³⁷ Κυριάκος Σιαμόπουλος, Βασανιστήρια και εξουσία, Από την Ελληνορωμαϊκή αρχαιότητα το Βυζάντιο και την Τουρκοκρατία ως σήμερα, Αθήναι 1987, σελ. 140,185,195

μέθοδο θανατωνόταν μόνο ελεύθεροι Ρωμαίοι και ξένοι, ποτέ Ήταν προνομιακή εκτέλεση. Η εκτέλεση στο σταυρό δεν ήταν μόνο μαρτυρικός αλλά και αιτιωτικός. Οι Ρωμαίοι καταδίκάζαν σε σταυρικό θάνατο αποκλειστικά δούλους ένοχους μεγάλων κακουργημάτων. Ήταν δουλική θανάτωση. Ο Ρωμαϊκός σταυρικός θάνατος είναι μία παραλλαγή του ελληνικού αποτυμπανισμού και των ανατολικών ανασταυρώσεων. Βασικά εργαλεία της εκτέλεσης, πάσσαλος, σταυρός σε σχήμα «Ταυ». Ο μελλοθάνατος υποχρεώνονταν να μεταφέρει στο τόπο του μαρτυρίου μόνο το επάνω μέρος του σταυρού. Το όρθιο τμήμα του σταυρού ήταν μόνιμα στερεωμένο στη γη. Η εκτέλεση στο σταυρό είχε την εξής διαδικασία. Ο μελλοθάνατος μαστιγωνόταν χωρίς έλεος με φραγγέλιο και κατά τη πορεία προς το τόπο του μαρτυρίου παράλληλα με τις βίαιες επιθέσεις του όχλου, με χλευασμούς, χειροδικίες λιθοβολισμό κακώσεις. Στο σημείο της εκτέλεσης τον έγδυναν εντελώς, έδεναν τα χέρια του απλωμένα πάνω στο δοκάρι. Ανέβαζαν το δοκάρι ψηλά και κάρφωναν στη κορυφή του κάθετου ξύλου έτσι ώστε να σχηματίζεται τι γράμμα 'Τ'. Το αναρτημένο σώμα ακουμπούσε ανάμεσα στα σκέλη σε μια προεξοχή, ένα είδος μικρού σκαμνιού για να συγκρατεί το βάρος του. Πάνω στο κεφάλι τοποθετούσαν μια επιγραφή, με το όνομα του και τη κατηγορία του. Ο θάνατος του ήταν αργός, βασανιστικός ερχόταν μετά από μέρες. Παλαιότερα πίστευαν πως ο θάνατος στο σταυρό προκαλούσε κυρίως η ήλωση στα χέρια και στα πόδια. Ο Ερνέστος Ρενάν υποστήριξε στο έργο του "Η ΖΩΗ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ" ότι ο εσταυρωμένος δεν πεθαίνει από τα τραύματα του αλλά από σταδιακή ασφυξία και τετανία- παροξυσμό πολυώδυνων σπασμών στα άκρα. Οι δήμιοι έδιναν τέλος στην αγωνία του εσταυρωμένου με κάταξιν (συντριβή των σκελών). Ο ακρωτηριασμός των ποδιών δημιουργούσε ακατάσχετη αιμορραγία και έπειτα επερχόταν ο θάνατος. Δεν κατέβαζαν τον εσταυρωμένο μετά το θάνατο του για ενταφιασμό. Ο θάνατος γινόταν ακόμη πιο μαρτυρικός εάν ο εσταυρωμένος δεν είχε πει αναισθητικό ποτό. Τους άφηναν να λειώσουν στο σταυρό και να τον καταβροχθισθούν από τα όρνια. Θεατές δεν υπήρχαν εκτός από

τους βοηθούς του δημίου και τους στρατιώτες που φρουρούσαν τη περιοχή. Οι σταυρώσεις καταργήθηκαν επισήμως από το 320 επί Μ. Κωνσταντίνου.

Κατά τη πολιορκία του Τίτο στην Ιερουσαλήμ σταυρωνόταν κάθε μέρα γύρω στους 500 Ιουδαίους απέναντι από τα τείχη ύστερα από τα αποτρόπαια βασανιστήρια. Υποκατάστατο του σταυρού ήταν η φούρκα δικράνι διχαλωτός στύλος. Το λατινικό *infucare* (θανατώνω στη φούρκα) έγινε επί Βυζαντινών φουρκίζω ή φουλκίζω. Αρχικά η ρωμαϊκή φούρκα ήταν όργανο βασανισμού και περιαγωγής των δούλων. Ξύλο σε σχήμα 'Λ' που στερεωνόταν στον τράχηλο του θύματος με τη γωνία προς τον αυχένα. Στα δύο σκέλη της διχάλας, έδεναν τα χέρια απλωμένα σε πρόταση. Για την εκτέλεση στη φούρκα ύψωναν τον κατάδικο ώσπου το κεφάλι να φτάσει στη διχάλα, έδεναν τα χέρια του στο στύλο, στερέωναν τον λαιμό του στο άνοιγμα με κάμψη του τραχήλου μπροστά, τοποθετώντας στον αυχένα ένα ξύλο ώστε να σχηματίζεται ένα 'Δ' ανεστραμμένο γύρω από το περικλειστο σφιχτά στο λαιμό και άφηναν ελεύθερο να μετεωρισθεί. Από το βάρος του σώματος το θύμα στραγγαλιζόταν και πέθαινε από ασφυξία ύστερα από συντριβή του αυχένα.

Σε σύγκριση με την ανασταύρωση η φούρκα ήταν ευεργετικός θάνατος. Η αντικατάσταση της δεν έγινε για ανθρωπιστικούς λόγους. Ήταν αποτελεσματική και πρόσφερε ευκολία. Η κατηγορία για έγκλημα καθοσιώσεως, μπορούσε να διατυπωθεί με δύο τρόπους

1. Για απόπειρα ανατροπής της «κεθεστηκυίας τάξεως» ‘ με ενέργειες που αμφισβητούσαν την εξουσία του μονάρχη και έπειτα για οποιοδήποτε πράξη επιβουλής ή ασέβειας προς το πρόσωπο του αυτοκράτορα και των αξιωματούχων του. Με τη καθιέρωση του «εγκλήματος καθοσιώσεως» οι αυτοκράτορες γινόταν παντοδύναμοι. Είχαν τη δυνατότητα να βασανίσουν και να εξοντώσουν οποιοδήποτε ενοχλητικό υπήκοο. Οι θανατικές τιμωρίες κλιμακώνονται σε σκληρότητα ανάλογα με τη βαρύτητα του εγκλήματος. Ο πατροκτόνος ή μητροκτόνος εγκλείεται σε σάκο μαζί με φίδια και καταποντίζεται. Ο αιμομίκτης και ο ψεύδορκος γκρεμίζεται από τη Ταρήπια πέτρα. Η ποινή βασίζεται στην

ανταπόδοση. Στην αρχή της ταυτοπάθειας της ισόβιας ζημίας. Ο εμπρηστής καιγόταν ζωντανός. Ο κλέφτης ο οποίος πιάνεται επ' αυτοφώρω και προβάλλει αντίσταση θανατώνεται επιτόπου με αυτοδικία. Επιβάλλονται όμως και μη κεφαλικές ποινές μαστίγωση ή πρόστιμο.

Η περίοδος της Ρωμαϊκής ηγεμονίας και απολυταρχίας (31π.χ.-476μ.χ.) είναι εποχή βίας, θηριωδιών, καταπιέσεων δικαστικών αυθαιρεσιών και ταξικών διακρίσεων. Οι ποινές γινόταν σκληρότερες εμφανίζονται νέοι τρόποι βασανισμού και θανατώσεων. Θύματα είναι κυρίως οι δούλοι και οι κατώτερες τάξεις. Οι πλούσιοι τιμωρούνται μόνο με εξορία.

Ο Μικρασιάτης γιατρός Γαληνός (Β' αιώνα μ.Χ.) γράφει ότι στη πατρίδα του Πέργαμου η ποινή επιβαλλόταν στο όργανο του δούλου που προκάλεσε το έγκλημα. Τιμωρούσαν το φυγάδα με αποκοπή των ποδιών, τον κλέφτη με χειροκοπία, τον λαίμαργο με χτυπήματα στη κοιλιά, τον φλύαρο με γλωσσοτομία.

Τα βασανιστήρια γινόταν άλλοτε για απόσπαση ομολογιών, άλλοτε αποτελούν ποινή και άλλοτε συνοδεύουν ως προσθετικός κολασμός την κεφαλική τιμωρία.

Τη βαρβαρότητα των Ρωμαίων θα συνεχίσουν οι Βυζαντινοί για τα εγκλήματα καθοσιώσεως.

Ο Mommsen αναφέρει 9 μεθόδους βασανισμού και μαρτυρικών θανατώσεων κατά τη Ρωμαϊκή εποχή:

1. Τροχός
2. Σταύρωση
3. Λιθοβολισμός
4. Καρατόμηση
5. Κατασπαραγμός των σαρκών με φραγγέλιο
6. Θάψιμο του θύματος ζωντανό
7. Πυρά
8. Εμβύθιση του μελλοθάνατου

9. Κρεμασμένο με σχοινί σε κάδο με καυτό λάδι ή λειωμένο μέταλλο³⁸

Υπήρχαν και τα δηλητήρια που προκαλούσαν πολυώδυνο θάνατο. Τα παρασκεύαζαν γιατροί βοηθοί των δημίων και βασανιστών. Οι Ρωμαίοι υπήρξαν οι πιο εφευρετικοί στη κατασκευή και χρησιμοποίηση οργάνων και εργαλείων βασανισμού. Το μασάγιο αλόγου ονομαζόταν σκορπιός. Ο μηχανισμός σε σχήμα ξύλινο αλόγου με τροχούς, σκοιινιά, εξελιγμένο σύστημα η «φούρκα» η δίδυμη σανίδα με τα ανοίγματα για το κεφάλι και τα χέρια του κρατουμένου.

Στις ρωμαϊκές φυλακές χρησιμοποιούσαν την ελληνική ποδοκάκκη. Αρχικά για τη σίγουρη εγκάθειρξη των καταδίκων- αποκλεισμός αποδράσεων- και αργότερα για τον βασανισμό των κρατουμένων. Ήταν παρόμοιο με τον αθηναϊκό πεντεσύριγγον ξύλο που ακινητοποιούσε το σώμα με εγκλεισμό των άκρων και του λαιμού.

Ο Ιωάννης Λυδός μας πληροφορεί ότι άγρια βασανιστήρια γινόταν και στα δικαστήρια κατά τη διάρκεια της ποινικής διαδικασίας από δήμιους- κλαβικουλάριους και ραβδούχους. Τρόμο και φρίκη προκαλούσαν στο ακροατήριο τα διάφορα τιμωρητικά εργαλεία, δεσμά σιδερένια και πλήκτρα όργανα δάρμου.

Μεταβάλλοντας η ρωμαϊκή αυταρχική εξουσία τον βασανισμό ατομικό και ομαδικό των καταδίκων και την εξόντωση των χριστιανών σε υπερθέαμα στο *cirous* αποσκοπούσε τη λαϊκή συναίνεση, συμμετοχή και συνοχή. Οι θεατές παρακολουθούσαν τις θανατώσεις στην αρένα υιοθετούσαν έμμεσα το σύστημα της ποινικής καταστολής και το φυσικό αφανισμό των χριστιανών.³⁹

Τα είδη βασανιστηρίων που χρησιμοποιούσαν οι Ρωμαίοι ενάντια στους Χριστιανούς ήταν:

³⁸ Κυριάκος Σιαμόπουλος, Βασανιστήρια και εξουσία, Από την Ελληνορωμαϊκή αρχαιότητα το Βυζάντιο και την Τουρκοκρατία ως σήμερα, Αθήναι 1987, σελ. 147 - 148

1. Ανήλεης δαρμός με ραβδιά και μεταλλοφόρα μαστίγια. Από τα χτυπήματα οι σάρκες γινόταν ξεσκιλίδια, αποκαλύπτοντας τα κόκαλα ακόμη και τα σπλάχνα. Πάνω στις πληγές οι δήμιοι έριχναν ξίδι και αλάτι.
2. Ακρωτηριασμοί μύτης, αυτιών, χεριών, ποδιών, γλώσσας, και γεννητικών μορίων αλλά και των τενόντων και των νεύρων για ισόβια αναπηρία
3. Εκτυφλώσεις με μυτερά καλάμια ή με την αιχμή του σπαθιού και επακολουθούσε καυτηριασμός των πληγών ύστερα από τον εξωμματισμό με πυρωμένο σίδηρο.
4. Θανάτωση στη πυρά και βασανιστήρια κάθε λογής με φωτιά. Πυρακτωμένα σίδηρα σε ευαίσθητα μέλη του σώματος. Εξαναγκασμός των θυμάτων να κάθονται σε πυρακτωμένη μεταλλική καρέκλα ή σε σχάρα. Αργή επίχυση πίσσας σε ολόκληρο το κορμί ή επίπαση με ζωντανό ασβέστη. Ζεμάτισμα με αναλειωμένο μολύβι.
5. Σταύρωση με καρφιά, στρέβλωση και σύνθλιψη των μελών, σύνθλιψη των οστών και των αρθρώσεων με πέτρες. Για να είναι πιο βασανιστικός ο θάνατος , σταύρωναν ανάποδα «κατωκαρα». Τους άφηναν να ξεψυχήσουν από την αγωνία, την ασιτία, και την κακοπάθεια ή γινόταν βορά των θηρίων στην ερημιά.
6. Βορά στα θηρία με παρακίνηση και υπό τους αλαλαγμούς του μαινόμενου όχλου στα ρωμαϊκά αμφιθέατρα.
7. Λιθοβολισμός μέχρι θανάτου.
8. Διαβελισμός παλούκωμα δηλαδή με χρησιμοποίηση μεγάλης βακτηρίας
9. Κατακρήμνιση από στέγη κτίσματος.
10. Εγκλεισμός του μελλοθανάτου σε βοϊδοτόμαρο μαζί με φίδια, σκύλο, πίθηκο, γαμψώνυχο πουλί. και έπειτα ερχόταν η ποινή του καταποντισμού.
11. Ξερίζωμα δοντιών και συντριβή της γνάθου.
12. Διασφεδόνηση

³⁹ Κυριάκος Σιαμόπουλος, Βασανιστήρια και εξουσία, Από την Ελληνορωμαϊκή αρχαιότητα το Βυζάντιο και την

13. Διαπόμπευση και κακοποιήσεις στους δρόμους από το ερεθισμένο όχλο. Οι κρατούμενοι σέρνονταν στους λιθόστρωτους δρόμους δεμένοι με σκοινιά στα πόδια. Ανύψωναν με τροχαλίες ολόγυμνες γυναίκες, κρεμασμένες ανάποδα σε δημόσια θέα.
14. Σεξουαλικά βασανιστήρια. Βιασμοί. Η εκτέλεση των παρθένων γινόταν με στραγγαλισμό.
15. Αισχρουργίες κάθε λογής εγκλεισμός γυναικών σε πορνεία.
16. Ομαδικοί ευνουχισμοί ανδρών.

Η θανάτωση με κατόρυξη ήταν αρχαία ασιατική συνήθεια που υιοθετήθηκε από τους Ρωμαίους. Ο Ηρόδοτος αφηγείται ότι ο Καμβύσης πρόσταξε να θάψουν ζωντανούς δώδεκα Πέρσες με το κεφάλι κάτω. Οι Ρωμαίοι κατά τον Γαλατικό πόλεμο έθαψαν ζωντανούς ύστερα από σιβυλλικούς χρησμούς δύο Έλληνες και δύο Γαλάτες.⁴⁰

Η καρατόμηση ήταν η πιο συνηθισμένη μέθοδος εκτελέσεων στη Ρωμαϊκή εποχή. Στη Ρώμη οι ηττημένοι ηγέτες, συγκλητικοί, ιππείς, ύπατοι αφού βασανίζοταν στο δεσμοτήριο θανατώνονταν άλλοτε με κατακρήμνιση και άλλοτε με αποκεφαλισμό. Την ίδια τύχη είχαν και οι αυτοκράτορες που αποτρέπονταν. Μετά την εκτέλεση με ξίφος οι δήμιοι κάρφωναν με μεγάλους γάντζους τα πτώματα και τα έσερναν στην αγορά όπου δεχόταν τους ονειδισμούς του όχλου και τελικά τα πετούσαν στο ποτάμι. Ήταν η πιο καταφρονητική μεταχείριση η πιο ατιμωτική. Ισοδυναμούσε με την αταφία της Ελληνικής αρχαιότητας.

Ρωμαϊκή πολεμική συνήθεια η περιαγωγή πτωμάτων και κεφαλιών καρφωμένα σε πάσαλο. Θέαμα καθημερινό κατά τις εκστρατείες για ενυβρισμό του εχθρού. Η πρακτική που ακολουθούσε ήταν η ίδια. Θηλιά στο λαιμό, πόμπευση, βασανισμός και θάνατος. Μετά ακολουθούσε η περιφορά του πτώματος δεμένο με σκοινιά, και τα κεφάλια πάνω σε κοντάρι. Κατά τους εμφύλιους πολέμους οι νικητές στρατηγοί

Τουρκοκρατία ως σήμερα, Αθήναι 1987, σελ. 190, 192, 211-212

⁴⁰ Κυριάκος Σιαμόπουλος, Βασανιστήρια και εξουσία, Από την Ελληνορωμαϊκή αρχαιότητα το Βυζάντιο και την Τουρκοκρατία ως σήμερα, Αθήναι 1987, σελ. 184,

συνήθιζαν να διαπομπεύουν τους αντιπάλους τους για λόγους εκδίκησης και καταφρόνησης ζωντανούς ή νεκρούς.

Η διαπόμπευση είχε μορφή θεαματικού δημόσιου βασανισμού όταν τα θύματα ήταν ξένοι ηττημένοι ηγεμόνες που κοσμούσαν τους θριάμβους υπάτων κατά την επιστροφή τους στη Ρώμη. Επιβουλή θανάτου είχαν όσοι έκρυβαν επικηρυγμένο ακόμη και τους γονείς- παιδιά- αδέρφια. Δεν υπήρχε άσυλο ή καταφύγιο. Ούτε στους Ιερούς χώρους δεν υπήρχε ασυλία. Υπήρχε έντονο το αίσθημα του φόβου. Δεν τολμούσαν να απομακρυνθούν από τη κρυσώνα τους.

Τρισχειρότερα κακουργήματα διέπραξαν στη Τριανδρία (Οκτάβιου – Αντώνιου - Λέπιδου) Εγκαθίδρυσε δικτατορία το 43 π.χ. με πρόσχημα τη τιμωρία των δολοφόνων του Καίσαρα. Η Τριανδρία μπόρεσε ανεμπόδιστα να μπει στη Ρώμη και ο νόμος για τις προγραφές επικυρώθηκε χωρίς αντιρρήσεις.

Μετά τη θεοποίηση του αυτοκράτορα αποτελούσε έγκλημα καθοσίωσης που συνεπαγόταν θανατική καταδίκη, η εμφάνιση ενός πολίτη γυμνού κοντά στο άγαλμα του Αυγούστου ή η είσοδος σε πορνείο με αυτοκρατορικά δηνάρια – Νόμισμα με τη μορφή του Αυγούστου- στα θυλάκια. Το νόμισμα με τη μορφή του θεοποιημένου αυτοκράτορα καθιστούσε τον κάτοχο του απαραβίαστο. Οι αυτοκρατορικοί ανδριάντες ταυτίζονταν με τους ναούς τους βωμούς και τα άλλα ιερά. Οι διωκόμενοι για οποιαδήποτε αιτία αν προλάβαιναν να αγκαλιάσουν το άγαλμα του Τιβέριου εξασφάλιζαν ασυλία.

Ο Τιβέριος⁴¹ είχε επινοήσει δικές του μεθόδους βασανισμού. Πότιζε τα θύματα του με κρασί και ύστερα περιέσφιγγε με σπάγκο την ουρήθρα του ώστε να μην μπορούν να ουρήσουν. Από την υπερφόρτωση της κύστης τα θύματα του έβρισκαν αγωνιώδη θάνατο.

Οι μέθοδοι βασανισμού που εφαρμόζαν οι Ρωμαίοι στις κατακτημένες χώρες αποκάλυπταν τα λόγια του ηγεμόνα της Βρετανίας Παυλίνου. Καλούσε τους συμπατριώτες του να προτιμήσουν τον ένδοξο θάνατο στο πόλεμο παρά το μαρτύριο στα χέρια του εχθρού.

Σταύρωση με ανάρτηση.

Διάνοιξη με μαχαίρια και αποκοπή των σπλάχνων.

Διαβελισμό με πυρακτωμένα παλούκια.

Θανάτωση σε χωχλαστό νερό.

Με την ίδια βαρβαρότητα εξόντωναν και τους Ρωμαίους οι αντίπαλοι τους, κατά τους επεκτατικούς πολέμους. Όταν ο Μιθριδάτης έδωσε το σύνθημα εφαρμογής του σχεδίου για ταυτόχρονη ομαδική σφαγή των Ρωμαίων της Ασίας ο Παφλαγών έκοβε τα χέρια των Ρωμαίων που είχαν καταφύγει στο ναό της Ομόνοιας με το σπαθί και έπειτα τους αποτελείωνε. Σε μία εξέγερση στη Βρετανία με επικεφαλής τον Βουδούικα οι επαναστάτες κατέλαβαν δύο Ρωμαϊκές πόλεις και εκδικήθηκαν με ομαδικές σφαγές και βασανιστήρια. Έκοβαν τους μαστούς των γυναικών και τους έραβαν στο στόμα τους έτσι που να φαίνεται ότι τους το τρώνε. Μετά τις παλουκώνανε με μυτερούς πασσάλους.

Οι Καρχηδόνιοι, συναγωνίζονταν τους Ρωμαίους σε επινοήσεις καινοφανών μεθόδων βασανιστηρίου. Το μαρτυρικό θάνατο του Ρωμαίου ύπατου Ρήγουλου. Του αφαίρεσαν με μαχαίρι τα βλέφαρα του και τον φυλάκισαν σε σκοτεινό δεσμοκτήριο. Τον έβαλαν ύστερα στο φως και τον έκλεισαν ως το λαιμό με ένα σκεύος με εσωτερική επένδυση από ακίδες. Του το τοποθέτησαν έτσι ώστε το πρόσωπο του να είναι στραμμένο προς τον ήλιο. Χωρίς βλέφαρα για να προστατευθεί από το εκτυφλωτικό φως, μη μπορώντας να κοιμηθεί εξαιτίας των αιχμηρών καρφιών που υπήρχαν στα τοιχώματα της θήκης έβρισκαν τραγικό θάνατο.

Προσφιλέστατο θέαμα των Ρωμαίων ήταν οι μέχρι θανάτου μονομαχίες, θανατοποινιτών,⁴² αιχμαλώτων πολέμου ή δούλων εκπαιδευμένων για αυτό αποκλειστικά το σκοπό. Οι γλαδίατορες μάχονταν και αλληλοσφάζονταν από το φόβο του θανάτου και επί την ελπίδα αν νικούσαν θα τους χάριζαν ίσως την ζωή τους.

⁴¹ Κυριάκος Σιαμόπουλος, Βασανιστήρια και εξουσία, Από την Ελληνορωμαϊκή αρχαιότητα το Βυζάντιο και την Τουρκοκρατία ως σήμερα, Αθήναι 1987, σελ. 174 - 176

Για να ανανεώσει η εξουσία το ενδιαφέρον των θεατών και να αδιακόψει την εύνοια των μαζών καθιέρωσε ένα νέο είδος βασανιστικού θανάτου τις θηριομαχίες. Μάχη ανθρώπων μα θηρία. Έριχναν στην αρένα τα θηρία (λέοντες, τίγρεις, πάνθηρες, αρκούδες, ρινόκερους, ελέφαντες, αγριόχοιρους, κροκόδειλους, και πύθωνες). Χιλιάδες μελλοθάνατοι για ασήμαντα παραπτώματα βασανίζονταν έως θανάτου και όταν υπήρχε έλλειψη χρησιμοποιούσαν αιχμαλώτους πολέμου. Έσπρωχναν βίαια τον κατάδικο γυμνό στην αρένα και αν αντιστεκόταν τον μαστίγωναν. Ήταν γυμνός και κρατούσε για όπλο ένα ραβδί. Έπειτα άφηναν ελεύθερο το θηρίο. Μερικές φορές τους έδεναν σε στύλο γυμνούς και εξαπέλυαν τα θηρία για να τους κατασπαράξουν –Αυτή ήταν η πρώτη μέθοδος εξόντωσης των χριστιανών από τους Ρωμαίους-

Ένα άλλο τρόπο που χρησιμοποιούσαν οι Ρωμαίοι ήταν θεατρικά έργα με μυθολογικά περιστατικά, αποτρόπαια να πραγματοποιούνται επί σκηνής αποτελώντας καθημερινό φαινόμενο της Ρωμαϊκής ψυχαγωγίας. λ.χ. την σκηνή που ο Ηρακλής φορούσε το δηλητηριασμένο χιτώνα δεν ερμηνευόταν από ηθοποιό. Ζωντάνευε με αυθεντική αμεσότητα στα μάτια των θεατών. Όπως είναι γνωστό από τη μυθολογία όταν ο Ηρακλής φόρεσε το χιτώνα, απορροφήθηκε το φαρμάκι στο σώμα. Οι σάρκες καιγόταν, διαβρώνονταν, ξεκολλούσαν και έπεφταν. Αυτό ακριβώς γινόταν και επί σκηνής. Φορούσαν σε ένα δούλο που αντικαθιστούσε τον πρωταγωνιστή πουκάμισο διαποτισμένο με δηλητήριο άμεσης παρενέργειας, με αποτέλεσμα να πάθει στο σώμα του φρικτά εγκαύματα και να έχει αργό βασανιστικό θάνατο. Το θύμα σπάραζε από τους πόνους. Κυλιότανε ουρλιάζοντας στο χώμα σπαράζοντας από αγωνία και αφόρητους πόνους, ενώ το κοινό της αρένας χειροκροτούσε γοητευμένο. Η σκηνή όπου ο Ηρακλής ήταν στη πυρά αντικαταστήθηκε από δούλο ο οποίος κάηκε ζωντανός.

Καλύτερη ήταν η μοίρα των δούλων από τη μοίρα των παιδιών του ελεύθερου πολίτη. Ο δούλος που εξαγοραζόταν γινόταν ελεύθερος επαναποκτούσε αμέσως την ελευθερία του. Ο γιος που είχε πουληθεί επιστρεφόταν στον πατέρα μετά την

⁴² Κυριάκος Σιαμόπουλος, Βασανιστήρια και εξουσία, Από την Ελληνορωμαϊκή αρχαιότητα το Βυζάντιο και την

εξαγορά. Ήταν δυνατό να καταδικαστεί σε δουλεία για δεύτερη και τρίτη φορά και μόνο μετά την τρίτη πώληση και εξαγορά ελευθερωνόταν από την πατρική εξουσία. Ο πατέρας είχε το δικαίωμα να τιμωρεί το παιδί του ανεξάρτητα από το αν είχε κάνει κάποιο παράπτωμα με μαστίγωση, φυλάκιση, εξορία και ακόμα να το πάνε αλυσοδεμένο στα κτίσματα να δουλεύει μαζί με τους δούλους. Αυστηρός, ανένδοτος, αδυσώπητος, ο πατέρας, απόλυτος βασανιστής και τύραννος. Απεριόριστη η δικαιοδοσία της κρατικής εξουσίας μεταγγιζόταν στον αρχηγό της οικογένειας. Καταπίεση και σκληρότητα δύο στοιχεία που χαρακτήριζαν τον πατέρα. Όλη αυτή η σκληρή 'εκπαίδευση' και συμπεριφορά αποσκοπούσε στο ο πατέρας να παραδώσει στη Ρώμη το παιδί σκληραγωγημένο και υποταγμένο σε αυτή. Ωστε να γίνουν υπάκουοι πολίτες και πειθαρχικοί πολίτες.

Η πατρική εξουσία αναπαραγόταν από γενιά σε γενιά. Τα παιδιά με τη σειρά τους εφάρμοζαν μετά την ενηλικίωση τους τις ίδιες καταπιεστικές μεθόδους στα δικά τους παιδιά και στην υπόλοιπη οικογένεια.

Βασανίστηκαν, εξευτελίστηκαν, εξουθενώθηκαν κατά τη παιδική και νεαρή τους ηλικία. Τώρα θα τυραννήσουν, θα ταπεινώσουν θα εκμηδενίσουν οι ίδιοι. Έτσι με αυτό τον τρόπο διαγωνιζόταν η νεολαία που σε όλους τους καιρούς και σε όλους τους τόπους είναι η πρωτοπορία των αλλαγών και της προόδου. Αυτός ήταν και ο λόγος που έφτασε η ρωμαϊκή κοινωνία στη παρακμή.

Η ρωμαϊκή εξουσία μεταχειρίστηκε τους ενήλικους πολίτες όπως ο πατέρας τα παιδιά του ασκώντας βία και χρησιμοποιώντας βαναυσότητα. Οι πολίτες της Ρώμης μεγάλωναν και βίωναν την ιδεολογία της βίας. Αυτή η ιδεολογία μεταφερόταν στη βάση με διάφορους μηχανισμούς. (Στρατός- παιδεία- Λατρεία- Ψυχαγωγία) που διατελούσαν σταθερά υπό τον ηγεμονικό έλεγχο της κεντρικής εξουσίας.

Η ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΣΤΟ BYZANTIO

Ο αυτοκράτορας ήταν επί κεφαλής όλων. Πίσω από αυτών ακολουθούσαν όλοι οι άρχοντες, οι αξιωματούχοι της Αυτοκρατορίας σε αυστηρή σειρά ανάλογα με την τάξη τους.

Στην Αυτοκρατορία υπήρχαν πολλοί τίτλοι –δεν ήταν υποχρεωτικά κληρονομικοί– οι οποίοι έδιναν στον κάτοχο τους ένα προβάδισμα χωρίς να του επιβάλουν καθήκοντα, ενώ οι περισσότεροι από αυτούς που κατείχαν αξιώματα άνηκαν αυτόματα σε μία ορισμένη τάξη. Πολλές από αυτές τις διακρίσεις μπορούσε να τις αγοράσει και να έχει μία ορισμένη αντιμισθία. Διότι στην πραγματικότητα επρόκειτο για ένα είδος κυβερνητικών ασφαλίσεων⁴³.

«Τα μέλη της αυτοκρατορικής οικογένειας δεν είχαν χάρη σε αυτή την ιδιότητα τους και το μόνο επίσημα αξιώματα. Η δύναμη τους περιοριζόταν στην ανεπίσημη επιρροή τους, μία επιρροή πού ο Κεκαυμένος προειδοποιεί τους αυτοκράτορες για τους κινδύνους της».⁴⁴

Πολύ σπάνια τους χρησιμοποιούσαν στην διοίκηση έκτος αν ήταν στρατιωτικοί (συνήθως τους έδιναν μεγάλους τίτλους). Ο διάδοχος στεφόταν αυτοκράτορας ενώ ακόμη ζούσε ο προκάτοχος του, παρόλο που στην αρχή ο Διοκλητιανός σκόπευε να δώσει τον τίτλο του Καίσαρα. Ο τίτλος όμως του Καίσαρα σιγά-σιγά σταμάτησε να έχει ορισμένη σημασία.

Επί Παλαιολόγου ο μεγαλύτερος πριγκιπικός τίτλος ήταν ο τίτλος του δεσπότη, που συνήθως όμως επισήμαινε τον άρχοντα μίας ορισμένης περιοχής. Ο καίσαρας υποβιβάσθηκε στην τρίτη σειρά. Οι άλλοι τίτλοι που έδιναν στους

⁴³ Στήβεν Ράνσιμαν, Βυζαντινός Πολιτισμός, Βιβλιοθήκη Ελλήνων και Ξένων Συγγραφέων, εκδ. Γαλαξία, 1969, μετάφραση, Δέσποινας Δετζώρτζη, σελ.92

συγγενείς του αυτοκράτορα ως την εποχή των Κομνηνών ήταν ωβιλισμός και κουροπαλάτης.⁴⁵

Το δεύτερο ωστόσο από τους τίτλους αυτούς είχε δώσει ο Λέων Στ΄ σαν τίτλο κληρονομικό στον βασιλέα της Ιβηρίας και τον 11^ο αιώνα τον έδιναν χωρίς διάκριση (και σε αίμα που δεν ήταν αίμα βασιλικό)

Ο Αλέξιος Α΄ έφερε νέους τίτλους, κατώτερους από τον καίσαρα, το σεβαστό, το πρωτοσεβαστό και τον πανύπερσεβαστό.⁴⁶

Ενώ οι πεθεροί του αυτοκράτορα μπορούσαν να έχουν τον τίτλο του βασιλεοπάτερος.

Οι κάτοχοι αυτών των τίτλων καθώς και οι γυναίκες τους, είχαν το δικαίωμα να δειπνούν στο αυτοκρατορικό τραπέζι όπως και η πατρικία ζωστή, η πρώτη κυρία των τιμών που συνήθως ήταν μέλος της αυτοκρατορικής οικογένειας.

Για πολλούς αιώνες ο μεγαλύτερος τίτλος που θα μπορούσε ο καθένας να τον αποκτήσει ήταν του πατρικίου . Τον έφερε ο Μ. Κωνσταντίνος⁴⁷ στην αρχή για πολύ περιορισμένο αριθμό τιτλούχων. Σιγά-σιγά ο αριθμός των πατρικίων μεγάλωσε. Τον 10^ο αιώνα υπήρχαν οχτώ τίτλοι για τους ευνούχους. Κάθε τίτλος είχε τα δικά του εμβλήματα. Ο σπαθάριος π.χ. είχε ένα σπαθί με χρυσή λαβή, ο πατρίκιος είχε μια ενεπίγραφη πινακίδα από ελεφαντοκόκαλο, ο μάγιστρος έναν άσπρο χιτώνα με χρυσά κεντήματα.

Η σειρά του προβαδίσματος ήταν πολύπλοκη γιατί και με τον τίτλο και με τα αξιώματα του, άνηκε κανείς σε κάποια τάξη. Τον 4^ο αιώνα η Αυτοκρατορία είχε διαιρεθεί σε τέσσερις μεγάλες επαρχιότητες που, τις διοικούσαν οι ύπαρχοι. Αυτοί ήταν ανώτατα μέλη της κυβέρνησης. Η ισχύς τους ήταν όμοια με τον βασιλέα, με απόλυτη διοικητική οικονομική και δικαστική εξουσία. Είχαν το δικαίωμα να θεσπίζουν νόμους σε δευτερεύοντα ζητήματα. Αυτοί διόριζαν και έκαναν με την έγκριση του αυτοκράτορα τους επαρχιακούς διοικητές και όλη η διακυβέρνηση

⁴⁴ Κεκαυμένου, εκδ. Vilievski, Στρατηγικόν, σελ. 98 - 99

⁴⁵ Κωδινού, Περί οφικίων, σελ. 3, (βλέπε και Στήβεν Ράνσιμαν, Βυζαντινός Πολιτισμός, Βιβλιοθήκη Ελλήνων και Ξένων Συγγραφέων, εκδ. Γαλαξία, 1969, μετάφραση, Δέσποινας Δετζώρτζη, σελ.94)

⁴⁶ Άννα Κομνηνή, Αλεξιάς, σελ. 78 - 79

των διοικήσεων και των επαρχιών που ήταν υποδιαίρεση των επαρχιοτήτων υπαγόταν στο δικό τους έλεγχο.

Μόνο τους ανθυπάτους της Αφρικής και της Ασίας επέβλεπε ο ίδιος ο αυτοκράτορας που μπορούσε επιπλέον να επικοινωνεί απ' ευθείας και με τους βικαρίους ή διοικητές των διοικήσεων. Τον έλεγχο του στρατού δεν τον είχαν εκείνοι παρόλο που οι αξιωματούχοι ήταν υποχρεωμένοι να κλείνουν το γόναυ όταν εμφανιζόταν ο ύπαρχος.

Τις πρωτεύουσες τη Ρώμη και την Κωνσταντινούπολη τις διοικούσε ο έπαρχος της πόλης μία θέση καθαρά πολιτική που στην ιεραρχία ερχόταν αμέσως μετά τους υπάρχους. Οι έπαρχοι ήταν υπεύθυνοι για την αστυνομία και την τάξη μέσα στην πόλη και την δωρεά διανομή των αρχών. Στην αυλή κοντά στον αυτοκράτορα είχαν την θέση τους ο ανώτερος λειτουργός της δικαιοσύνης, ο καίστωρ του ιερού παλατιού, οι δύο ανώτεροι υπάλληλοι των οικονομικών ο κόμης των θείων θησαυρών που διαχειριζόταν τα χρήματα του δημοσίου και ο κόμης της ιδικής κτήσεως που όπως δείχνει το όνομα του, επέβλεπε τις μεγάλες προσωπικές ιδιοκτησίες του αυτοκράτορα. Ο κυριότερος όμως αξιωματούχος της αυλής ήταν ο μάγιστρος των οφφικίων (Magister Officii) που ήταν ο επικεφαλής όλων των πολιτικών υπηρεσιών. Διευθυντής του ταχυδρομείου του κράτους, ελεγκτής των μυστικών υπηρεσιών, τελετάρχης και επειδή αυτός ήταν υπεύθυνος για την υποδοχή των ξένων πρεσβυτέρων και γραμματέας των εξωτερικών της Αυτοκρατορίας. Ο αυτοκράτορας είχε επίσης στην υπηρεσία του έναν αριθμό γραμματέων τους Magistri Scrinioyum υπάλληλος και αυτός του κράτους στους οποίους ο μάγιστρος των οφφικίων έστελνε γραφείς που αποσκοπούσε από τις διάφορες υπηρεσίες του.

Από το διοικητικό σύστημα δεν κράτησε πολύ. Οι βαρβαρικές επιδρομές τον 5^ο αιώνα περιόρισαν την έκταση της Αυτοκρατορίας ενώ ο καταμερισμός του πλούτου μεταξύ των επαρχιών έπαψε να είναι ο ίδιος. Ο Ιουστινιανός προσπάθησε να αναδιοργανωθεί. Τον 5^ο αιώνα εφαρμοζόταν στις επαρχίες το σύστημα που

⁴⁷ Κυριάκος Σιαμόπουλος, Βασανιστήρια και εξουσία, Από την Ελληνορωμαϊκή αρχαιότητα το Βυζάντιο και την

είναι γνωστό με την ονομασία Suffragia οι διοικητές των επαρχιών αγόραζαν την θέση τους δίνοντας ένα ποσό που πήγαινε μισό στον αυτοκράτορα και το άλλο μισό στον ύπαρχο. Ο Ιουστινιανός με την παρακίνηση της Θεοδώρας απαγόρευσε να πουλιούνται τα αξιώματα και έδωσε στους διοικητές ένα μισθό με τον οποίο ήταν υποχρεωμένοι να ζουν. Σε κάθε επαρχία εκλεγόταν με τοπική εκλογή ένας αξιωματούχος. (Ο Defensor Civitatis) για να ελέγχει το διοικητή και να δικάζει υποθέσεις όχι και τόσο σημαντικές.

Ο Ιουστινιανός⁴⁸ ακολουθούσε το παράδειγμα του Διοκλητιανού που υποχρέωνε όλους να μένουν προσκολλημένοι στο επάγγελμα του πατέρα τους προπαντός στη γη. Διόρισε και έναν υπάλληλο τον καίστορα ειδικώς για να προσέχει να μην έρχονται οι επαρχιώτες στη Κωνσταντινούπολη παρά μόνο για δουλειές καθώς και να φροντίζει να βρίσκουν δουλειές στα κρατικά αρτοποιεία ή εργοστάσια οι άνεργοι της Πόλης.

Από τα πρώτα χρόνια της Αυτοκρατορίας διόριζε κάθε χρόνο δύο υπάτους συνεχίζοντας το παλιό δημοκρατικό και εξαιρετικά πολυδάπανο. Χρονολογούσαν με τα ονόματα των υπάτων το μόνο που είχαν να κάνουν ήταν να μοίραζαν φιλοδωρήματα και να δίνουν χρήματα για διάφορα παίγνια και θεάματα. Ο χρόνος του αξιώματος κόστιζε σε κάθε ύπατο 90.000 λίρες σχεδόν το πλήρωναν από τον αυτοκρατορικό θησαυροφυλάκιο γιατί κανένας ιδιώτης δεν είχε τέτοιες δυνατότητες. Μετά το 542 δεν αναδιόρισε άλλους υπάτους.

Με τις κατακτήσεις του 9^ο και 10^ο αιώνα η ένταση της αυτοκρατορίας μεγάλωσε δημιουργήθηκαν νέα θέματα για να ανταποκριθούν στις νέες ανάγκες. Στο τέλος του 9^ο αιώνα που έχουμε το έργο του Φιλόθεου που περιγράφει την οργάνωση της Αυτοκρατορίας και δύο Αραβικούς καταλόγους των θεμάτων. Υπάρχουν εικοσιπέντε θέματα χωρισμένα σε δύο μέρη την Ανατολή και τη Δύση. Οι στρατηγοί της πρώτης ομάδας έπαιρναν ορισμένο μισθό από την κεντρική κυβέρνηση και ήταν ανώτεροι από τους στρατηγούς της δεύτερης ομάδας που

Τουρκοκρατία ως σήμερα, Αθήναι 1987, σελ. 122, 134, 190, 206

⁴⁸ Κυριάκος Σιαμόπουλος, Βασανιστήρια και εξουσία, Από την Ελληνορωμαϊκή αρχαιότητα το Βυζάντιο και την Τουρκοκρατία ως σήμερα, Αθήναι 1987, σελ. 210 – 226, 252-278

πληρώνονταν από τους τοπικούς φόρους. Ο στρατηγός της Χερσώνος άνηκε σε ιδιαίτερη δική του κατηγορία. Αρχηγός όλων ήταν ο στρατηγός του θέματος των Ανατολικών που το αξίωμα του προερχόταν από το αξίωμα του παλατιού Magister της Ανατολής. Είχε το προβάδισμα και τον 8^ο αιώνα και στις αρχές του 9^ο αιώνα η ανώτερη στρατιωτική θέση ήταν η δική του. Κάθε θέμα χωριζόταν σε δύο ή τρεις τουρμές και κάθε τούρμα σε τρεις μοίρες ή δρούγγες. Ο στρατηγός είχε στα γραφεία του έντεκα κατηγορίες υπαλλήλων για να τον βοηθούν τόσο στη πολιτική όσο και στην στρατιωτική διοίκηση. Η εξουσία του στις τοπικές υποθέσεις ήταν σχεδόν απεριόριστη ο διορισμός του όμως ή η απόλυση του ήταν στο χέρι του αυτοκράτορα. Υπήρχε η δυνατότητα να υποβάλει κανείς μήνυση εναντίον του ενώ ο χαρτουλάριος στο γραφείο του που πλήρωνε όλους τους στρατιώτες και όλους τους υπαλλήλους και οι εισπράκτορες των φόρων του θέματος έπαιρναν διαταγές κατ' ευθείαν από την κεντρική κυβέρνηση. Οι σημαντικές υποθέσεις δικαζόταν πάντα στη πρωτεύουσα. Παντού όπου παρουσιαζόταν ανάγκη μπορούσαν να στείλουν επιπλέον στρατηγούς που τους έλεγαν εκ προσώπων.

Την Αυτοκρατορία την κυβερνούσαν δύο μεγάλες κατηγορίες υπαλλήλων οι κριταί και οι σεκρετικοί. Ο μέγιστρος των οφφικίων είχε εξαφανιστεί.

Ο σημαντικότερος από τους κριτές ήταν ο έπαρχος της Πόλης. Το αξίωμα του ήταν τόσο παλιό όσο και η ίδια η Κωνσταντινούπολη. Είχε πάντα όλα τα πρωτεία. Ήταν υπεύθυνος για την τήρηση των νόμων και για την τάξη. Το γραφείο του ήταν χωρισμένο σε δύο τμήματα, το τμήμα του συμπόνου που επέβλεπε τις συντεχνίες και φρόντιζε να μην παραβιάζονται οι διάφοροι εμπορικοί κανονισμοί καθώς επίσης και να εκτελούν οι κάτοικοι τα πολιτικά τους καθήκοντα και το τμήμα του λογοθέτου του πραιτορίου που ήταν επί κεφαλής την απονομή της δικαιοσύνης και των φυλακών.

Στους επόμενους αιώνες έγιναν και άλλες υποδιαίρεσεις και τη διατήρηση των οικονομικών την είχαν διάφορα γραφεία με ανώτατο επόπτη τον σακελάριο που ήταν άλλοτε κόμης της ιδικής κτήσεως και είχε πιθανόν προαχθεί από τον Λέοντα τον Ίσαυρο. Μετά τον σακελάριο ήταν οι τέσσερις λογοθέτες. Ο

λογοθέτης του δρόμου, ο λογοθέτης του γενικού (ο κεντρικός εισπράκτορας των φόρων) ο λογοθέτης του στρατιωτικού (ο ταμίας που μισθοδοτούσε το στρατό) και ο λογοθέτης των αγελών (ο διαχειριστής των αυτοκρατορικών κτημάτων) οι διάφοροι επαρχιακοί εισπράτορες των φόρων (οι επόπται) οι υπάλληλοι που είχαν την φροντίδα των κρατικών εργοστασίων (οι επί των ειδικών) των ορυχείων (ο κόμης της Λαμίας- Iamīna έλασμα) των υδραγωγείων (ο κόμης των υδάτων) οι τελωνιακοί υπάλληλοι (οι κομμεικάριοι) και όλοι οι κουράτορες που είχαν την διαχείριση του ιδιωτικού ταμείου και των χρημάτων της κρατικής φιλανθρωπίας και οι αυτοκρατορικοί γραμματείς οι πρωτοασικρίται. Το πιο σημαντικό από τα αξιώματα ήταν του λογοθέτου του δρόμου που ήταν γενικός διευθυντής των ταχυδρομείων επί κεφαλής του υπουργείου των εξωτερικών και πλέον αυτός που παρακολούθησε τις επαφές των άλλων υπουργών με τον αυτοκράτορα που τον έβλεπε κάθε μέρα.

Την άμεση φορολογία την αποτελούσαν δύο κατηγορίες φορών, η έγγειος φορολογία και η προσωπική φορολογία. Η βασική έγγειος φορολογία το ζευγαράτικιον υπολογιζόταν με την βάση την αξία της γης όπως την εκτιμούσαν κάθε δεκαπέντε χρόνια, τον πρώτο δηλαδή χρόνο κάθε Ινδικτιών. Το φόρο αυτόν τον πλήρωναν όλες οι ιδιοκτησίες ακόμη και τα αυτοκρατορικά χτήματα παρ' όλο που επί Ειρήνης και επί Μανουήλ Κομνηνού είχαν απαλλαγεί τα μοναστήρια.

Αυτός ο φόρος στην αρχή πληρωνόταν σε είδος, αργότερα όμως σε χρήμα. Η δυσκολία για την αυτοκρατορική κυβέρνηση ήταν ότι έπρεπε να φροντίσει να μην μειωθούν τα έσοδα αν κάποιος γαιοκτήμονας ή μισθωτής πτώχευε. Για Πολλούς αιώνες επικρατούσε το σύστημα που λεγόταν επιβολή. Η τοπική κοινότητα ήταν υπεύθυνη σαν σύνολο και έπρεπε να φροντίζει να συγκεντρώνεται το ποσό. Ο Νικηφόρος καθιέρωσε το αλληλέγγυο. Σύμφωνα με το οποίο το φόρο ενός αγρότη που δε μπορούσε να πληρώσει ήταν υποχρεωμένος να τον πληρώσει ο πιο κοντινός πλούσιος γείτονας. Ένα σύστημα που ήταν άδικο αλλά ήταν αποτελεσματικό. Ο Μιχαήλ του Αμορίου το κατήγγησε και ξανάφερε την επιβολή. Ο Βασίλειος ο Β΄ που επιθυμούσε να 'χτυπήσει' τους μεγάλους γαιοκτήμονες το

εφάρμοσε και πάλι αν και καταργήθηκε ξανά τον 11^ο αιώνα. Οι μεγάλες ιδιοκτησίες ήταν υποχρεωμένες να πληρώνουν πάντα τον ίδιο ποσό ακόμη και όταν ορισμένα τμήματα τους δεν τα καλλιεργούσαν. Υπήρχαν και οι πρόσθετοι φόροι ή επιτάξεις ζώων, αγαθών, σκευών για σκοπούς στρατιωτικούς καθώς και η υποχρέωση να προσφέρεται κατάλυμα στρατού.

Υπήρχε ένας φόρος που λεγόταν κεφαλιτιόν ή φόρος κεφαλικός που πιθανόν να αφορούσε μόνο τους μη χριστιανούς υπηκόους. Τον 10^ο αιώνα κάθε σπίτι στα ναυτικά θέματα πλήρωνε δύο δηνάρια και στα άλλα θάματα ο αρχηγός κάθε οικογένειας πλήρωνε δέκα δηνάρια. Τα χρήματα αυτά τα χρησιμοποιούσαν στις δαπάνες ναυτικές και στρατιωτικές.

Υπήρχε ένα σύστημα φόρων κληρονομιάς που το είχε καθιερώσει ο Αύγουστος για κληρονομίες που δεν προερχόταν από προγόνους. Οι φόροι αυτοί καταργήθηκαν επί Ιουστινιανού. Αργότερα ίσχυαν πάλι και αφορούσαν και τις άμεσες κληρονομίες. Ο Νικηφόρος ο Α΄ τους επέβλεπε με αυστηρότητα εφεύρε και έναν άλλο νόμο για χρήματα που δεν είχε κερδίσει κανείς από την εργασία του. Τα θεωρούσε ανεύρεση θησαυρού από το οποίο ένα μέρος αναλογούσε στο κράτος. Την έμμεση φορολογία την αποτελούσαν οι τελωνειακοί δασμοί, δικαιώματα λιμένων, αγορών, διόδια και για ένα διάστημα φόροι σφραγίδων.

Υπήρχαν εκτάσεις επί φορολογίες όπως το δικάρετον το 1/12 επιπλέον που επέβλεπε ο Λέων ο Ίσαυρος για να επισκευάσει τα τείχη της Κωνσταντινούπολης. Καμιά φορά και οι εισπράκτορες των φόρων ανέβαζαν τους φόρους για να αυξήσουν την προμήθεια τους. Το κράτος κέρδιζε επίσης χρήματα από τα κρατικά εργοστάσια, τα μονοπώλια του μεταξιού και από τους τίτλους που πωλούσε.

Τα ιδεώδη της Βυζαντινής διοίκησης θα μπορούσαμε να τα ονομάσουμε σοσιαλιστικά. Όλοι έπρεπε να είναι καλοί πολίτες του κράτους. Θεωρούσαν ότι η λατρεία τους προς την πολιτεία, προς τον αυτοκράτορα που ήταν η κεφαλή και το σύμβολο της προς τους νόμους που την είχαν δημιουργήσει ήταν η απαραίτητη βάση της κοινωνίας. Στο Βυζάντιο υπήρχαν πολλοί φιλόδοξοι πολιτικοί.⁴⁹

⁴⁹ Στήβεν Ράνσιμαν, Βυζαντινός Πολιτισμός, Βιβλιοθήκη Ελλήνων και Ξένων Συγγραφέων, εκδ. Γαλαξία, 1969, μετάφραση, Δέσποινας Δετζώρτζη, σελ. 93 και εξής

Η ΘΑΝΑΤΙΚΗ ΠΟΙΝΗ ΣΤΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΧΡΟΝΙΑ

Τα βυζαντινά κολαστήρια ήταν εφοδιασμένα με όργανα βασανισμού που αποσκοπούσαν στην απόσπαση πληροφοριών και ομολογιών. Οι βυζαντινοί ήταν ένας συνθετικός κρίκος ως προς τα είδη βασανιστηρίου που χρησιμοποιούσαν οι Ρωμαίοι.

Τα εγκλήματα πολλαπλασιαζόταν και στη προσπάθεια τους να τα περιορίσουν η ποινή που χρησιμοποιούσαν ήταν ο αποκεφαλισμός. Αρχικά βασανιστήρια χρησιμοποιούσαν οι στρατιωτικοί ως μέσο για ενδυνάμωση και πειθαρχία σε ώρα πολέμου με ακρωτηριασμούς εκτυφλώσεις και άλλες παρόμοιες βαρβαρότητες.

Τα πολιτικά εγκλήματα ήταν η συνωμοσία, η ανταρσία, η αποστασία η πρόκληση κοινωνικής αναταραχής κ.α. Ο Δικαστής ήταν ο ίδιος ο αυτοκράτορας με απεριόριστα δικαιώματα και η δικαιοσύνη απονεμόταν έπ' ονόματι του. Είναι υπεράνω του νόμου.

Συχνά ο αυτοκράτορας ενεργούσε ο ίδιος ανακρίσεις, επιστατεί στα βασανιστήρια, βασανίζει ο ίδιος ιδιοχείρως διόριζε τους δικαστές, έλεγχε τη διαδικασία. Οι δίκες ήταν συνήθως εικονικές η ετυμηγορία προαποφασίζεται από την Αυλή. Οι κατηγορούμενοι καταδικάζονται χωρίς ανάκριση ή δίκη. Τις περισσότερες φορές οι δίκες προδικάζονται για τα πολιτικά εγκλήματα στον Ιππόδρομο ή στο παλάτι.

Το πρώτο που θα περίμενε κανείς μετά το θρίαμβο του χριστιανισμού που διακήρυξε την ισότητα των ανθρώπων είναι η κατάργηση της δουλείας. Στο χριστιανικό κράτος την Νέας Ρώμης οι δούλοι δεν έχουν καμία νομική υπόσταση. Είναι απρόσωποι. Αντιμετωπίζονται ως ανδράποδα, αγοράζονται και μεταπωλούνται, κακοποιούνται εξευτελίζονται, βασανίζονται μέχρι θανάτου.

Ο ρωμαϊκός νόμος θα ενταχθεί στον Ιουστινιάνειο Δίκαιο. Όποιος σκοτώσει χωρίς λόγο δούλο αρσενικό ή θηλυκό, υποζύγιο ή ζώο από ξένο κοπάδι θα πληρώσει στον ιδιοκτήτη την ανώτερη τιμή που είχαν αυτά τα πράγματα όταν

έγινε ο φόνος'. Όποιος γυμνώνει τον δούλο του και τον αφήνει να πεθάνει από το κρύο υποχρεώνεται να πληρώσει πρόστιμο το διπλάσιο της αξίας του δούλου και των ενδυμάτων του.

Μεγάλη ποικιλία στις μεθόδους βασανισμού και μαρτυρικών θανατώσεων. Ανασκολοπισμός, κατασπαραγμός από θηρία, λιθοβολισμός, θανάτωση στην πυρά, πνιγμός, κατακρήμνιση, εκτυφλώσει, φούρκισμα, ακρωτηριασμοί γλωσσοτομία, ρινοσκόπια, αποκοπή χεριών, ποδιών, αυτιών. Αποκοπή νεύρων και γεννητικών οργάνων, στραγγαλισμός, διαπόμευση, δηλητηρίαση, ξυλοδαρμός, μαστίγωση, κούρεμα, καψάλισμα, κάθειρξη, εγκλεισμός σε μοναστήρι, δήμευση, εξορία.

Στο Βυζάντιο άναψαν οι πρώτες πυρές για τη θανάτωση αιρετικών και μάγων. Στην Ιερά εξέταση καινούριες μεθόδους βασανισμού και εκτελέσεων εφαρμόστηκαν για κατάδικους και εχθρούς που ήταν ενάντια στην εξουσία.

Στους πρώτους Βυζαντινούς αιώνες για το κολασμό της ανθρωποκτονίας ισχύει ο Ρωμαϊκός νόμος Κορνήλιος. Ένας νόμος με ταξικές διακρίσεις. Ο πλούσιος φονιάς, εκείνος που ανήκει στην ανώτερη τάξη ο έντιμος εξοριζόταν, και η περιουσία του δημευόταν. Ο φτωχός ο ευτελής σταυρωνόταν ή ριχνόταν στα θηρία. Τα βασανιστήρια οι ανετασμοί ή οι τιμωρίες γινόταν στην αίθουσα του δικαστηρίου και λόγω του ότι υπήρχαν καταχρήσεις. Συνιστούσε στους δικαστές να αναζητούν αποδεικτικά στοιχεία για την ενοχή του κατηγορούμενου και σε περίπτωση που δεν εξασφάλιζαν τεκμήρια με άλλο τρόπο θα προχωρούσαν στα βασανιστήρια. Οι δικαστές χρησιμοποιούσαν βούνευρα και μαγκλάβια (δερμάτινα μαστίγια) αλλά και πλούμβατα λουριά με μεταλλικά σφαιρίδια στις απολήξεις.

Οι ποινές στο Βυζάντιο χωριζόταν σε τρεις κατηγορίες. Σε εκείνες που συνεπάγονται θάνατο, στις σωματικές ποινές και σε εκείνες που όριζαν χρηματική αποζημίωση. Στις κεφαλικές άνηκαν ο αποκεφαλισμός, η πυρά, η κρεμάλα, ο απαγχονισμός, ο καταποντισμός, ο λιθοβολισμός και ακόμη η εξορία ο περιορισμός και η δουλεία. Αργότερα θα προστεθούν στις θανατικές ποινές η εκτύφλωση, ο ακρωτηριασμός, και το μεταλλισθήναι (ισόβια καταναγκαστικά

έργα στα μεταλλεία). Ψήσιμο στη θράκα, εκδορά, θανάτωση σε κοχλαστό νερό, βραστό λάδι ή αναλλοίωτη πίσσα, ανασταύρωση, παλούκωμα, κατόρυξη, πυρωμένα σίδερα, φαρμάκωμα ακόμη και ευνουχισμός.

Όπως συναντάται και κατά την αρχαιότητα βαρύτατες και συχνά εξαναγκαστικές ήταν οι ποινές για τα εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας. Κλέφτες-διαρρήκτες- λωποδύτες (κλέφτες ενδυμάτων) ζωοκλέφτες. Οι Βυζαντινοί σημάδευαν με πυρωμένη σφραγίδα (βούλα) στο μέτωπο του λωποδύτη που ονομαζόταν για αυτό 'βουλωμένοι' ή καυτηριασμένοι. Ο κλέφτης που έκλεβε την ημέρα καταδικαζόταν σε ραβδισμό και πρόσκαιρα σε ισόβια καταναγκαστικά έργα. Ενώ ο κλέφτης που θα έκανε την παράβαση τη νύχτα τον έριχναν στα μεταλλεία. Παρόμοιες συνέπειες είχαν και οι ληστές. Οι λωποδύτες αποκεφαλιζόταν ή καταδικάζονταν σε αποκοπή ποδιών. Η χειρακοπεία ήταν η πιο συνηθισμένοι ποινή.

Τα εγκλήματα που συνεπαγόταν στις σκληρότερες ποινές και θανατώσεις κατά τους πρώτους βυζαντινούς αιώνες ορίζονται από τον Θεοδοσιακών κώδικα η έσχατη προδοσία, η ανθρωποκτονία, η μαγγανεία, και η μαγεία, η αποπλάνηση η μοιχεία, η ιεροσυλία, η τυμβωρυχία ο βιασμός και η κιβδηλοποιία.

Από τις αρχές του Η' αιώνα οι ακρωτηριασμοί με την ένταξη τους στην ποινική νομοθεσία, κατάντησαν ένα οικτρό φαινόμενο της Βυζαντινής καθημερινότητας. Τη βυζαντινή συνήθεια του ακρωτηριασμού υιοθέτησαν οι Τούρκοι. Έκοβαν κατά τους πολέμους τα αφτιά των σκοτωμένων εχθρών για να υπολογίζουν επαρκώς τις απώλειες τους. Συχνά ήταν και οι εκδικητικοί ακρωτηριασμοί κατά τη διάρκεια εσωδυναστικών ανταγωνισμού και πραξικοπημάτων.

Στο Βυζάντιο η ποινή της ρινοτομίας⁵⁰ επιβαλλόταν για πολλά και ποικίλα εγκλήματα πολιτικά και κοινού δικαίου και έπλητται άτομα όλων των τάξεων, κρατικούς αξιωματούχους, κληρικούς και απλούς πολίτες. Αποτελούσε αφενός

⁵⁰ Κυριάκος Σιαμόπουλος, Βασανιστήρια και εξουσία, Από την Ελληνορωμαϊκή αρχαιότητα το Βυζάντιο και την Τουρκοκρατία ως σήμερα, Αθήναι 1987, σελ. 225

είδος βασανιστηρίου και αφετέρου ηθική κοινωνική και κοινωνική εξόντωση σε περιόδους εσωτερικών αναστατώσεων ή θρησκευτικής διαμάχης όπως στα χρόνια της εικονομαχίας. Η ρινοτομία ήταν εκδίκηση, στίγμα αντιπάλου από την εξουσία. Επιβαλλόταν στους μοιχούς, δίγαμους, αιμομίκτες, πορνεύοντες σε μοναστήρι βιαστές, απαγωγείς κοριτσιού.

Ρινοτομία δε σήμαινε πάντοτε αποκοπή της μύτης με μαχαίρι, κλάδεμα από τη ρίζα όπως γινόταν επί Τουρκοκρατίας. Έκοβαν με μία κοφτερή λαβίδα, ψαλίδιζαν μόνο τον χόνδρο που χωρίζει τους δύο ρώθωνες. Έτσι η μύτη χωρίς το εσωτερικό υποστήριγμα έγερνε στο πλάι. Η αποκοπή του χόνδρου γινόταν από χειρουργό. Άλλες φορές έκοβαν το μέλος του σώματος που είχε προκαλέσει την εγκληματική πράξη ή επέβαλλαν την ταυτοπάθεια. Έκοβαν τη γλώσσα του ψεύδορκου, έριχναν στην πυρά τον εμπρηστή και φούρκιζαν τον φονιά, ληστή στο σημείο ακριβώς που έγινε η ανθρωποκτονία. Στους αρρενοφθόρους⁵¹ (παιδεραστές) ακρωτηρίαζαν τα γεννητικά τους μόρια. Έμπηγαν με μυτερά καλάμια την ουρήθρα, τους γύμνωναν, τους εκθέτανε σε δημόσιο χώρο και τέλος τους θανάτωναν. Η καυλοκοπία ήταν θανατηφόρα λόγω της αιμορραγίας που προκαλούσε. Με απαγωγή των γεννητικών οργάνων κολαζόταν και η κτηνοβασία.

Ο Ιουστινιανός και η Θεοδώρα χρησιμοποιούσαν την απειλή της αποκοπής των γεννητικών μορίων ως όπλο τρομοκρατίας ή σαν εκδικητικό μέσο ενάντια των αντιφρονούντων και μη υπάκουων. Στους μοιχούς επιβαλλόταν ο ρινοτόμος μαζί με ξυλοδαρμό δημόσιο και κούρεμα ατιμωτικό. Σε περίπτωση μοιχείας, ελεύθερης με δούλο ή γυναίκα μαστιγωνόταν κουρευόταν και έχανε τη μύτη της ενώ ο δούλος καιγόταν ζωντανός ή θανατωνόταν με ξίφος. Ο σύζυγος είχε δικαίωμα κατά το Βυζαντινό δίκαιο καταλαμβάνοντας επ' αυτοφώρω τη γυναίκα του, να κρατήσει αιχμάλωτο τον εραστή της, επί 20 ώρες να τον βασανίζει και να τον θανατώσει. Έπειτα να αποπέμψει τη μοιχαλίδα αλλιώς αντιμετώπιζε ατίμωση. Υπάρχει και αναφορά μοιχαλίδας που τιμωρήθηκε με αφαίρεση του αριστερού μαστού. Η αποκοπή των γεννητικών μορίων γινόταν διότι θεωρούσαν ότι αυτό το

έγκλημα προκαλεί τρία δεινά. Πρώτον την προσβολή, δεύτερον την εκτέλεση των ηθών και τρίτων την σύγχυση της πατρότητας. Σε περίπτωση που η μοιχεία γινόταν από άνδρα καταδικαζόταν σε χίλια χτυπήματα με ραβδί, ενώ η γυναίκα με ρινιτομία

Στο Βυζάντιο η συχνότητα της εκτύφλωσης ήταν καθημερινό φαινόμενο. Ήταν η ποινή ανταπόδοσης, προληπτικά ή κατασταλτικά. Κυριαρχούσε στο δημόσιο και ιδιωτικό βίο. Κολασμός για τα εγκλήματα κατά της εξουσίας ή εσωτερικών αναστατώσεων και των αδιάκοπων πολέμων, εξωτερικών, και εμφύλιων της πολιτικής διαφθοράς των αναρίθμητων ανταρσιών, στάσεων και στρατιωτικών κινημάτων των πραξικοπηματικών ανατροπών της εξοντωτικής θρησκευτικής διαμάχης, του ανταγωνισμού των φατριών και της αρχομανίας.

Η εκτύφλωση προβλεπόταν αρχικά από τη νομοθεσία μόνο για τους ιερόσυλους. Με αυτοκρατορική εντολή η κατάθεση θα επεκταθεί αυθαίρετα και στα εγκλήματα καθοσιώσεως για κάθε επιβολή κατά της εξουσίας και του βασικού οίκτου. Ο αυτοκράτορας επίγειος εκπρόσωπος του Θεού ενσαρκώνει το ιερό και το όσιο όποιος επιβουλεύεται τον μονάρχη και την εξουσία προσβάλλει τα Ιερά και τα Όσια, ασεβεί στο Θεό. Είναι επομένως ιερόσυλος.

Η εκτύφλωση ως ποινή για τα πολιτικά εγκλήματα, εντάχθηκε στη νομοθεσία επί Ισαύρων. Για τους Βυζαντινούς ήταν η ηπιότερη τιμωρία επειδή δεν αφαιρούσε τη ζωή ή την θεωρούσαν πολύ ελαφρό βασανιστήριο. Δεν τους αποτελείωνε, άλλοι το θεωρούσαν και ως αυτοκρατορική φιλανθρωπική πράξη. «Η του γενναίου βασιλέως φιλανθρωπία μόνη των οφθαλμών εκκοπή την τιμωρίαν ωρίσατος»

Οι Βυζαντινοί αναζητούσαν και θεωρητική κάλυψη από των ακρωτηριασμών και των εκτυφλώσεων που κυριαρχούσαν στο κολασμό των πολιτικών κυρίως εγκλημάτων με θεολογικά επιχειρήματα και αναγωγές στα Ιερά κείμενα π. χ. Βγάλε το μάτι ή κόψε το χέρι ή το πόδι εάν σε σκανδαλίζει. Καλύτερα κουντός ή κουλός παρά αρτιμελής και κολασμένος. Μία νομικοθεολογική θεμελίωση οι

⁵¹ Κυριάκος Σιαμόπουλος, Βασανιστήρια και εξουσία, Από την Ελληνορωμαϊκή αρχαιότητα το Βυζάντιο και την

εκτυφλώσεις και οι ακρωτηριασμοί αντικαθιστούν την θανατική ποινή. Δίνοντας στο δράστη του εγκλήματος την ευκαιρία να μετανοήσει. Οι εξοματισμοί και οι χειροκοπίες επιβάλλονται και για εγκλήματα που δε συνεπάγονται θανατική ποινή.

Σε περίπτωση εγκλήματος του κοινού ποινικού δίκαιου αρκούσε η αυτοκρατορική βούληση για ακρωτηριασμό ή εκτύφλωση. Δεν χρειαζόταν κάποια συγκεκριμένη διαδικασία Εντολή μόνο από το δήμιο, που ανάλογα με το έγκλημα που έπραττε ο κατηγορούμενος έπραττε ο δήμιος ανάλογα. Με αυτό τον τρόπο απέδιδαν δικαιοσύνη χωρίς ανακρίσεις ούτε δίκες μια σύσταση από τον αυτοκράτορα.

Η αφθονία και ποικιλία των λέξεων που χρησιμοποιούσαν στη τύφλωση αποκαλύπτει πόσο κοινή και διαδεδομένη ήταν αυτή η ποινή στο Βυζάντιο. Τυφλώω, εκτυφλώ, απομματώ, εξομματώ, ορύττομαι, αναρρύτω, διορρύτω, εξορρύτω, εκόπτω, εκμοχλεύω, εκπερώνω, πατταλεύω, εκκεντώ κόρας, εκκορακίζω αποστερώ οφθαλμούς, αποστερώ του φωτός, αποβάλλομαι τας όψεις, εκπήρομαι πήρωσις ομμάτων, αφαιρέσις ομμάτων εξόμματος.⁵²

Οι βασανισμοί ακρωτηριασμοί και οι πολυώδυνες εκτυφλώσεις για πολιτικά εγκλήματα ήταν σκληρές οικίες για τους Βυζαντινούς. Συχνότερες θανατώσεις γινόταν στη πυρά. Οι Βυζαντινοί φυλάκιζαν, βασάνιζαν και θανάτωναν υπόπτους χωρίς διατύπωση κατηγορίας, χωρίς μάρτυρες, χωρίς αποδεικτικά στοιχεία και χωρίς δίκη. Ήταν μία μέθοδος αφανισμού κερδοσκοπίας. Γιατί η καταδίκη αιρετικού συνεπαγόταν δήμευση της περιουσίας του.

Οι θανατώσεις στην πυρά γινόταν για εγκλήματα κατά του αυτοκράτορα και της αυτοκρατορικής εξουσίας. Οι "καμινεύεται" έστηναν το μελλοθάνατο δεμένο με σχοινιά και γυμνό μπροστά στη φωτιά (από κληματόβεργες και νάφθα) με μακριά δικράνια τους έσπρωχναν στις φλόγες. Η παράσταση τελείωνε με τη δυσάρεστη κνίσα που έφτανε στα ρουθούνια των θεατών. Οι θανατώσεις σε

Τουρκοκρατία ως σήμερα, Αθήναι 1987, σελ. 227

⁵² Κυριάκος Σιαμόπουλος, Βασανιστήρια και εξουσία, Από την Ελληνορωμαϊκή αρχαιότητα το Βυζάντιο και την Τουρκοκρατία ως σήμερα, Αθήναι 1987, σελ. 229-246

δημόσια πυρά γινόταν η στον Ιππόδρομο ή σε ιδιωτικές πυρές στους φούρνους του παλατιού.

Οι Βυζαντινοί ήταν οι πρώτοι που χρησιμοποιούσαν κρατούμενους για πειραματόζωα για την Ιατρική τους έρευνα. Τα λεγόμενα επιστημονικά βασανιστήρια. Επί Βασιλείου Β΄ Βυζαντινοί πράκτορες πήγαν στη Βουλγαρία με αποστολή την απαγωγή ενός χριστιανού εξωμότη. Τον πήραν και τον μετέφεραν δέσμιο στη Κωνσταντινούπολη. Αφού του έκοψαν τα χέρια και τα πόδια κάλεσαν τους γιατρούς. Εκείνοι τον άνοιξαν ζωντανό από τα γεννητικά όργανα ως το στέρνο για να μάθουν τα μυστικά του ανθρώπινου σώματος. Ήταν μάθημα ανατομίας σε ζωντανό κρατούμενο. Συνδύαζαν τη τιμωρία του εξωμότη με την επιστημονική πρόοδο. Η διαπόμπευση, η ατιμωτική περιαγωγή καταδίκου στους δρόμους και η παράδοση του στη χλεύη, στους ονειδισμούς αλλά και στις βάνασες επιθέσεις του όχλου ήταν κατ' εξοχήν Βυζαντινό βασανιστήριο. Δεν ήταν ακριβώς η ίδια η ποινή η διαπόμπευση αλλά προσθετική, συμπληρωματική και εφαρμοζόταν πριν από τη τελική τιμωρία, πριν από την φυλάκιση, τον ακρωτηριασμό, την εκτύφλωση ή το θάνατο. Ήταν μία κοινωνικοποιημένη ποινή που η εκτέλεση της γινόταν από το λαϊκό πλήθος. Επιβάλλοντας έτσι τη δημοσιότητα του κολασμού με απώτερο σκοπό τον εκφοβισμό, τον παραδειγματισμό, και την εκδικητική εκτόνωση των μαζών. Ήταν ένας ψυχολογικός αντιπερισπασμός από την αυτοκρατορική εξουσία. Η διαπόμπευση επιβαλλόταν σε άτομα όλων των κοινωνικών τάξεων. Σε μεγάλα ή μικρά αδικήματα του κοινού ποινικού δίκαιου και ιδιαίτερα κατά των ηθών. Φόνος, τραυματισμός, μοιχεία, άσεμνος βίος, παρθενοφθορία, παιδεραστία, κερδοσκοπία, ακόμη και μικροκλοπές, για εγκλήματα στρατιωτικά ή πολιτικά λ.χ. ανταρσία, προδοσία, συνομοσία, στρατιωτικό πραξικόπημα, λιποταξία κ.α.

Πριν από τη διαπόμπευση –τον θρίαμβο-μαστίγωναν τον κατάδικο, το κούρευαν –εν χρω-τον ξύριζαν (μαλλιά -μουστάκι- γένια- φρύδια) μουτζούρωναν το πρόσωπο του με κάπνα ή τον άλειφαν με πίσσα. Τον στεφάνωναν με μια πλεξάνα σκόρδα και το τύλιγαν με βρομερά έντερα από το χασάπι, κρεμούσαν στο

λαιμό του σαπιοκουλιές και στους ώμους του κουδούνια. Κατά την πάνδημη περιαγωγή του στους δρόμους και στην αγορά ή στον Ιππόδρομο κάθιζαν το θύμα γυμνό ή ημίγυμνο σε γάιδαρο, παλιομούλαρο, ή ψωριασμένη καμήλα, ακόμη και σε αγελάδα. Ανάστροφα και τον υποχρέωναν να κρατήσει την ουρά του υποζυγίου. Στην πομπή προπορευόταν σάλπιγγες και διαλαλητές. Το πλήθος που παραβρισκόταν στη πομπή πετούσαν στο πρόσωπο του καταδίκου λάσπες και ανθρώπινες ακαθαρσίες. Άδείαζαν πάνω του δοχεία με ούρα, τον χτυπούσαν στο στόμα με βορβορώδη εντόσθια σφαγίων. Τον έφτυναν, τον πετροβολούσαν, τον χτυπούσαν με ραβδί και μαστίγια, τον έβριζαν, τον λοιδορούσαν. Το βασανιστήριο αυτό ήταν σωματικό και ψυχικά εξουθένωνε το θύμα. Πέρα από τους εγκληματίες διαπομπευόταν γιατροί που δεν εφάρμοζαν καλή θεραπεία με αποτέλεσμα να πεθάνει ο ασθενής.

Ο εικονομάχος αυτοκράτορας Κωνσταντίνος ο Ε΄ διαπόμπευσε δύο πατριάρχες.⁵³ Το 743 τον Αναστάσιο Ύστερα από ξυλοδαρμό δημόσιο . Δέκα χρόνια αργότερα θανάτωσε ύστερα από διαπόμπευση τον πατριάρχη Κωνσταντίνο. Το μαρτύριο του άρχισε με άγριο ξυλοδαρμό από τον ίδιο τον αυτοκράτορα. Με φορείο λόγω των κακώσεων και τον μετέφεραν στην Αγία Σοφία όπου ο ασηκρίτης ο εξ απορρήτων του αυτοκράτορα διάβασε τη κατηγορία του μπροστά στο πλήθος που είχε πλημμυρίσει το ναό, φτύνοντας κάθε τόσο τον Πατριάρχη στο πρόσωπο. Ύστερα τον ξύρισαν εντελώς, του φόρεσαν μία κοντοπουκαμίσσα μεταξωτή χωρίς μανίκια και τον οδήγησαν στον Ιππόδρομο. Τον είχαν καθισμένο σε γάιδαρο σαμαρωμένο εξανάστροφα και τον παρέδωσαν στις επιθέσεις και στους εμπτυσμούς. Το γάιδαρο τον έσερνε ο ανιψιός του πατριάρχη Κωνσταντίνος που είχε ρινοκοπηθεί. Τον αποκεφάλισαν και κρέμασαν το κεφάλι του από τα αυτιά. Παρόλα αυτά τα πατριαρχικά βασανιστήρια ήταν παρόμοια με τον βασανισμό του αυτοκράτορα. Οι βυζαντινοί διαπόμπευαν και μοναχούς, πολέμιους του καθεστώτος στον Ιππόδρομο περιάγοντας τους κουρεμένους και μισόγυμνους μπροστά στα πλήθη.

Γινόταν και ομαδικές διαπομπεύσεις έπειτα από καταστολή στρατιωτικών πραξικοπημάτων όπως λ.χ. των συστασιωτών του στρατηγού Μανιάκη επί Κωνσταντίνου του Μονομάχου. Τους τριγύρισαν στην αγορά ξυρισμένους ολότελα και γαιδουροκαθισμένους ανάποδα με απορρίμματα του χασάπη τυλιγμένα στο λαιμό τους

Ακόμα και νεκρούς διαπόμπευαν στο Βυζάντιο, Όπως το πτώμα του αυτοκράτορα Λέοντος Ε του Αρμενίου ύστερα από τη δολοφονία στο ναό σύρθηκε στους δρόμους και ρίχτηκε στον υπόδρομο. Ξέθαψαν τον πατριάρχη Ιωάννη και έφεραν τα λείψανα του στον υπόδρομο την ημέρα αγώνων. Μπροστά στο πλήθος αφού αποκάλυψαν και μαστίγωσαν το σκελετό, τον έκαψαν και όταν δεν υπήρχε το σώμα διαπόμπευαν το κεφάλι στον υπόδρομο καρφωμένο σε ένα δοκάρι.

Το Βυζαντινό πλήθος αρεσκόταν στα αιματηρά και βάρβαρα θεάματα. Ερεθιζόταν από τα βασανιστήρια και τις μαρτυρικές θανατώσεις. Τα πραγματικά κίνητρα του ξεσηκωμού ήταν η εξαθλίωση του πληθυσμού και η λαϊκή αγανάκτηση για την εξοντωτική φορολογία και τις προκλητικές σπατάλες της Αυλής.

Κατά την εκστρατεία πολλές λιποταξίες καπηλατών υπήρχαν. Ο δρουγγάριος για να τους τρομοκρατήσει και να αποκαταστήσει την πειθαρχία πήρε από τον πραιτώριον τριάντα κατάδικους . Καψάλισε τα γένια και τα μαλλιά τους ώστε να παραμορφωθούν τα χαρακτηριστικά τους και να μην αναγνωρίζονται. Τους παρουσίασε στον υπόδρομο δέσμιους με την κατηγορία των αρχηγών της λιποτακτών. Αφού τους διαπόμπευσαν έστησαν φούρκες και τους ανασκολόπισε. Η σκηνοθεσία για τη θανάτωση των αθών και ανυπεράσπιστων αποφασίστηκε από την εξουσία για εκφοβισμό του πλήθους και παραδειγματισμό.

Η φούρκα ήταν ένας μεγάλος πάσσαλος με διχάλα στην άκρη. Σ' αυτή την διχάλα σφήνωναν τον αυχένα του θύματος που αιωρούμενο έβρισκε θάνατο ύστερα από θλάση των σπονδύλων. Η φούρκα αντικαθιστούσε τη σανίδα του

⁵³ Κυριάκος Σιαμόπουλος, Βασανιστήρια και εξουσία, Από την Ελληνορωμαϊκή αρχαιότητα το Βυζάντιο και την

αρχαιοελληνικού αποτυμπανισμού. Ο ανασκολοπισμός είναι θανάτωση στη φούρκα ή με ανάρτηση σε στύλο.

Στα χέρια της Δικαιοσύνης και τα τυφλά όργανα της οι δικαστές Αθώωνε εγκληματίες, παρέδινε αθώους σε βασανιστήρια και τους θανάτωνε. Οι αλληπάλληλες εσωτερικές αναστατώσεις τα στασιαστικά κινήματα και οι πόλεμοι ανέπτυσαν τη βία και το έγκλημα. Που οδηγούσαν σε βασανιστήρια και ομαδικούς ξυλοδαρμούς.

Η ΟΘΩΜΑΝΙΚΗ ΚΥΡΙΑΡΧΙΑ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ

Η Ελληνορθόδοξη αυτοκρατορία βρέθηκε αντιμέτωπη με τους Οθωμανούς Τούρκους το δεύτερο μισό του 13^{ου} αιώνα έκαναν την εμφάνιση τους ένα από τα δυναμικότερα τουρκικά- νομοδικά φύλα – οι Οθωμανοί έχοντας επικεφαλής τους μια ισχυρή μορφή τον Ερτογρούλ. Εγκαταστάθηκαν με άδεια του Σελτζούκου σουλτάνο τον Ικονίου στο Σογιούτ.⁵⁴ Νοτιοανατολικά της Προύσας. Απορροφώντας και αφομοιώνοντας μεγάλες μάζες μουσουλμάνων και χριστιανών Εξελίχτηκαν γρήγορα ώστε αποδείχτηκαν διαδοχικά σε αυτοκρατορία. Η μεγάλη άνοδος τους συντελέστηκε όταν αρχηγός τους ήταν έγινε ο γιος του Ερτογρούλ ο Οσμάν ή Ηθμάν 1288-1325 που έδωσε το όνομα του στο λαό του.

Πολύ γρήγορα πολλές πόλεις της Βιθυνίας (Προύσα, Νίκαια, Νικομήδεια) πέρασαν στην διοίκηση των Οθωμανών και το πρώτο μισό του 14^{ου} αιώνα οι στρατιώτες του Οσμάν βρέθηκε στα ευρωπαϊκά εδάφη της Βυζαντινής αυτοκρατορίας. Το Βυζάντιο γρήγορα βρέθηκε αντιμέτωπο με την ανερχόμενη δύναμη.

Επιδρομές και λεηλασίες των Οθωμανών στις παραμεθόριες περιοχές δημιούργησαν αφόρητη κατάσταση. Πολλοί πληθυσμοί υποτάχθηκαν ενώ άλλοι προτίμησαν την φυγή. Σημαντικές οικογένειες κατέφυγαν στην Κωνσταντινούπολη ενώ άλλες εξαφανίστηκαν τελείως. Μερικοί γαιοκτήμονες έμειναν εξασφαλίζοντας την κυριότητα των κτημάτων τους αλλά με την υποχρέωση να συνοδεύουν τον σουλτάνο στις εκστρατείες του (συνέβαινε και με τους προνοιάριους τους μεγάλους βυζαντινούς γαιοκτήμονες και την υποχρέωση τους απέναντι στο χριστιανικό αυτοκράτορα. Αυτοί ήταν οι λεγόμενοι Στάχηδες.)

⁵⁴ π.Γ.Δ, Μεταλληνού, Τουρκοκρατία, Οι Έλληνες στην οθωμανική αυτοκρατορία, εκδ. Ακρίτας, 1989, εκδ. β. σελ. 38

Οι Οθωμανοί αναπτυσσόταν γρήγορα και αυτό τους βοήθησε από τη σχέση που είχαν με την προηγούμενη Βυζαντινή κοινωνία και τον πολιτισμό της.

Το Οθωμανικό κράτος πολιτιστικά αποτελούνταν από δύο κόσμους. Τον κόσμο της ορθοδοξίας και τον κόσμο του Ισλάμ. Σημαντικές διπλωματικές καθοριστικές σχέσεις αναπτύχθηκαν ανάμεσα σε αυτό και το Βυζάντιο από τον 14^ο αιώνα. Διοικητική και Διπλωματική γλώσσα του Οθωμανικού κράτους στα τέλη του 14^{ου} αιώνα ήταν η Ελληνική και από Φόβο της καθολικής αφομοίωσης από το Βυζαντινό κόσμο. Τα ελληνικά αντικαταστήθηκαν από τα Περσικά επί Μωάμεθ Α΄ 1413- 1421

Στην ηγεμονία του Μωάμεθ Α΄ πιθανότατα το 1363 θεσπίστηκε ένα μέτρο που αποδείχτηκε ενεργητικό για την άνοδο των Οθωμανών. Η λεγόμενη περιοδική στρατολόγηση των καλύτερων χριστιανόπαιδων και την δημιουργία από τους γενίτσαρους ταγμάτων (γενεί σερί= νέος στρατός) Με αυτό τον τρόπο οι Οθωμανοί απέκτησαν στρατό μόνιμο δυνατό και αφοσιωμένο ο οποίος ήταν για τις κατακτητικές επιχειρήσεις τους.⁵⁵

Δεν υπήρχαν νομιμοποιημένα όργανα για καταναγκασμό και εφαρμογή της τιμωρίας. Τις ποινές προστίμου καθιστούσαν εκτελεστές οι κοινότητες με προσθήκη στον συνυποσχετικό ειδικής ρήτρας υπέρ του τούρκου κυρίαρχου. Όταν η τιμωρία ήταν φυλάκιση ή σωματική κακοποίηση η καταναγκαστική εφαρμογή αποτελούσε σφετερισμό της κρατικής εξουσίας. Μπορούσαν να χασιώνουν, να φυλακίζουν και να παιδεύουν να βασανίσουν τους άτακτους. Αλλά δεν είχαν το δικαίωμα να επιβάλουν θανατική ποινή γιατί θα αντιστρατευόταν την οθωμανική κρατική κυριαρχία. Το «παίδεμα» και ο ξυλοδαρμός και τα άλλα βασανιστήρια κατέληγαν συνήθως σε θάνατο του κρατούμενου. Ήταν μια νομιμοποιημένη μέθοδος επιβολής κεφαλικής ποινής. Οι εκκλησιαστικές Αρχές ασκούσαν ποινική δικαιοδοσία αναγνωρισμένη από την τούρκικη εξουσία.

⁵⁵ π.Γ.Δ.Μεταλληνού, Τουρκοκρατία, Οι Έλληνες στην οθωμανική αυτοκρατορία, εκδ. Ακρίτας, 1989, εκδ. β. σελ. 39

Μια από τις βαρβαρότητες ποινές που επιβαλλόταν από την Τουρκική εξουσία ήταν ο διαβελισμός που είναι γνωστό ως παλούκωμα ή σούβλισμα.⁵⁶ Η ποινή του θανάτου με πάσσαλο προοριζόταν για τους εχθρούς του οθωμανικού και για όσους έκαναν εγκλήματα σχετικά με την δημόσια τάξη (ανταρσίες και επαναστάσεις) ή για ειδικά κακούργηματα.

Για το παλούκωμα χρειαζόταν έμπειροι και ειδικευμένοι δήμιοι. Ο πάσσαλος ένα ευθύ χοντροράβδι μακρύ δύο και παραπάνω μέτρα συνήθως ξύλινο και αιχμηρό. Στην μία άκρη έπρεπε να μπηχθεί στα οπίσθια του θύματος έτσι που η αιχμή να βγει από τον αυχένα πλάι στους ώμους κάτω από τον λαιμό – κοντά στο στέρνο – Η δεξιοτεχνία ήταν απαραίτητη για να μην καταστραφούν τα ζωτικά όργανα και προκληθεί θάνατος κατά την διάρκεια του βασανισμού. Το θύμα έπρεπε να επιζητήσει ώστε να κρατηθεί το μαρτύριο τους.

Στην τουρκοκρατούμενη Κρήτη τα παλουκώματα γινόταν σε δημόσιο χώρο και οι σουβλισμένοι σπινόταν πλάι στις πύλες του κάστρου για εκφοβισμό του πλήθους που μπαινόβγαινε στις πύλες του Κάστρου. Το μαρτύριο κρατούσε σχεδόν 24 ώρες μέχρι να ξεψυχήσουν.

Η ποινή του παλουκιού απλώθηκε σ' ολόκληρο τον ελληνικό χώρο κατά την προεπαναστατική εικοσαετία και γενικεύθηκε αμέσως μετά τον ξεσηκωμό. Μέσα του 1805- 1806 τούρκικες δυνάμεις πραγματοποιούν αιφνιδιαστική και συντονισμένη εκκαθαριστική επιχείρηση στις ορεινές περιοχές του κεντρικού Μωριά. Για να εξοντώσουν τα σώματα των Κλεφτών που καταφρονούσαν την τουρκική εξουσία χτυπώντας και λεηλατώντας.

Οι πρώτες βίαιες κατασταλτικές αντιδράσεις της Τουρκικής εξουσίας αμέσως μετά την Ελληνική Επανάσταση είναι τα παλουκώματα ατομικά και ομαδικά αντίποινα και αντεκδικήσεις της στρατιωτικής ηγεσίας και του φανατισμένου οθωμανικού όχλου. Ο πρώτος που υπέστη διαβελισμό ήταν ο Αθανάσιος Διάκος στην Αλαμάνια.

⁵⁶ Κυριάκος Σιμόπουλος « Βασανιστήρια και εξουσία, Από την Ελληνορωμαϊκή αρχαιότητα ως την εποχή μας, Αθήνα 1987, σελ. 360 και εξής.

Η θανάτωση με εκδορά ήταν από τα βασανιστήρια που συναντάμε συχνά στα συναξάρια των αγώνων λ.χ. ο άγιος Κρισπίνος και ο απόστολος Βαρθολομαίος. Σύμφωνα με το συναξάρι του αγίου οι δήμιοι του τον έγδαραν παρασκευάζοντας λουριά από το ίδιο του το δέρμα .

Το μαρτύριο της εκδοράς υπέστη ο μητροπολίτης Λαρίσης με το ψευδώνυμο «Σκυλόσοφος» το 1611 ύστερα από αποτυχία του ενόπλου επαναστατικού κινήματος της αγροτιάς και την σύλληψη του από τον Οσμάν Πασά. Τον έγδαραν ειδικευμένοι δήμιοι σε μια πλατεία στα Ιωάννινα μπροστά στο λαό. Παραγέμισαν το δέρμα του με άχυρα και τον διαπέμπευσαν στους δρόμους ντυμένο με τα αρχιερατικά άμφια υπό τους ήχους μουσικών οργάνων. Ενάμιση αιώνα αργότερα το 1772 στην Κρήτη κατά την εξέγερση των Σφακιανών θα υποστεί τι βασανιστήριο της εκδοράς ο αρχηγός των επαναστατών Ιωάννης Δασκαλάκης.

Κατά την ελληνική επανάσταση του 1821 οι τούρκοι ύστερα από πολεμικές νίκες και εξοντώσεις των Ελλήνων έγδαραν τα κεφάλια τους παραγεμίζοντας το δέρμα τους με πίτουρα και τα έστελναν στην Κωνσταντινούπολη για δημόσια έκθεση και εκφοβισμό. Γδάρσιμο και σταύρωση. Η ρωμαϊκή ποινή του σταυρικού θανάτου – ατιμωτική εκτέλεση που ήταν για τους δούλους – θα επιβιώσει στην τουρκοκρατία.

Ένα από τα βαρύτερα βασανιστήρια ήταν το σφυροκόπημα των αρθρώσεων. Το θύμα με συντριπτικά κατάγματα στους αρμούς των ποδιών και των χεριών, ένα μίγμα οστών και σάρκας κείτονταν αβοήθητο, βασανιζόταν από τον πόνο για πολλές μέρες και έτσι αβοήθητο κατέληγε. Ο θρυμματισμός των αρθρώσεων γινόταν συνήθως με την πίσω πλευρά του τσεκουριού. Την χρησιμοποιούσαν αυτή την μέθοδο βασανιστηρίων κυρίως στους κλέφτες και στους συνεργούς τους. Τα σώματα των μελλοθανάτων τα υψώνανε με τροχαλία και τα άφηναν να πέσουν πάνω σε τσιγκέλια. Ήταν στερεωμένα σε μόνιμο ικρίωμα σε τοίχο ή ειδική βάση. Εκεί έμεναν για πολλές μέρες μέχρι να πεθάνουν από τον φόβο και την κακοπάθεια.

Τα τσιγκέλια ήταν από τα κυριότερα όργανα βασανισμού στα Γιάννενα ο δήμιος ανέβαζε ψηλά με νάκαρα τον κατάδικο δεμένο πισθάγκωνα. Άφηνε απότομα το σχοινί ώστε ο μελλοθάνατος να πέσει με ορμή πάνω στα τσιγκέλια. Αν καρφωνόταν στην κοιλιά ο θάνατος ήταν ακαριαίος αλλιώς έμενε κρεμασμένος στους γάντζους τρις ημέρες και βασανιζόταν φρικτά από τους πόνους.⁵⁷

Η «θεαματικότερη» θανατική ποινή ήταν ο διαμελισμός του μελλοθάνατου και η επίδειξη των σπαραγμών σε δημόσιο χώρο για την κατανόηση των εχθρών και των αντιπάλων. Η θανάτωση αυτή ήταν διχοτόμηση αιχμαλώτων πολέμου, κατασκόπους και αρνησίθηρους κατά την διάρκεια επίσημης και πανηγυρικής τελετής.

Το τουρκικό βασανιστήριο του τεμαχισμού το υιοθέτησαν οι έλληνες κατά την επανάσταση. Αυτό το βασανιστήριο το χρησιμοποιούσαν στους προδότες. Στους πληροφοριοδότες των τούρκων επέβαλαν τον πιο αγωνιώδη θάνατο. Τους έχτιζαν ζωντανούς ως το λαιμό για να παρατείνουν το βασανισμό.⁵⁸ Η γλωσσοτομία ήταν μία άλλη μέθοδος τιμωρίας κατασκόπων και πληροφοριοδοτών.

Ο άτεγκος νόμος των ληστών επέβαλε τη σφαγή ή τον ακρωτηριασμό του αιχμαλώτου στη περίπτωση που το ποσό των λίτρων δεν ήταν ακέραιο. Η τύχη του κρατούμενου κρινόταν ύστερα από ψηφοφορία θάνατος ή ακρωτηριασμός μπροστά στον κομιστή των χρημάτων. Κλέφτες και αμαρτωλοί συναγωνιζόταν σε αγριότητα κατά τις ένοπλες αναμετρήσεις τους ληστρικές εξεγέρσεις με κύρια θέματα άμαχους- απροστάτευτους πληθυσμούς «χωριάτες» που βασανίζονταν εξίσου και από τις δύο πλευρές.

Βασανιστήρια υπήρχαν και στα αστυνομικά τμήματα των πόλεων με ειδικά εργαλεία για απόσπαση ομολογιών και πληροφοριών. Οι ανακρίσεις γινόταν μέχρι θανάτου. Ήταν τα λεγόμενα "κότσια" όργανο βασανισμού σαν αλυσίδα που εφαρμοζόταν πάνω στο κεφάλι και σφιγγόταν στο ύψος του μετώπου

⁵⁷ Κυριάκος Σιμόπουλος « Βασανιστήρια και εξουσία, Από την Ελληνορωμαϊκή αρχαιότητα ως την εποχή μας, Αθήνα 1987, σελ. 387 - 390

⁵⁸ Κυριάκος Σιμόπουλος « Βασανιστήρια και εξουσία, Από την Ελληνορωμαϊκή αρχαιότητα ως την εποχή μας, Αθήνα 1987, σελ. 392 - 396, 443 - 444

προκαλώντας αφόρητους πόνους. Τα "κότσια" τα χρησιμοποιούσαν οι δήμιοι του Αλή Πασάς για τον βασανισμό των κλεφταντάρων.

Στους αιώνες τις τουρκοκρατίας οι εκτελέσεις καταδίκων γινόταν με αποκεφαλισμό. Ήταν από τις πιο αξιοπρεπείς θανατώσεις με βασική προϋπόθεση ο δήμιος θα τοποθετούσε το κεφάλι στα χέρια του νεκρού και όχι ανάμεσα στα σκέλη ή στα οπίσθια του πτώματος πράγμα που αποτελούσε καταισχύνη και βαριά καταφρόνηση. Των εκτελεσμένων τούρκων το κεφάλι το τοποθετούσαν ο δήμιος πάντοτε στην μασχάλη του πτώματος.

Η καρατόμηση ακολουθούσε μια συγκεκριμένη διαδικασία. Ο μελλοθάνατος υποχρεωνόταν να γονατίσει ήταν μια θέση που εξυπηρετούσε. Ο δήμιος τον αποκεφάλιζε με σπαθί που το είχε ακονίσει καλά. Αρκούσε μόνο ένα χτύπημα. Ήταν ειδικευμένος και δεξιότηχνης ο μπόγιας. Παρόλα αυτά όλοι οι μελλοθάνατοι δεν είχαν τον ίδιο λυτρωτικό τέλος. Ο Γάλλος Charles Duval αναφέρεται σε μια εκτελεστική καρατόμηση που έγινε το 1826 στη Μεθώνη έδρα του Ιμπραήμ. Εξιστορεί τον βασανισμό κάποιου αιχμαλώτου από ένα θύτη 6 ετών. Ο πασάς αφού πρόσταξε τον έλληνα αιχμάλωτο να γονατίσει και να σκύψει το κεφάλι. Εκείνος γονάτισε και περίμενε τον αποκεφαλισμό του. Τότε ο Ιμπραήμ κάλεσε ένα αιγυπτιοτόπουλο και το πρόσταξε να τον αποκεφαλίσει. Το παιδί αφού του έβγαλε τα μάτια με την αιχμή του σπαθιού διασκεδάζε πληγώνοντας τον στο πρόσωπο, έκοψε τα αυτιά του, τον χτυπούσε πολλές φορές στον αυχένα αλλά λόγω του ότι δεν είχε την δύναμη δεν μπορούσε να τον αποκεφαλίσει. Τελικά κατέληξε ύστερα από τρεις ώρες από τα τραύματα του.

Στα Γιάννενα ο αποκεφαλισμός γινόταν με πριόνι. Η θανάτωση πολεμίων θύμιζε τελετές ανθρωποθυσιών. Δεν γινόταν για στρατιωτικούς σκοπούς ούτε εξόντωση επικίνδυνων αντιπάλων. Ούτε ποινή, ούτε εκδίκηση, ούτε επίδειξη ισχύος σκληρότητας ή φανατισμού. Κατά την επανάσταση του εικοσιένα

μουσουλμάνοι και χριστιανοί εκτελούσαν αιχμαλώτους κάτω από συνθήκες που μπορούν να χαρακτηρισθούν ως εξιλαστήριες θυσίες.⁵⁹

ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΙΑ

Ο πολύχρονος και πολυαίμακτος πόλεμος είχε εξοικειώσει τους Έλληνες με το θάνατο και με την βαρβαρότητα. Στα χρόνια του απελευθερωτικού πολέμου οι αγωνιστές πανηγύριζαν περιφέροντας εχθρικά κεφάλια καρφωμένα σε παλούκια.

Η εκτέλεση με αποκεφαλισμό αποτελούσε, σε σύγκριση με άλλες θανατώσεις ευθανασία. Εφαρμοζόταν και ο ‘αναίμακτος’ απαγχονισμός που γινόταν κάτω από φρικτές συνθήκες βασανισμού. Στην οθωμανική αυτοκρατορία οι αξιωματούχοι θανατοποιούντες πρώτα στραγγαλίζονταν μυστικά και έπειτα εικονικά απαγχονιζόταν. Ο απαγχονισμός γινόταν η δημόσια και απλή. Ο μπόγιας εφοδιασμένος με σχοινί και ένα μεγάλο καρφί πήγαινε τον κατάδικο σε ένα σοκάκι κάρφωνε στον τοίχο το καρφί και περνούσε την θηλιά στο λαιμό. Το πτώμα κρεμόταν λίγα εκατοστά πάνω από το έδαφος. Η επιλογή η θανάτωση να γίνεται σε κατοικημένη περιοχή ήταν μια μακάβρια μέθοδος των δημίων για εκβιαστική αργυρολογία. Οι έμποροι τους δωροδοκούσαν ώστε να αποφύγουν την εκτέλεση να γίνει μπροστά από τα μαγαζιά τους. Αυτή την τεχνική ακολουθούσε και ο Αλή πασάς στα Γιάννενα εγκατέλειπε τα κρεμασμένα πτώματα πάνω από το καθιερωμένο τριήμερο, αναγκάζοντας έτσι τη γειτονιά να συγκεντρώσουν μεγάλα ποσά για να απομακρυνθεί το πτώμα. Για τους Κλέφτες ο απαγχονισμός ήταν πιο μαρτυρικός. Πρώτα τους ακρωτηρίαζαν και έπειτα τους οδηγούσαν στην κρεμάλα. Αυτή την τύχη είχε ο Κλέφτης Γιάννης Κολοκοτρώνης κάνει αναφορά ο Θ. Κολοκοτρώνης.

⁵⁹ Κυριάκος Σιμόπουλος « Βασανιστήρια και εξουσία, Από την Ελληνορωμαϊκή αρχαιότητα ως την εποχή μας, Αθήνα 1987, σελ. 422 – 432

Στην Ελλάδα του Εικοσιένα η εκτέλεση της Θανατικής ποινής επιβαλλόταν από το Εκτελεστικό αρχικά και το Προσωρινό Εγκληματικό Δικαστήριο αργότερα γινόταν με απαγχονισμό Απόφαση του Εγκληματικού Δικαστηρίου.(18 Απριλίου 1826) « όθεν το δικαστήριο αποφασίζει το θάνατο του Βασιλείου Σταύρου δι' αγχόνης »

Ο Γάλλος εθελοντής F. R. Schack αναφέρεται σε μία εκτέλεση θανατοποινιτών 30 και 23 ετών για φόνο και εθνική προδοσία. Όπως γίνεται αναφορά από τις δικαστικές ετυμηγορίες οι δημόσιες εκτελέσεις γινόταν για παραδειγματισμό και σωφρονισμό των υπολοίπων. Έσυραν τους μελλοθανάτους από ένα μισογκρεμισμένο σπίτι που το χρησιμοποιούσαν ως φυλακή, τους είχαν δεμένα τα χέρια και τους οδηγούσαν στον τόπο της εκτέλεσης με την συνοδεία νεκρικής πομπής

Επικεφαλής ήταν πολλοί εξαθλιωμένοι παπάδες ξυπόλητοι εξαιτίας της ένδειας φορώντας κουρελιασμένα ράσα, έψελναν την νεκρώσιμη ακολουθία. Ακολουθούσαν οι κατάδικοι ανάμεσα από δύο σειρές στρατιωτών. Η πομπή σταμάτησε στα πρώτα δέντρα που βρήκαν μπροστά τους. Ήταν δύο αγριελιές κατάλληλες από οποιοδήποτε άλλο δέντρο που θα το χρησιμοποιούσαν για κρεμάλα. Ένας έλληνας τους διάβασε την καταδίκη μπροστά στο πλήθος που παρακολουθούσε. Οι παπάδες αφού πλαισίωσαν τον πρώτο κατάδικο και του έδωσαν το σταυρό να το ασπαστεί, οι δήμιοι του πέρασαν την θηλιά και πέρασαν το σχοινί πάνω από ένα κλαδί του δέντρου. Πολλοί έλληνες υποχρεώθηκαν να τραβούν το σχοινί μέχρι ο κατάδικος να βρεθεί αιωρούμενος. Έδεναν έπειτα το σχοινί στον κορμό. Εκεί ο κατάδικος αφηνόταν μέχρι να ξεψυχήσει. Η ίδια διαδικασία έγινε και στον δεύτερο κατάδικο.

Παρόλα αυτά η περιέργεια και η συρροή του πλήθους στον τόπο της εκτέλεσης ήταν μία συνηθισμένη αντίδραση που αντί να έχει κάποιο σκοπό ήταν για αυτούς μια ψυχαγωγία της φρίκης.

Ένα από τα πιο φρικτά βασανιστήρια-κολαστήρια, της οθωμανικής αυτοκρατορίας ήταν του Αλή πασά στα Γιάννενα. Είχε δημιουργήσει ένα

καθεστώς πανικού, τρόμου και φρίκης με τα πολυποίκιλα βασανιστήρια και της μαρτυρικές θανατώσεις. Είχε έμπειρους και μεθοδικούς δήμιους ειδικευμένους στα βασανιστήρια με παράταση της ζωής των μελλοθανάτων με αντοχή στο πόνο των βασανιστηρίων. Το ζεμάτισμα με καυτό λάδι αποτελούσε καθημερινό βασανιστήριο. Το λάδι και τα ξύλα που χρειάζονταν τα προμήθευαν οι συγγενείς του θύματος. Ένας Γάλλος μισθοφόρος Ibrahim Manzour παρακολούθησε στα Γιάννενα τα βασανιστήρια ενός Αρβανίτη που έκλεψε από το ταμείο 30,000 γρόσια. Ο πασάς έδωσε εντολή να τον ρίξουν γυμνό στο κλουβί της λεοπάρδαλης που έτρεφαν στο κήπο στο σαράι. Αλλά το θηρίο δεν τον κατασπάραξε. Οι δήμιοι τον προστάξανε να αγκαλιάσει το θηρίο, μόλις το θηρίο αισθάνθηκε επάνω του τον άνθρωπο ρουθύνισε και με το πόδι τον τραυμάτισε στο κεφάλι. Η λεοπάρδαλη πηγαινοερχόταν πατώντας αδιάφορη πάνω στο σώμα του. Όταν πέρασαν οι ώρες χωρίς το θηρίο να τον κατασπαράξει. Έβγαλαν τον Αρβανίτη από το κλουβί, τον έγδαραν ζωντανό και έπειτα τον αποκεφάλισαν. Παρόμοια ήταν και τα υπόλοιπα βασανιστήρια. Άλλα είδη βασανιστηρίων που έκαναν ήταν να μπήγουν μυτερά καλάμια στα νύχια των χεριών και των ποδιών. Ύστερα εφάρμοζαν στο κεφάλι τους στο ύψος του μετώπου αλυσίδα από κότσια, στη διάρκεια της εφαρμογής της καθώς την έσφιγγαν πίεζαν το θύμα να κατονομάσει τους συνεργάτες του. Ύστερα τον κρεμούσαν ανάποδα ενώ από κάτω από το κεφάλι του είχαν ανάψει φωτιά. Οι φλόγες κατέτρωγαν το δέρμα του κρανίου. Έπειτα τον κατέβαζαν από την πυρά τον έβαζαν να ξαπλώσει και του τοποθετούσαν μια πλατεία σανίδα πάνω του. Ανέβαιναν πάνω του και χοροπηδούσαν για να του προκαλέσουν κατάγματα.. Άλλο βασανιστήριο ήταν να τους χτίζουν ζωντανούς και να αφήνουν ελεύθερο το κεφάλι. Για να παρατείνουν το μαρτύριο τους έτρεφαν. Τις βαρβαρότητες του Αλή Πασά αναφέρει ο Λαμπρίδης:⁶⁰ Γενικώς ο Αλή Πασάς εις μεν τους γενναίους και περιφανείς ήρωας

⁶⁰ Ιωάννου Λαμπρίδη, Ηπειρωτικά Μελετήματα, εκδ. Ε.Η. Μελετών, τόμος β' σελ. 66, σημ. 1

επέττατε σφυροκοπίαν ανασκολόπισιν εξόρυξιν οφθαλμών έγχυσιν εις τα ώτα χυτομολύβδου κλπ εις δε τους ύποπτους αγχόνην και κατατομίαν»⁶¹

Στην Αττική φρικτό κολαστήριο ήταν η Ακρόπολη. Ένα από τα βασανιστήρια που συνήθιζαν ήταν το φόρτωμα με λιθάρια. Ήταν συνηθισμένο ο βασανισμός με ανάρτηση ή επίθεση μεγάλων βαρών. Ο Αλή πασάς θανάτωνε πολλούς θέτοντας επάνω τους κυρίως στο στήθος τους ανυπόφορα βάρη. Η πέτρα και το ξύλο υπήρξαν τα πρώτα μέσα που χρησιμοποιήθηκαν για την εξόντωση των μελλοθανάτων. Φυσικό όργανο αποτελούσε και το μαστίγιο που ανάλογα με το που φτιαχνόταν έπαιρνε και την ονομασία λ.χ. από δέρμα (καμουτσι) από βούνευρο (βούρδουλας)

Από δερμάτινες λωρίδες με μεταλλικά σφαιρίδια στην άκρη (κνούτο) από γουρουνότριχα (η αρχαία υστρίχis)

Στην Ελλάδα η άσκηση σωματικής βίας ως ποινή είχε μακραίωνη παράδοση που χρησιμοποιούταν και ως ανακριτικό ή σωφρονιστικό μέσο. Ο βασανιστής ήταν χωριάτης ή απλός στρατιώτης, ο πέλεκυς του νόμου έπεφτε βαρύς και αυστηρή τήρηση των διαδικασιών. Δίκη καταδίκη σε θάνατο, εκτέλεση με όλους τους τύπους βασανιστηρίων παρουσία γιατρού έως ότου ο κατηγορούμενος να πάρει την χαριστική βολή. Ο Θ. Ρηγόπουλος αναφέρει για την θανατική καταδίκη με εκτέλεση ενός στρατιώτη ο οποίος βασάνισε μία ηλικιωμένη για να πάρει το κομπόδεμα της. Το θύμα αναγνώρισε τον κατηγορούμενο και αμέσως οδηγήθηκε στο στρατοδικείο όπου καταδικάστηκε σε θάνατο.(Μάρτιος 1826). Η εκτέλεση έγινε την επόμενη μέρα με τουφεκισμό.

Οι Οθωμανοί αξιωματούχοι εμπιστευόταν την περιουσία τους και τους θησαυρούς τους στους σαράφηδες χωρίς κανένα τεκμήριο, ώστε να εξασφαλίσουν το απόρρητο και να τα προστατεύσουν από ενδεχόμενη δήμευση. Η πρακτική αυτή διαφύλαξης της περιουσίας ήταν πασίγνωστη και όταν οι αξιωματούχοι έπεφταν σε δυσμένεια εκδιώκονταν από την εξουσία και τις περισσότερες φορές κατέληγαν στον δήμιο. Ήταν ο μόνος τρόπος να του αποκαλυφθούν που είναι

⁶¹ Κυριάκος Σιμόπουλος « Βασανιστήρια και εξουσία, Από την Ελληνορωμαϊκή αρχαιότητα ως την εποχή

κρυμμένα. Για να σώσουν την ζωή τους έδιναν περισσότερα και μερικές φορές ολόκληρη την περιουσία τους. Αυτή την κατάληξη είχαν και οι πλούσιοι έλληνες της Κωνσταντινούπολης μετά την επανάσταση. Ο άγγλος κληρικός R. Walsh ιερέας στην πρεσβεία της Κων/πολης πήρε πληροφορίες από έμπιστο του γενίτσαρου της σουλτανικής φυλακής για τον βασανισμό 36 Ελλήνων εμπόρων έπειτα από την εξέγερση της Χίου. Ήταν αυτόπτης μάρτυς στο μαρτύριο. Τους γύμνωσαν και τους γυρνούσαν ανάποδα. Το αίμα μαζευόταν στο κεφάλι και ο κρατούμενος πνιγόταν. Τον χτυπούσαν με κοντοραβδιά μέχρι να τον αφήσουν αναισθητό ή νεκρό. Έναν άλλο τον κρέμασαν από τα αυτιά σε σιδερένιους γάντζους προσθέτοντας στα πόδια του βάρος. Έπειτα τους περισφίγγουν με ένα εργαλείο στην άρθρωση του καρπού μέχρι να την συστρέψουν ώστε το πίσω μέρος του χεριού παίρνει την θέση της παλάμης. Μετά το βασανιστήριο συνεχιζόταν στο φούρνο της φυλακής. Έσπρωχναν τα θύματα μέσα στο φούρνο έως να καψαλιστούν τα μαλλιά και τα γένια, να φουσκαλιάσει το δέρμα και να ξεκολλήσει από το κορμί.

Τα βασανιστήρια και οι θανατώσεις γινόταν με τις μεθόδους και τα όργανα που συνήθιζαν η οθωμανικοί εξουσία και οι τοπάρχες της. Κούτσουρο -γούβα- διαβελισμός- ψήσιμο-εκδορά περίσφιξη του κρανίου με μεταλλικό στεφάνι, τσιγκέλια, κρεμάλα, διασπαραγμός σκελών ύστερα από πρόσδεση στο «ξύλων' φούρκα φάλαγγας κ.α.»⁶²

Πρέπει τέλος ν' αναφέρουμε ότι οι κατακτητές προγραμματίζαν, συχνά κατά τόπους στις μεγάλες γιορτές των ραγιάδων, και θανατικές εκτελέσεις χριστιανών που καταδίκασαν με διάφορες κατηγορίες και ειδικότερα γιατί δεν δέχονταν ν' αλλαξοπιστήσουν. Πετύχαιναν έτσι βέβαια να κάνουν «μαύρη» τη Λαμπρή τους αλλά όχι και να λυγίσουν το φρόνημά τους.

Η βαρβαρότητα των βασανιστηρίων και οι θανατώσεις ήταν και στα βασανιστήρια των γυναικών. Στην Αθήνα την περίοδο του Αλή Χασέη (1775-

μας, Αθήνα 1987, σελ. 430

⁶² Κυριάκος Σιμόπουλος « Βασανιστήρια και εξουσία, Από την Ελληνορωμαϊκή αρχαιότητα ως την εποχή μας, Αθήνα 1987, σελ. 391

1795) υπήρχε γυναικεία φυλακή. Αφηγείται ο Αθηναίος Παναγής Σκούζες «οι γυναίκες αυτές ήταν χείρες άλλες όπου ήταν οι άνδρες τους κρυμμένοι εις τας εξοχάς και εδούλευαν και εκοιμούντο εις τα σπήλαια και τα ρεύματα και άλλοι ήταν φευγάτοι και δυσκόλως ημπορούσαν να πάρουν τας φαμίλιας των να τας φέρουν όθεν ήσαν αυτοί εις Χαλκίδα Θήβα Λειβαδιάν μέγαρα Πελοπόννησον εις τας Νήσους και την Ανατολήν. Ο κολασμός αυτός εφαρμοζόταν με στυγνή σχολαστικότητα στην σατραπεία του Αλή Πασά Βασίλειο διαφθοράς βαρβαροτήτων και εξαχρειώσε αν ο βεζίρης εμφανιζόταν ως μέγας προστάτης των δημόσιων μ' όλο που ο ίδιος οι γιοι του και οι έμπιστοι του πρωταγωνιστούσαν σε μύριες αισχροτήτες.

Στη φυλακή υπήρχε μία κολώνα όπου έδεναν την γυναίκα όρθια βάζοντας το στήθος της κατά το μέρος της κολώνας και με τη βέργα οι Τούρκοι στρατιώτες την έδερναν. Ήταν ο πιο ήπιος βασανισμός. Υπήρχαν όμως μαρτυρίες με σαδιστική μεταχείριση αποσκοπώντας συνήθως για αποσπάσεις πληροφοριών ή από εκδικητικό μένος. Η αγριότερη μέθοδος βασανισμού ήταν ο εγκλεισμός του θύματος σε σακί με άγριες γάτες.

Το μαρτύριο της γάτας⁶³ περιλαμβανόταν κατά το μουσουλμανικό νόμο σε όσες γυναίκες αποτολμούσαν άνομα ερωτικό δεσμό. Θεωρούσαν τη μοιχεία ως φοβερό κακούργημα. Ο φονιάς, ο ληστής, και ο κλέφτης μπορούσαν να βρουν έλεος και υπεράσπιση και να σωθούν. Η σοδομία ήταν ελεύθερη. Διαδεδομένη ήταν η ομοφυλοφιλία ανάμεσα στις γυναίκες. Δεν προβλεπόταν καμία ποινή. Στις περιπτώσεις όπου υπήρχαν ερωτικές σχέσεις αξιωματούχων με ετερόφυλα πρόσωπα η ποινή ήταν μεγάλη και η τιμωρία ήταν ακόμη και ο θάνατος. Σύμφωνα με τον μουσουλμανικό νόμο αν ο άνδρας και η γυναίκα ήταν ανύπανδροι η ποινή ήταν 90 ραβδισμοί-φάλαγγας στις πατούσες για του άνδρα και στα οπίσθια για την γυναίκα. Αν ο ένας ήταν παντρεμένος καταδικαζόταν σε θάνατο με λιθοβολισμό. Στην περίπτωση αν και οι δύο ήταν παντρεμένοι η ποινή ήταν η ίδια, στη γυναίκα οι δήμιοι πρώτα τη ραβδίζανε 40 φορές και την υποβάλανε στο βασανιστήριο με

⁶³ Δημ. Σαπρανίδης, Ιστορία της πολιτικής γελοιογραφίας στην Ελλάδα, τόμος α, σελ. 38

τη γάτα αντικαθιστώντας το σακί με το σαλβάρι της. Για την θανατική καταδίκη αρκούσε η μαρτυρία δύο πολιτών ότι κατάλαβαν το ζευγάρι επ' αυτόφωρο.⁶⁴

Ο Αλή πασάς σκηνοθετούσε συχνά μοιχίες για να ενοχοποιήσει και να εξοντώσει με βασανιστήρια τους εχθρούς του ή ανεπιθύμητα πρόσωπα. Το Ιανουάριο του 1801 στη λίμνη των Ιωαννίνων έγινε ο πνιγμός της Ευφροσύνης μαζί με 16 άλλες γυναίκες.

Στη Σμύρνης ο κολασμός των μοιχαλίδων γινόταν από την εξουσία. Δενόταν σε ξυλόσκαλα και υποβαλλόταν στο βασανιστήριο του δαρμού. Αν η μοιχαλίδα ήταν Τουρκάλα την έκλειναν σε ένα σακί και τη πνίγανε στη θάλασσα. Αν ο σύζυγος ήθελε να καλύψει το αμάρτημα της γυναίκας του και να τη κρατήσει. Πρέπει να την σηκώσει στην πλάτη του και εκείνη να δεχτεί στα νώτα της 150 ραβδισμούς. Έπειτα πληρώνει στο σουμπάση ένα άσπρο το αποκαλούμενο "κερατιάτικο" και από εκείνη την στιγμή ο καθένας μπορούσε να τον αποκαλέσει ατιμώρητα κερατά. Στις αμιγείς ελληνικές κοινότητες δεν προβλεπόταν σωματικός κολασμός για τη μοιχεία. Τον ξυλοδαρμό είχε αντικαταστήσει η διαπόμπευση ο δημόσιος διασυρμός στους δρόμους. Το "γιβέντισμα" βασανισμός ψυχολογικός, ακόμη πιο βασανιστικός από το σωματικό. Με διαπόμπευση τιμωρούνταν και οι κλέφτες και οι βιαστές γυναικών. Βιασμός και μοιχεία ήταν δύο όψεις του ίδιου νομίσματος στον παραδοσιακά ελληνομουσουλμανικά ήθη. Λιθοβολισμός, πνιγμός, μαστίγωση, διαπόμπευση, θάνατος, ακρωτηριασμός, κούτσουρο και φάλαγγας για τον βιαστή. Οι αθηναϊκές εφημερίδες καταγγέλλουν τι 1875 τις βάνουσες μεθόδους της αστυνομίας που υπέβαλε στο βασανιστήριο του δημόσιου διασυρμού ύποπτης κλοπής, φορτωμένος με διαρρηκτικά εργαλεία. Αμέσως μετά τη σύλληψη του πριν ακόμη από την ανάκριση και τη δίκη η διαπόμπευση γινόταν όπως ακριβώς κατά την τουρκοκρατία.

Η τελευταία διαπόμπευση στην Ελλάδα έγινε ύστερα από το στρατιωτικό κίνημα του 1935. Στις 2 Απριλίου οργανώθηκε περιαγωγή δέκα κινημάτων και

⁶⁴ Κυριάκος Σιμόπουλος « Βασανιστήρια και εξουσία, Από την Ελληνορωμαϊκή αρχαιότητα ως την εποχή μας, Αθήνα 1987, σελ. 477

δύο υπαξιωματικών. Αμέσως μετά την καταδίκη τους από στρατοδικείο. Είχε προηγηθεί καθαίρεση κατά τη διάρκεια ειδικής τελετής στα παραπήγματα.

Παρόμοια βαρβαρότητα ασκούσαν και οι καπεταναίοι. Αν κάποιος δε πλήρωνε το καθορισμένο ποσό, τον ξάπλωναν κάτω και δύο από τους πιο ρωμαλέους τον χτυπούσαν στα οπίσθια με ραβδιά, έτσι όπως ραβδίζουν το σιτάρι, ώσπου να μαρτυρήσει με πιο τρόπο θα πληρώσει. Εκτός από τα βασανιστήρια που τους υπέβαλλαν για την απόσπαση των φόρων, βασανιστήρια χρησιμοποιούσαν και σαν μέσο διασκέδασης και ψυχαγωγίας. Ο σατράπης Αλή πασάς προσέφερε στους καλεσμένους του ως ψυχαγωγικό θέαμα τις βασανιστικές εκτελέσεις. Το θύμα δενόταν σφιχτά στη μούκα ενός κανονιού και διαμελιζόταν ύστερα από πυροδότηση. Ο υποχρεωνόταν να βάλει ο ίδιος φωτιά στο φυτόλι.

Στην Ακρόπολη κατά τη διάρκεια της πολιορκίας του Κιουταχί (1826-1827) κατηγορήθηκε για κατασκοπία και μετάδοση πληροφοριών στον εχθρό Τούρκο Γιουσούφ Δέβελι. Το ανακριτικό έργο ανέλαβε ο παπά Συνέσιος. Τα βασανιστήρια ήταν τόσο σκληρά που ο αθώος κατηγορούμενος αναγκάστηκε να ομολογήσει την ενοχή του. Παρόλο την ομολογία του και τη θανατική καταδίκη του ο πάπας δεν αρκέστηκε. Είχε την επινόηση ενός ακόμη μαρτυρίου. Τον έδεσε από τη γενειάδα στο ζυγό του μήλου και μαστιγώνοντας τον με το καμουτσίκι τον ανάγκασε να κινήσει τη μυλόπετρα και να αλέσει κριθάρι.⁶⁵

Ο Κολοκοτρώνης τιμώρησε είκοσι λιποτάχτες στον πρώτο χρόνο του αγώνα, υποχρεώνοντας τους με βούρδουλα να αλωνίσουν ξυπόλητοι και δεμένοι με σχοινιά όπως τα άλογα της θημωνιές στο αλώνι, αγκαθιές παλιούρια και ασπάλαθους. Τους εγύμνωσε και τους άφησε με το βρακί τους, τους έδωσε όλους με σχοινιά και συνάξας εις ένα αλώνι ασφάλαντα και άλλα ακανθώδη κλαδιά τους έβαλε ανυπόδητους και γυμνούς να αλωνίζουν ωσάν τα άλογα τα δεμάτια και άνθρωποι δήμιοι τους εκτυπούσαν και τα τουβαλία προς περισσότερον εμπαιγμών και τας βασάνιζε ανηλεώς και απανθρώπος τέσσερις περίπου ώρες ώστε απεκδήσαντες εκ

⁶⁵ Κυριάκος Σιμόπουλος « Βασανιστήρια και εξουσία, Από την Ελληνορωμαϊκή αρχαιότητα ως την εποχή μας, Αθήνα 1987, σελ. 467

των βασανιστηρίων έπεσαν ημιθανείς οι δυο από αυτούς πέθαναν, οι έκαμαν κλινήρεις άλλοι έξη μήνες και άλλοι εν έτους.

Κατά την Τουρκοκρατία δεν υπήρχαν νομιμοποιημένα όργανα για καταναγκασμό και εφαρμογή της τιμωρίας. Τις ποινές προστίμου τις καθιστούσαν εκτελεστές, οι κοινότητες με προσθήκη στο συνυποσχετικό ειδικής ρήτρας υπέρ του Τούρκου κυρίαρχου. Όταν η τιμωρία ήταν φυλάκιση ή σωματική κακοποίηση, η καταναγκαστική εφαρμογή αποτελούσε σφετερισμό της κρατικής εξουσίας. Μπορούσαν να αψώνουν να φυλακίζουν, να βασανίσουν και να παιδεύσουν του άτακτους Αλλά δεν είχαν το δικαίωμα να επιβάλλουν θανατική ποινή γιατί θα αντιστρατεύονταν η οθωμανική κρατική κυριαρχία. Το παιδεμα και ο ξυλοδαρμός και βασανιστήρια κατέληγαν συνήθως σε θάνατο. Ήταν μία νομιμοποιημένη μέθοδος επιβολής κεφαλικής ποινής. Οι εκκλησιαστικές Αρχές ασκούσαν ποινική δικαιοδοσία αναγνωρισμένη από την Τουρκική εξουσία.

Η ΠΙΣΤΗ ΣΤΗΝ ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΤΑ ΜΑΡΤΥΡΙΑ ΤΩΝ ΡΩΜΙΩΝ

Στην αντίσταση του Γένους συμπεριλαμβάνονται και οι Νεομάρτυρες. Συμπεριέλαβαν στην ορθόδοξη και στην αποτελεσματικότερη αντίσταση στους τούρκους κατακτητές.

Ήταν κυρίως νέοι διαφόρων επαγγελμάτων οι οποίοι ή προέβαλαν άρνηση στον επιβαλλόμενο εξισλαμισμό ή τον απέβαλαν μετά την εξόμωσή τους. Οι περισσότεροι από τους νεομάρτυρες ήταν πρώην εξωμότες οι οποίοι παρουσιάζονταν δημόσια στον τόπο που γινόταν η αλλαξοπιστία τους και δήλωναν την επιστροφή τους στη ορθοδοξία αποτέλεσμα να υποστούν μαρτύρια.

Η ομολογία τους αποσκοπούσε στην απόρριψη του κατακτητή και την άμεση επιβεβαίωση της υπεροχής τους πίστεως.

Το μαρτύριο των νεομαρτύρων δείχνει και την συμμετοχή της εκκλησίας στην αντίσταση και στην ενότητα ολόκληρου του γένους εναντίον του τυράννου.

" Ενώπιον του Καδή, όπου τις περισσότερες φορές εσύρετο αφού πρώτα είχε ξυλοδαρθεί, ο κατηγορούμενος εκκαλείτο να απολογηθεί. Η απολογία συνίστατο

στο να απαντήσει αν αποδέχεται ή απορρίπτει τη μουσουλμανική θρησκεία. Εκεί οι δελεαστικές προτάσεις και τα απάνθρωπα βασανιστήρια διαδέχονταν το ένα το άλλο. Τιμές, πλούτη και δόξα περιλάμβαναν οι υποσχέσεις.⁶⁶

Όταν δεν έφερναν αποτέλεσμα, ερχόταν η σειρά του εκφοβισμού δια των βασανιστηρίων, στα οποία αξίζει να αναφερθούμε αναλυτικότερα.

Η ευρηματικότητα των βασανιστών στους τρόπους κακοποίησης των θυμάτων τους ήταν τόσο πλούσια και τα βασανιστήρια τόσο φρικτά, ώστε "όπου όχι να τα πάθη τινάς, αλλά και μόνον να τα συλλογισθεί ο άνθρωπος τρομάζει και φρίττει κατ' αλήθεια".⁶⁷

Τον Νεομάρτυρα Χατζή Γεώργιο, όταν ο καδής διέταξε να τον φυλακίσουν και να τιμωρήσουν "ώρμησαν κατεπάνω του Αγίου ως θηρία ανήμερα και βάλλοντες τούτον εις την φυλακή, τον εβασάνισαν επί οκτώ ημέρας. Ετάνυσαν τόσον πολύ τους πόδας του εις το ξύλον, όπου εκινδύνευαν να σχισθώσιν τα σκέλη του, έφεραν τάσι πυρωμένον πολύ και του εφόρευσαν ωσάν σκούφιαν εις την κεφαλήν του, ετύλιξαν με ένα σχοινί ολόγυρα την κεφαλήν του, όπου εβγήκαν οι βολβοί των ομμάτων του έξω"⁶⁸

Τον Νεομάρτυρα Ζαχαρία από την Άρτα οι αγάδες της πόλης παλαιά Πάτραι "απεφάσισαν να τον βάλουν εις την φυλακήν, και τρεις φορές την ημέραν να τον εβγάνουν εις την αυλήν, και να τον ραβδίζουν αυστηρώς, έως όπου, ή να έλθει εις την πίστιν τους, ή να ξεψυχήσει βασανιζόμενος."⁶⁹

Για τον Θεόδωρο τον Βυζάντιο ο βιογράφος του γράφει ότι "με πολλούς δαρμούς, και λακτισμούς τον έβαλαν εις την φυλακήν, και εις τα δεσμά, και άφησαν την φυλακήν ανοικτήν, όποιος θέλει να εμβαιήν να τον δέρνη, έδωκαν δε αυτώ χωριστά τριακοσίας ξυλίας εις τους πόδας, έπειτα επήραν ράβδους εις τας χείρας, και τον έδερναν έως δεκαπέντε άνθρωποι τον αριθμόν, και όπου έφθανεν ο καθ' ένας τον εκτύπα. Αφ' ου δε του έδιδαν αρκεταίς ραβδίαις, από ένα μέρος του

⁶⁶ Αγίου Νικοδήμου Αγιορείτου, Νέον Μαρτυρολόγιον γ' έκδ. Αθήναι 1961,

⁶⁷ Αγίου Νικοδήμου Αγιορείτου, ό.π. σελ. 83

⁶⁸ Ι.Μ. Περαντώνη, Λεξικόν των Νεομαρτύρων τ. Α' Αθήναι 1972, σελ.107 - 108

⁶⁹ Αγίου Νικοδήμου Αγιορείτου, νέον μαρτυρολόγιον σελ. 210

σώματος, τον εγύριζαν και από το άλλο, ωσάν ένα παλαιόν ασκί, και τον έδερναν....έπειτα τον έβαλαν να καθίση, και αφ' ου εκάθησεν, έβαλεν την παλάμην αυτού εις τον τράχηλόν του, δια να παιδευτή και τον δάκτυλον του οπού εσήκωσεν όταν ετούρκισε,⁷⁰ και εκεί του έδωκαν πολλαίς ραβδιαίς, έπειτα φέρνουσιν ένα σχοινόν, και τυλίγουσι με αυτό ολόγυρα την κεφαλήν του, εις δε τους μήλιγκας αυτού βάλλουσιν δυο κομμάτια από τούβλον, έπειτα με ένα ξύλον έστριφαν ωσάν εργάτην το σχοινίον και έσφιγγαν την κεφαλήν του βιαίως....μετά την παιδείαν ταύτην, βάλλουσιν οι θηριόγνωμοι μια βέργαν εις το στόμα του μάρτυρος, και του έσφιγγαν δυνατά τους οδόντας, είτα τραβίζοντες την βέργαν με βίαν πολλήν εξέσπασαν μερικά του οδόντια....."⁷¹

Τον νεομάρτυρα Ιάκωβο και τους μαθητές του οι στρατιώτες πήραν διαταγές και "τόσον τους εβασάνισαν, οπού η γη εκοκκίνησεν από το εκχυθέν ίμά τους" και, αφού δεν μετανοούσαν, συνέχισαν "να ξένουν τους πόδας των με σιδηρά ονύχια, και τας πλευράς των κατακαίουσιν με φωτιάν να τρίβουν ανηλεώς τας πλευράς των, με τραχέα πανία, και με άλας...."

Ο Ιωάννης ο Χρυσοχόος «ετέθη υπό τον τροχό, ων στρέφοντες οι βασανισταί κατέκοπτον τας σάρκας του μάρτυρος. Εν τη εμμονή του μάρτυρος εις την πατρώαν πίστιν, έσχισαν οι Τούρκοι το δέρμα της κοιλιάς του άνωθεν του οφθαλμού και εξέδειραν λωρίον έως του λαιμού και έκαιον αυτόν ασπλάγγως δι' ανημμένων κηρίων....».⁷²

Τον Νικόλαον τον Χίον, αφού «έχυσαν νερά κάτω από το έδαφος της φυλακής έπειτα έχοντες διαπερασμένα εις ένα σανίδι πολλά και μυτερά καρφιά, το έβαλαν επάνω εις τα νερά εκείνα, και ύστερον εξήπλωσαν τον Μάρτυρα επάνω εις αυτά τα καρφιά, τα διαπερασμένα εις το σανίδι επί δε του στήθους και τις κοιλιάς του, επέθηκαν μίαν βαρυτάτην πλάκα εις δε τον λαιμόν του έπερασαν αλυσίδα και εις τον ίδιον καιρόν του είχαν τους πόδας εις το τουμπούκι...»⁷³

⁷⁰ Ο άγιος Θεόδωρος ασπάσθηκε τον ισλαμισμό σε νεαρή ηλικία, πράγμα για ο οποίο μετάνιωσε. Γι αυτό παρουσιάσθηκε ενώπιον του καδή της Μυτιλήνης, στον οποίον ομολόγησε την πίστη του στον Χριστό.

⁷¹ Αγίου Νικοδήμου του Αγιορείτου, Νέο Μαρτυρολόγιον, σελ. 252

⁷² Ι.Μ.Περαντώνη, Λεξικόν των Νεομαρτύρων, σελ.256

⁷³ Αγίου Νικοδήμου του Αγιορείτου, σελ. 166

Γενικά για την ποικιλομορφία των βασανιστηρίων, στα οποία υποβαλλόταν οι Νεομάρτυρες θα μπορούσαμε να προσθέσουμε πολλά ακόμη παραδείγματα.

Μετά τα μαρτύρια, στα οποία υποβάλλονταν οι κατηγορούμενοι ως υβριστές της ισλαμικής θρησκείας, οδηγούνταν για δεύτερη φορά ενώπιον του ιεροδικαστή, με την ελπίδα ότι μετανόησαν. Μπροστά στο δίλημμα που τους έθετε η ερώτηση «μουσουλμάνος ή θάνατος» έδιναν την στερεότυπη, σχεδόν απάντηση «εγώ χριστιανός εγεννήθηκα, χριστιανός θέλω να αποθάνω» ή κάτι παρόμοιο, όπως «Εγώ την πίστη μου δε θέλω την αρνηθή, ούτε θέλω να χωρισθώ ποτέ από τον γλυκύτερον μου δεσπότην και Θεόν, Ιησούν Χριστό καν μυρίους θανάτους ήθελε λάβει δια το όνομα του το Άγιον, χαρά μου και ευφροσύνην το έχω προς ταύτα, ω ηγεμών, δέρνε, σφάττε, κόπτε ποίει ότι είναι της εξουσίας σου»

Οι απαντήσεις αυτές επέφεραν τη μήνι του ιεροδικαστή και την εις θάνατο καταδίκη του κατηγορούμενου. Ο τρόπος θανάτωσης των Νεομαρτύρων ποίκιλλε, ανάλογα με την απόφαση του εκάστοτε ιεροδικαστή. Εκείνο που άμεσα μας ενδιαφέρει είναι ότι και αυτός χρησιμοποιούνταν ως έσχατη ευκαιρία για εκφοβισμό και ως ελπίδα για «μετάνοια» του θύματος. Μερικοί από τους ποικιλόμορφους τρόπους εξόντωσης των Νεομαρτύρων ήταν: α) διαπόμπευση και μετά εκτέλεση β) ραβδισμός μέχρι θανάτου γ) απαγχονισμός δ) αποκεφαλισμός ε) κατατεμαχισμός στ) αργή σφαγή, σούβλισμα και περιστροφή στη πυρά ή κάψιμο στην φωτιά κ.λ.π.»⁷⁴

Στην επιστροφή της ορθοδοξίας και στην ομολογία των νεομαρτύρων συνέλαβαν οι Γέροντες πνευματικοί. Σε αυτούς κατέφευγαν για να ζητήσουν μετάνοια και να επιστρέψουν στην πνευματική ζωή. Τα ασκητήρια έγιναν «προμαχώνες μπροστά στα κύματα του μουσουλμανισμού».⁷⁵ Έπειτα από την ολοκλήρωση της πνευματικής τους προετοιμασίας με την άδεια του πνευματικού τους πατέρα έδιναν την ομολογία της πίστης πού είχε σαν συνέπεια το μαρτύριό τους. Ήταν μια ευσυνείδητη ενέργεια πού προερχόταν από την επίγνωση του Εξισλαμισμού. Αυτό

⁷⁴ Ι. Θεοχαρίδη – Δ. Λουλέ, Οι Νεομάρτυρες στην Ελληνική Ιστορία (1453 – 1821) Επιστημονική Επετηρίδα Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, τ. α, τόμ. 17, Ιωάννινα 1988, σελ. 135 – 141,

⁷⁵ Απ. Βακαλόπουλου, Ιστορία του Ελληνικού Έθνους τόμ. Β σελ. 229

στην ουσία προσπαθούσαν να αντικρούσουν θεωρούσαν βέβαιο την δύναμη που θα ασκούσαν με το μαρτύριό τους στο λαό.

Οι νεομάρτυρες ήταν μόνιμο στήριγμα των υποδούλων κυρίως μετά το μαρτύριό τους. Αναγνωριζόταν αμέσως ως άγιοι και πριν από την επίσημη από το Πατριαρχείο ανακήρυξή τους.

Οι νεομάρτυρες διαφέρουν από τους εθνομάρτυρες. Παρόλο που και οι δυο θυσιάστηκαν για την ελευθερία. Οι νεομάρτυρες διακρινόταν για την πνευματικότητά τους και την αγιότητά τους. Κίνητρό τους δεν ήταν το μίσος εναντίον των αντιπάλων αλλά η αγάπη τους για την ορθοδοξία το οποίο το ομολογούσαν μέσω του μαρτυρίου τους. Οι εθνομάρτυρες έριχναν το βάρος τους στη πατρίδα. Οι νεομάρτυρες αναγνωρίστηκαν ως διακεκριμένοι «αγωνιστές της πίστης και της ελευθερίας».⁷⁶

Η εκκλησία είναι ο μόνος θεσμός της Ρωμανίας – Βυζαντίου που συνέχισε απaráλλαχτα την πορεία του μέσα στη δουλεία. Ήταν η εξασφάλιση του πλαισίου ανάπτυξης της καθημερινής ζωής του ραγιά, ο χώρος πραγμάτωσης της ύπαρξής του. Ο Έλληνας ως Ρωμιός έμαθε να ζει και να κινείται μέσα στο εκκλησιαστικό σώμα. Η ενορία που τα όριά της συμπίπτουν με τα όρια ενός χωριού στο οποίο διασώθηκε το ορθόδοξο ήθος ως καθολική στάση ζωής.

Κύριο στοιχείο της ύπαρξης του Έλληνα ήταν η πίστη. Έλληνας στην περίοδο που γίνεται η αναφορά δεν ήταν όποιος μιλούσε ελληνικά αλλά όποιος ήταν ορθόδοξος. Για τους υπόδουλους Ρωμιούς η ορθοδοξία ήταν κάτι παραπάνω από θρησκευτικό δόγμα. Ήταν ένα πνευματικό πλαίσιο μέσα στο οποίο εκφραζόταν η εθνική τους συνείδηση ολόκληρος ο κόσμος τους που έκλεινε μέσα του το ένδοξο παρελθόν και τις ελπίδες απολυτρώσεως.

Η εκκλησία στην τουρκοκρατία πορευόταν ενεργούσε και αγωνιζόταν ως ένα αδιάτμητο σώμα. Ο κλήρος δεν χωρίστηκε ποτέ από τον λαό. Ενίσχυε τον ψυχισμό δυναμισμό των υπόδουλων και κράτησε ακμαίο το φρόνημά τους.⁷⁷ Η εκκλησία

⁷⁶ π.Γ.Δ,Μεταλληνού, Τουρκοκρατία, Οι Έλληνες στην οθωμανική αυτοκρατορία,εκδ.Ακρίτας, 1989, εκδ. β. σελ. 99 - 100

⁷⁷ Αγίου Νικοδήμου Αγιορείτου, Νέον Μαρτυρολόγιον, α΄ Εκδ. Βενετία 1794

όχι μόνο με την δράση και τις θυσίες της αλλά και με την παρουσία της ως κοινωνικό σώμα εξασφάλισε την απρόσκοπτη συνέχεια του γένους διασώζοντας την ζωή του αμετάβλητη μέσα σε κλίμα ελευθερίας που μετρίαζε την σκέψη της δουλείας και άμβλυνε τα αρνητικά αισθήματα που αυτή δημιουργούσε». ⁷⁸

ΟΙ ΘΑΝΑΤΙΚΕΣ ΕΚΤΕΛΕΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΝΕΩΤΕΡΗ ΕΛΛΑΔΑ

Με την ίδρυση του ελληνικού κράτους (ακόμη και από το 1824) έγινε η ψήφιση της πρώτης ελληνικής ποινικής κωδικοποίησης «Απάνθισμα των Εγκληματικών» η θανατική ποινή εντάχθηκε – αυτονόητα - στο νομοθετικό οπλοστάσιο αντιμετώπισης του εγκλήματος αλλά μόνο για ιδιαίτερος σοβαρά εγκλήματα (φόνος από προμελέτη, προδοσία κ. α.). Έως το 1830 αρχικά λόγω της εμπόλεμης κατάστασης και έπειτα λόγω της ήπιας στάσης του Καποδίστρια στα θέματα των ποινών, δεν φαίνεται να υπάρχουν πολλές επίσημες θανατικές εκτελέσεις. Σύμφωνα με τον Βασίλη Δωροβίνη στην εφημερίδα της Κυβερνήσεως (Γενική Εφημερίδα της Ελλάδος) δημοσιεύτηκε προς παραδειγματισμό των πολλών λεπτομέρειες από τις θανατικές εκτελέσεις κατά την Καποδιστριακή περίοδο 1828-1831 εντοπίζοντας τρεις μόνο θανατικές εκτελέσεις. (12-11-1828, 17-11-1830, 31-12-1830)

Με την έλευση του Όθωνα και την εγκαθίδρυση της Αντιβασιλείας στην Ελλάδα το 1833, η θανατική ποινή στην Ελλάδα αποκτά νέο πρόσωπο εκτελούμενη πλέον με λαιμητόμο. Σύμφωνα με το ποινικό Νόμο που θεσπίστηκε το 1834 άρθρο 5 «ο καταδικασθείς εις θάνατο αποκεφαλίζεται δια της

⁷⁸ π. Γεωργίου Δ. Μεταλληνού, Τουρκοκρατία, οι Έλληνες στην οθωμανική αυτοκρατορία, εκδ. Ακρίτας, σελ. 98

λαιμητόμου» το σώμα ενταφιάζεται ήσυχα και χωρίς πομπή από την Αστυνομία. Το 1833 έφτασε στο Ναύπλιο με πλοίο από την Μασσαλία μια λαιμητόμος η οποία είχε χρησιμοποιηθεί και παλαιότερα στη Γαλλία. Κατά την περίοδο της «τρομοκρατίας» 1793-1794 μαζί με την λαιμητόμο έφτασε στο Ναύπλιο και δύο Γάλλοι δήμιοι, γνώστες του τρόπου λειτουργίας της.

Το 1870 με βάση την μαρτυρία του αρχαιολόγου Γκόστον Ντεσάν η λαιμητόμος στηνόταν σε ένα πλάτωμα λίγο πριν από την πόλη κοντά στο νεκροταφείο, ενώ στο Λαύριο του 1882 οι εκτελέσεις συνήθως γινόταν στην πλατεία Θορικού στη θέση «Κυπριανός» όπου εντοπίστηκε πέτρινη βάση πάνω στην οποία πιθανόν να τοποθετούνταν η λαιμητόμος.

Κύρια μορφή σοβαρής εγκληματικότητας εκείνη την εποχή ήταν η ληστεία. Συχνά εμφάνιζε ένα φιλολαϊκό – αντιστακαθεστωτικό χαρακτήρα που δημιουργούσε στον πληθυσμό αισθήματα θαυμασμού και συμπάθειας προς τους ληστές. Το 1842 από τις 233 κακουργιοματικές υποθέσεις που εκδίκασαν το 1838 τα Ελληνικά δικαστήρια των ενόρκων οι 115- αφορούσαν συμμορίες των ληστών, οι 36 ληστές και οι 37 αντίσταση μετά φόνου.

Τον Μάιο του 1898 εκτελέστηκαν οι δύο επίδοξοι δολοφόνοι του βασιλιά Γεωργίου Α΄ μετά την ανεπιτυχή ενέργεια τους στη θέση Άγιος Σώστης (της σημερινής λεωφόρου Συγγρού) εκεί εκτέλεσαν το 1911 και 14 μελλοθάνατους διαφόρων αδικημάτων για τους οποίους η κυβέρνηση Ελ. Βενιζέλου θεώρησε ότι δεν πρέπει να δοθεί χάρη.

Στις 15 Νοεμβρίου 1922 εκτελέστηκαν οι 6 υπεύθυνοι της Μικρασιατικής καταστροφής, μεταξύ των οποίων: ο Δημήτριος Γούναρης, Πολιτικός, πρωθυπουργός της Ελλάδος και Γ. Χατζηνανέστης αρχιστράτηγος του Ελληνικού στρατού».⁷⁹

Στις 26-6-1946 θεσπίστηκε με νόμο η δυνατότητα να εκτελείται η θανατική ποινή διαζευκτικά είτε με λαιμητόμο ή με τουφεκισμό προφανώς διότι η λαιμητόμος παρουσίαζε πολλά πρακτικά προβλήματα.

⁷⁹ «Ελευθεροτυπία» 8 Απριλίου 2004, Ιστορικά, «Τόποι εκτελέσεων», σελ.26

Από το 1913 δεν γινόταν πλέον άλλες εκτελέσεις με λαιμητόμο. Με τον νόμο 3861/1929 καθιερώθηκε νομοθετικά ως τρόπος εκτέλεσης αποκλειστικά ο τουφεκισμός. Οι εκτελέσεις γινόταν κατά κανόνα με το πρώτο φως της αυγής.⁸⁰

«Στα χρόνια της Γερμανο – Ιταλικής κατοχής 1941 – 44, οι θανατικές εκτελέσεις που πραγματοποιήθηκαν έφτασαν τις 30.000.

Αναλυτικά κατά περιοχές είναι:

Αθήνα	1706
Πειραιάς	641
Πελοπόννησος	7.438
Θεσσαλία	2530
Στερεά Ελλάς	2508
Δυτική Μακεδονία	2317
Ήπειρος	1362

	18.501

Δεν υπάρχουν ολοσχερώς στοιχεία για την Κεντρική και Ανατολική Μακεδονία, την Θράκη, Κρήτη και νησιά, οι εκτελεσθέντες ανέρχονται στις 11.499.

Από τους Βουλγάρους στην Μακεδονία και Θράκη οι εκτελεσθέντες ανέρχονται σε 40.000».⁸¹

Η» Η δολοφονία του υπουργού Δικαιοσύνης Χρ. Λαδά την 1/5/1948 προκάλεσε τρομερή εξέγερση των εθνικοφρόνων, άρχισαν αθρόες εκτελέσεις θανατοποινιτών κομμουνιστών. Την 4^η Μαΐου ετουφεκίσθησαν 13 (2 γυναίκες) και στην Αίγινα 19.

⁸⁰ Εφημερίδα «Ελευθεροτυπία» 8 Απριλίου 2004, Ιστορικά, «Τόποι εκτελέσεων», σελ.6,13,40 - 48

⁸¹ Φλούντζη Αντώνη, Οι εκτελεσθέντες κρατούμενοι στα χρόνια της Κατοχής 1941 – 1944, εκδ. Φιλισπότη (μαρτυρίες 13) Αθήναι 1987, σελ.10 - 12

Την 8 Μαΐου οδηγήθηκαν στα εκτελεστικά αποσπάσματα άλλοι 18.. Μετά τον διεθνή θόρυβο και την ιδιαίτερα μετά την σοβιετική διαμαρτυρία, η κυβέρνηση έσπευσε να ανακοινώσει ότι επί 2.681 καταδίκασε θάνατο με αποφάσεις κακουργιοδικείων για τα Δεκεμβριανά, είχαν εκτελεσθεί οι 213.

Στις 10 Απριλίου 1948, ο υπουργός των Ναυτικών ναύαρχος Αλ. Σακελλαρίου ανήγγειλε ότι απεκαλύφθη μεγάλος κομμουνιστικός μηχανισμός στο Βασιλικό (πολεμικό) ναυτικό και συνελήφθησαν όλοι οι ενεχόμενοι⁹ αξιωματικοί και 51 ναύτες.

Η δίκη άρχισε συντόμως και την 21^η Ιουνίου εξεδόθη η απόφαση, με την οποία καταδικάστησαν σε θάνατο οι 40 (οι 6 ήσαν αξιωματικοί).

Την 5.15 πρωινή της 24 Ιουνίου 27 οδηγούνται στο εκτελεστικό απόσπασμα. Ήσαν οι 21 από τους θανατοποινίτες του Β. ναυτικού και 6 της ομάδος των εκτελεστών του Χρ. Λαδά.

Η δραστηριότητα των εκτελεστικών αποσπασμάτων επίσης συνέχισε τον ανοδικό ρυθμό της. Και την 31^η Αυγούστου 1948, ο υπουργός Πληροφοριών Αιλιανός έδινε συνοπτικό πίνακα των εκτελεσθέντων μέχρι της ημέρας εκείνης, που είχε ως εξής:

1945 από κακουργοδικεία 9

1946 από στρατοδικεία 116.

1947 από στρατοδικεία 688 και 79 από κακουργιοδικεία⁸².

«Στο Γεντί Κολέ την 5^η Μαρτίου 1951 εκτελούνται επτά νέοι του κινήματος ειρήνης με την αιτιολογία της διάδοσης ανατρεπτικών ιδεών».⁸³

« Από τον εμφύλιο μέχρι το 1952 εκτελέστηκαν 370 στο Γουδί στο «συνήθη τόπο εκτελέσεων»⁸⁴

την 14^η Αυγούστου του 1952, εκτελέστηκε ο Νικ. Πλουμπίδης ηγετικό στέλεχος του Κ.Κ.Ε.⁸⁵

⁸² Σόλωνα Γρηγοριάδη, Ιστορία της Συγχρόνου Ελλάδος, εκδ. Καπόπουλος, τόμος Γ, 1941 - 1974, σελ. 255 - 258.

⁸³ Ελευθεροτυπία, Ιστορικά 8 Απριλίου 2004, αριθ. 234, σελ. 13

« Η Αίγινα όμως κατέχει και το «προνόμιο» των τελευταίων θανατικών εκτελέσεων στην Ελλάδα. Πρόκειται για τις δύο περιπτώσεις πραγματικά ειδεχθών εγκληματιών: α) των Γερμανών Μπασενάουερ και Ντάφτ σκότωσαν και λήστεψαν 8 ανθρώπους, συνελήφθησαν τον Απρίλιο του 1969. Και την 25 Αυγούστου 1972 έγινε η τελευταία θανατική εκτέλεση του Λυμπέρη».⁸⁶

Το Πενταμελές Το Εφετείο Αθηνών το 1975, με πρόεδρο τον Ιωάννη Ντεγιάννη εκδίδει την απόφασή του στην δίκη των πρωταιτίων της 21ης Απριλίου. Θάνατος για τους Γεώργιο Παπαδόπουλο, Στυλιανό Παττακό και Νικόλαο Μακαρέζο. Οκτώ κατηγορούμενοι καταδικάζονται σε ισόβια, 7 σε ποινές πρόσκαιρου καθειρέξεως και δύο αθώνονται. Την ίδια μέρα, η κυβέρνηση Καραμανλή μετατρέπει τις θανατικές ποινές σε ισόβια, σύμφωνα με το Σύνταγμα της Ελλάδος (άρθρο 27, παρ. 3,β)».⁸⁷

Στη χώρα του Φωτός και του κάλλους συνέβησαν... και τι δε συνέβησαν «Το 1833 η θανατική ποινή στην Ελλάδα αποκτά νέο «πρόσωπο» εκτελούμενη πλέον με λαιμητόμο. Σύμφωνα με τον Ποινικό Νόμο που θεσπίστηκε το 1834 (άρθρο 5) ο καταδικασθείς σε θάνατο αποκεφαλίζεται δια της λαιμητόμου». Με πλοίο από τη Μασσαλία έφθασε στο Ναύπλιο μια μεταχειρισμένη λαιμητόμος. Ο κόσμος στην Ελλάδα τη βάφτισε «Καρμανιόλα». Μαζί με τη λαιμητόμο έφθασαν και δύο Γάλλοι δήμιοι σπεσιαλίστες στο επάγγελμα που αναγκάστηκαν να φύγουν δύο χρόνια αργότερα απ' την περιφρόνηση του κόσμου. Η αντικατάστασή τους ήταν δύσκολη γι' αυτό η τότε εξουσία «αναγκάστηκε να προσλάβει το θανατοποινίτη αλβανό Χασάν Αρναούκ, του οποίου η εκτέλεση σε αντάλλαγμα αυτών των «υπηρεσιών» ανεστάλη καθώς και του αλγερινού βοηθού του προσωρινώς. Κατά το Φρεντερίκ Στρονγκ το 1842 στο έργο του η «Ελλάδα ως Βασίλειο» προκύπτει ότι «από τις 233 κακουργηματικές υποθέσεις που εκδικάστηκαν στα Ελληνικά Δικαστήρια ενόρκων οι 115 (49%) αφορούν συμμορίες ληστών, οι 36 (15%)

⁸⁴ Ελευθεροτυπία, Ιστορικά 8 Απριλίου 2004, αριθ. 234, σελ.22

⁸⁵ Ελευθεροτυπία, Ιστορικά 8 Απριλίου 2004, αριθ. 234, σελ.27

⁸⁶ Εγκυκλοπαίδεια, Πάπυρος Λαρούς, Μπριτάνικα, εκδ. Πάπυρος, τόμ. 27, σελ. 270. και Ελευθεροτυπία, Ιστορικά 8 Απριλίου 2004, αριθ. 234, σελ.46

⁸⁷ Υδρία, Μεγάλη Γενική Εγκυκλοπαίδεια, εκδ. Εταιρεία Ελληνικών Εκδόσεων. Α.Ε, τόμ. 27, σελ.50

ληστείες και οι 37 (16%) αντίσταση μετά φόνου. Μετά το 1913 δεν έγινε πλέον εκτέλεση με λαιμητόμο. Με το νόμο 3861/1929 καθιερώθηκε αποκλειστικά ως τρόπος εκτέλεσης ο τουφεκισμός». Το παράδοξο, το αβυσσαλέο βάθος της ανθρώπινης ψυχής που ξεπερνούσε κάθε όριο στοιχειώδους ανθρωπιάς είναι ότι τότε οι εκτελέσεις των μελλοθάντων ήταν σημαντικό γεγονός, νοίκιαζαν ακόμα και δωμάτια για να δουν με το πρώτο φως της αυγής την εκτέλεση!.. Και πέρασαν τα χρόνια!! Οι ληστείες σταμάτησαν και μυριοπλήθυναν οι ληστείες επιπέδου χωρίς τιμωρία. Η πανούκλα του ναζισμού η ανθρώπινη ζωή ένα τίποτα, η λαιμητόμος στα Μουσεία και ο τουφεκισμός σπατάλη, φούρνοι, θάλαμοι αερίων, κεφάλια παλικαριών σωριάζονται σωροί με παλιομάχαιρα από αδέρφια.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Οι μεγαλύτερες παγκόσμιες διακηρύξεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα, τα συνέδρια και οι διεθνείς συμβάσεις συμφωνούν στο ότι όλοι οι άνθρωποι έχουν δικαίωμα στη ζωή, την ελευθερία και την ασφάλεια.

Αλλά και η επίσημη θέση της Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών είναι η **κατάργηση της θανατικής ποινής σε όλες τις χώρες του κόσμου, στην περίπτωση που οι εκτελέσεις επιβάλλονται με νόμο, καθώς και η σταδιακή ελάττωση των αδικημάτων που τιμωρούνται με την ποινή του θανάτου.**

Η Διεθνής Αμνηστία επιδιώκει την κατάργηση της θανατικής ποινής επειδή είναι ασυμβίβαστη με αυτά τα ανθρωπιστικά πρότυπα.

Πολλές κυβερνήσεις έχουν αναγνωρίσει ότι η θανατική ποινή δεν μπορεί να συνυπάρξει με το σεβασμό για τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Η εμπειρία των χωρών όπου έχει συμβεί αυτό, δίνει χειροπιαστή απόδειξη ότι αυτή η τιμωρία δεν είναι ούτε επιθυμητή ούτε αναγκαία. Οι λαοί και οι ηγέτες της κάθε χώρας πρέπει να πάρουν την απόφαση να σεβαστούν τα ανθρώπινα δικαιώματα και να βρουν αυθεντικές λύσεις στο πρόβλημα της εγκληματικότητας, γεγονός που θα οδηγήσει αναπόφευκτα στην κατάργηση της θανατικής ποινής στον πλανήτη.

Δεν είναι το μοναδικό προληπτικό μέσο

Τα πορίσματα μιας έρευνας για το συσχετισμό της θανατικής ποινής με τον αριθμό των ανθρωποκτονιών, που διεξήγαγαν τα Ηνωμένα Έθνη το 1988, οδήγησαν στο συμπέρασμα ότι: «αυτή η έρευνα απέτυχε να προσφέρει επιστημονικές αποδείξεις σχετικά με το γεγονός ότι οι εκτελέσεις έχουν μεγαλύτερο προληπτικό αποτέλεσμα από ότι τα ισόβια δεσμά. Κάτι τέτοιο εξάλλου είναι πολύ δύσκολο να

αποδειχτεί. Ούτε η ίδια η απόδειξη, στο σύνολό της, μπορεί να στηρίξει με βεβαιότητα την υπόθεση της πρόληψης».

Ακόμη κι αν η εκτέλεση ανθρώπων τους αποτρέπει από το να διαπράξουν άλλα εγκλήματα στο μέλλον, είναι αδύνατο να γνωρίζουμε αν αυτοί που εκτελέστηκαν, θα επαναλάμβαναν τα εγκλήματα για τα οποία καταδικάστηκαν. Σε αντίθεση με τη φυλάκιση, που επίσης «αχρηστεύει» τον εγκληματία, η θανατική ποινή ενέχει τον εγγενή κίνδυνο της δικαστικής πλάνης, η οποία όμως δε θα μπορέσει να αποκατασταθεί ποτέ.

Όταν η ανταπόδοση χρησιμοποιείται για να δικαιολογήσει τη θανατική ποινή, το σύστημα της ποινικής δικαιοσύνης μετατρέπεται σε όργανο εκδίκησης. Ακόμα κι αν ένας τέτοιος σκοπός ήταν θεμιτός, η χρήση της θανατικής ποινής δεν θα μπορούσε να αποφέρει τα ορθά αποτελέσματα. Κανένα σύστημα ποινικής δικαιοσύνης δεν έχει αποδειχτεί ικανό να αποφασίσει και να επιλέξει δίκαια για το ποιος πρέπει να ζήσει και ποιος πρέπει να πεθάνει. Η πείρα μάς έχει διδάξει ότι όταν γίνεται χρήση της θανατικής ποινής, ορισμένοι άνθρωποι θα θανατωθούν οπωσδήποτε, ενώ άλλοι που έχουν διαπράξει αδικήματα ανάλογης ή μεγαλύτερης βαρύτητας, θα ζήσουν.

Η πραγματικότητα για τη θανατική ποινή είναι ότι εκείνος που εκτελείται και χάνεται, συχνά καταδικάζεται όχι μόνο για τη φύση του εγκλήματος που διέπραξε, αλλά και για την εθνική και ταξική προέλευσή του, τα οικονομικά του μέσα ή τις πολιτικές απόψεις του.

Πρέπει να ληφθεί υπ' όψη ότι όλα τα συστήματα ποινικής δικαιοσύνης είναι δυνατόν να γίνουν διακρίσεις και σφάλματα. Ανθρώπινοι παράγοντες όπως η σκοπιμότητα και η επιρροή της κοινής γνώμης, μπορούν να επηρεάσουν όλα τα στάδια της νομικής διαδικασίας, από τη μήνυση μέχρι τη δίκη, και από την καταδικαστική απόφαση και ποινή μέχρι τη πιθανή απονομή χάριτος. Το ποιος ζει και ποιος πεθαίνει τελικά, μπορεί να καθοριστεί από παράγοντες που δεν συνδέονται άμεσα με την ενοχή ή την αθωότητα: σφάλματα, παρεξηγήσεις,

διαφορετικές ερμηνείες του νόμου ή διαφορετικοί προσανατολισμοί των ανακριτών, δικαστών ή των ενόρκων.

Μπορεί κατά την διάρκεια της φυλάκισης να γίνει η ανακάλυψη κάποιου λάθους εκ μέρους της αστυνομίας, των διωκτικών αρχών ή του ίδιου του δικαστή και μπορεί να οδηγήσει στην ακύρωση μιας απόφασης, να πρόκειται για δικαστική πλάνη οπότε υπάρχει χρόνος κατηγορούμενος να δικαιωθεί.

Από τη στιγμή που θα εκτελεστεί, δεν μπορεί να μετατραπεί. Η επιβολή της θανατικής ποινής αρνείται τη σύγχρονη αντίληψη της ποινικολογίας που βασίζεται στη θεωρία ότι είναι εφικτή η αναμόρφωση του εγκληματία.

Η σημασία της μη μετατροπής της ποινής φαίνεται πιο καθαρά στις χώρες που εφαρμόζουν στην πράξη τη θανατική ποινή σε βάρος των πολιτικών αντιπάλων των κυβερνήσεών τους. Η θανατική ποινή σε αυτές τις περιπτώσεις καθοδηγείται από την κυβερνητική πολιτική κι επιβάλλεται από δικαστήρια που δεν έχουν ανεξάρτητη κρίση. Τα πολιτικά εγκλήματα για τα οποία μπορεί να επιβληθεί η θανατική ποινή, κάτω από τέτοιες συνθήκες, μπορούν να καθοριστούν με τέτοιο τρόπο που στην ουσία οποιαδήποτε πολιτική δράση αντίθετη με την κυβερνητική πολιτική να θεωρείται αδίκημα που τιμωρείται με θάνατο.

Η Διεθνής Αμνηστία, όπως ορίζεται στο άρθρο 1γ του καταστατικού της, αντιτίθεται στη θανατική ποινή και τα βασανιστήρια και σε κάθε άλλη σκληρή, απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση ή τιμωρία κρατουμένων ή άλλων προσώπων που βρίσκονται σε περιορισμό, ανεξάρτητα από το αν τα πρόσωπα αυτά χρησιμοποίησαν βία ή υποστήριξαν τη χρήση της.

Οι λόγοι για τους οποίους η διεθνής αμνηστία αντιτίθεται στη θανατική ποινή είναι συνοπτικά οι εξής:

Πιστεύει ότι το δικαίωμα στη ζωή είναι το ύψιστο ανθρώπινο δικαίωμα, με απόλυτη προτεραιότητα απέναντι σε οτιδήποτε άλλο. Το δικαίωμα στη ζωή κατοχυρώνεται τόσο στο άρθρο 3 της Οικουμενικής Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του ανθρώπου όσο και σε άλλες διεθνείς συμβάσεις (όπως η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου).

Η θανατική ποινή δεν συμβάλλει στην πραγμάτωση των σκοπών της πρόληψης των εγκλημάτων, ούτε της ειδικής ούτε της γενικής. Πιο συγκεκριμένα, από τη σκοπιά της ειδικής πρόληψης, δηλαδή της επιδίωξης του νόμου να αποτρέψει την τέλεση νέων εγκλημάτων εκ μέρους του δράστη, η θανατική ποινή τον αχρηστεύει εντελώς, δημιουργώντας νομικό παράλογο με την εξαφάνιση της ανθρώπινης ύπαρξης. Από τη σκοπιά της γενικής πρόληψης, παρά τις επιστημονικές προσπάθειες και μελέτες, δεν έχει αποδειχθεί ότι η θανατική ποινή συμβάλλει στην απότροπή εγκλήματος κατά τρόπο πιο αποτελεσματικό απ' ό,τι οι άλλες ποινές. Εξάλλου, έρευνα που έγινε το 1989 από τα Ηνωμένα Έθνη για τα αποτελέσματα και την επίδραση της θανατικής ποινής στα ποσοστά των ανθρωποκτονιών αναφέρει ότι «αυτή η έρευνα δεν απέδειξε επιστημονικά πως οι εκτελέσεις έχουν μεγαλύτερο αποτρεπτικό αποτέλεσμα από τα ισόβια δεσμά». Κάτι τέτοιο είναι απίθανο να αποδειχθεί.

Αποτρέπεται και η παραμικρή πιθανότητα να εκτελεστεί ένας αθώος λόγω δικαστικής πλάνης. Εξάλλου είναι αδύνατο να γνωρίζουμε αν αυτοί που εκτελέστηκαν, θα επαναλάμβαναν τα εγκλήματα για τα οποία καταδικάστηκαν. Υπάρχουν περιπτώσεις κατηγορουμένων που επανήλθαν στην κανονική ζωή και δεν επανέλαβαν το έγκλημά τους. Με την εκτέλεση η πολιτεία αρνείται την αρχή της αποκατάστασης και της επανένταξης του κατηγορουμένου στην κοινωνική ζωή. Επίσης, δεν θα πρέπει να διαφύγει της προσοχής μας το γεγονός ότι όσοι καταδικάζονται σε θάνατο, είναι συχνά χαμηλών οικονομικών δυνατοτήτων ώστε να μην μπορούν να προσλάβουν έμπειρους και ικανούς δικηγόρους, όπως επίσης και το γεγονός ότι εκείνος που εκτελείται, συχνά συμβαίνει να καταδικάζεται όχι μόνο για τη φύση του εγκλήματός του αλλά και για την εθνική και ταξική προέλευσή του ή τις κοινωνικές ή πολιτικές του απόψεις.

Η θέση της Διεθνούς Αμνηστίας για τη θανατική ποινή αναπτύσσεται παρακάτω, ενώ η Οργάνωση καλύπτεται πλήρως και από τη Διακήρυξη της Στοκχόλμης -11 Δεκεμβρίου 1977- την οποία και υιοθέτησε ως κείμενο αρχών για τη θανατική ποινή το Μάρτιο του 1978

Η Διεθνής Αμνηστία καλεί όλες τις χώρες που διατηρούν ακόμα τη θανατική ποινή:

Να σταματήσουν τις εκτελέσεις αμέσως και οριστικά.

Να μετατρέψουν όλες τις θανατικές ποινές που εκκρεμούν.

Να καταργήσουν νομικά τη θανατική ποινή.

Σύμφωνα με τα διεθνώς κατοχυρωμένα ανθρώπινα δικαιώματα οι κυβερνήσεις που δεν έχουν καταργήσει ακόμα τη θανατική ποινή, είναι υποχρεωμένες να βεβαιώσουν ότι:

Σε κάθε κρατούμενο που κατηγορείται για αδίκημα που επισύρει την ποινή του θανάτου, πρέπει να παρέχονται όλες οι δυνατότητες για μια έντιμη δίκη.

Αυτός που καταδικάζεται σε θάνατο, έχει το δικαίωμα να προσφύγει σε δικαστήριο ανώτερης δικαιοδοσίας.

Η θανατική ποινή δεν εφαρμόζεται σε άτομα τα οποία ήταν κάτω των 18 ετών κατά την εποχή που διαπράχθηκε το έγκλημα.

Η θανατική ποινή δεν εφαρμόζεται σε διανοητικά ανάπηρα άτομα.

Τα όρια της θανατικής ποινής δεν επεκτείνονται πέρα από τα «πλέον σοβαρά αδικήματα», δηλαδή αυτά με θανατηφόρες ή άλλες πολύ σοβαρές συνέπειες.

Η Διεθνής Αμνηστία καλωσορίζει οποιαδήποτε μέτρα σώζουν τις ζωές των φυλακισμένων, που διαφορετικά θα είχαν εκτελεστεί, και που προσεγγίζουν το στόχο της ευρείας κατάργησης. Τέτοια μέτρα περιλαμβάνουν:

Την αυξημένη εφαρμογή χάριτος στις περιπτώσεις της θανατικής ποινής.

Το σταδιακό περιορισμό του αριθμού των αδικημάτων που επισύρουν τη θανατική ποινή.

Τίποτα δεν μπορεί να συγκριθεί και να αντικατασταθεί από την ίδια την ζωή παρά μόνο η ίδια ζωή. Η κοινωνία μπορεί και μέσα από την ισόβια κάθειρξη να προφυλάξει τους πολίτες την ενώ παράλληλα με την στέρηση της ελευθερίας συνετίζει τον παραβάτη.

Η κοινωνία πρέπει να προστατεύει τον πολίτη χωρίς να παρεμβαίνει στο έργο του Θεού. Με την θανατική ποινή η κοινωνία παρεμβαίνει την εντολή του Θεού «ου φονεύσεις» Η βία δεν μπορεί να σταματήσει με την βία.

Εξάλλου ποιος μπορεί και έχει τη δυνατότητα να επιλέξει ποιος πρέπει να ζει και ποιος όχι;

Το κατά πόσο υπάρχουν εγκληματίες σε μια κοινωνία είναι και ευθύνη ίδιας της κοινωνίας. Κανένας δεν φτάνει στο έγκλημα - πλην των ατόμων με ψυχική νόσο και με περιορισμένη επίγνωση των πράξεων τους - αν έχουν εξασφαλίσει τα απαραίτητα ως προς το ζην. Όταν μια κοινωνία έχει χαμηλό μαθησιακό και βιοποριστικό επίπεδο τα κρούσματα των εγκληματικών ενεργειών αυξάνονται κατακόρυφα. Συνεπώς η κοινωνία αποτελεί ένα βασικό παράγοντα και έχει ένα μεγάλο μέρος ευθύνης.

Με την θανατική ποινή η κοινωνία απαλλάσσεται από τον εγκληματία αλλά όχι από το έγκλημα.

Τίποτε δεν μπορεί να συγκριθεί και να αντικατασταθεί από την ίδια την ζωή.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η ιστορία ύπαρξης της θανατικής ποινής είναι κάτι που ξεκινάει από την αρχαιότητα, από τότε που έκανε την εμφάνιση του ο άνθρωπος πάνω στην γη. Ο πρώτος που χρησιμοποίησε την ποινή του θανάτου για να δώσει την δικαιοσύνη ήταν ο Κάιν που σκότωσε τον Άβελ λόγω του ότι ο Θεός δεχόταν την δική του θυσία. Στην προσπάθεια να έχει την αποκλειστικότητα της εύνοιας του Θεού θεώρησε ότι με την τιμωρία του αδερφού του θα δικαιωθεί.

Η θανατική ποινή είναι η εσχάτη των ποινών, η οποία υπάρχει ακόμη και σήμερα. Χρησιμοποιείται σε συγκεκριμένες περιπτώσεις παραβίασης του Συντάγματος.

Ο τρόπος που χρησιμοποιείται η θανατική ποινή αλλάζει μέσα από το πέρασμα των εποχών ανάλογα με την κουλτούρα, τα πιστεύω που επικρατούσαν σε κάθε εποχή. Το μόνο κοινό στοιχείο που είχαν στη ποινή του θανάτου σε κάθε εποχή ήταν ο εκστασιασμός να βλέπουν τον μελλοθάνατο να σπαράζει από τα μαρτύρια και να εκλιπαρεί για τη ζωή του.

Οι μέθοδοι εκτελέσεων ήταν γεμάτοι από αγριότητα και μίσος. Οι δίκες πολλές φορές άδικες και ανυπόστατες. Αθώοι βρισκόταν και θυσιαζόταν στη λαιμητόμο της αγριότητας και ένοχοι με υποβολή της εξαγόρασης ποινής ήταν οι έν-τιμοι.

Στην Αρχαία Ελλάδα οι εκτελέσεις γινόταν με κώνειο, τυμπανισμό, κατάλευση και κατακρήμνιση.

Η πρώτη μέθοδος περιοριζόταν σε ελεύθερους πολίτες και χάριζε κατά τον Πλάτωνα ανώδυνο θάνατο. Η θανάτωση γινόταν με δύο τρόπους: Ο πρώτος με πρόσδεση του θύματος στο στύλο, ανάρτηση και ακινητοποίηση με σχοινιά ή με δεμετικούς ήλους που διαπερνούσαν τα μέλη και ο δεύτερος «ήλωση» των άκρων όπως τη γνωρίζουμε με την μέθοδο της σταύρωσης του Χριστού. Ο από τυμπανισμό ήταν άγριος και αποτρόπαιος. Με από τυμπανισμό τιμωρούνταν οι κλέφτες. Η κατάλευση ή το κατάλευσμα ήταν η συντριβή της κεφαλής με λιθοβολισμό. Ο κατακρημνισμός, γκρεμίζαν ζωντανό τον μελλοθάνατο από βάραθρο. Ο καταποντισμός επιβαλλόταν σε εγκλήματα όπως προδοσία, ανθρωποκτονία. Ο πνιγμός γινόταν χωρίς άμεση επαφή του δημίου. Ανάγκαζε τον μελλοθάνατο να πέσει μόνος του στη θάλασσα και να πνιγεί πιέζοντας τον στη ράχη με την αιχμή του ξίφους ή έγκλειστο στο σακί. Ο τροχός ήταν μια συσκευή στη διάσταση του σώματος που στρέβλωνε τους αρμούς. Αυτή η ποινή αφορούσε περιπτώσεις όπως προδοσία, συνωμοσία κατά των δημοκρατικών δεσμών, ανθρωποκτονείες, ληστείες και οι πειρατείες. Ο «κύφον ή νάρθηξ» ήταν ένα είδος

ξύλινου ζυγού, η πλατειάς σανίδας με άνοιγμα που εφαρμοζό-ταν στον τράχηλο και ανάγκαζε τον κρατούμενο να καμπουριάζει. Τον χρησι-μοποιούσαν για ατιμωτική έκθεση του κρατούμενου στην αγορά.

Στην Ρωμαϊκή εποχή η θανατική ποινή γινόταν συνήθως με πέντε τρόπους: με πέλεκυ, στο σταυρό, στη πυρά, με ξίφος και στο αμφιθέατρο βορά στα θη-ρία μπροστά στο πλήθος. Αυτά τα μαρτύρια κατά κόρον τα χρησιμοποι-ούσαν για τους δούλους και για όσους έπρατταν βαριά εγκλήματα. Για τους χρι-στιανούς οι Ρωμαίοι χρησιμοποιούσαν διαφορετικούς τρόπους εκτέλεσης. Ανηλεής δαρμός με ραβδιά και μεταλλοφόρα μαστίγια. Ακρωτηριασμοί διαφό-ρων μελών του σώματος. Θανάτωση στην πυρά, σταύρωση, λιθοβολισμό, δια-βελισμό – παλούκωμα, διαπόμπευση, διασφεδόνηση, σεξουαλικά βασανιστή-ρια, αισχουργίες, ομαδικοί ευνουχισμοί κ.λπ.

Στο Βυζάντιο οι ποινές χωριζόταν σε τρεις κατηγορίες

Θανατική ποινή

Σωματικές ποινές

Χρηματική αποζημίωση

Τα εγκλήματα που συνεπαγόταν στις σκληρότερες ποινές ήταν η εσχάτη προδοσία, ανθρωποκτονία, η μαγγανεία, η μαγεία η αποπλάνηση, η μοιχεία η ιεροσυλία ο βιασμός και τυμβωρυχία. Οι θανατώσεις στην πυρά γινόταν για εγκλήματα κατά του αυτοκράτορα και η μαγεία. Ένα από τα βασικότερα και συνηθισμένα βασανιστήρια στο Βυζάντιο ήταν η Διαπόμπευση.

Στην Τουρκοκρατία τα πράγματα όσο αναφορά τις ποινές αλλάζουν. Κύριο στοιχείο δεν είναι ο παραδειγματισμός και ο σωφρονισμός αλλά η εξόντωση. Η προπαγάνδα ότι πολλοί κυρίως Έλληνες έκαναν παραβάσεις και μεγάλα εγκλή-ματα ανταρσίες και επαναστάσεις ή ειδεχθή κακουργήματα. Τα βασανιστήρια ήταν πολλά και πολύπλοκα κύριο σκοπό είχαν, να είναι όσο το δυνατόν πιο επώδυνα και ο θάνατος να έρχεται όσο πιο αργά και βασανιστικά γινόταν.

Τα βασανιστήρια που χρησιμοποιούσαν: ήταν: ο διαβελισμός γνωστό και ως παλούκωμα - σούβλισμα. Το σφυροκόπημα των αρθρώσεων, η θανάτωση αυτή αφορούσε αιχμαλώτους πολέμου, κατασκόπους, αρνησίθρησκους κατά την διάρκεια επίσημης πανηγυρικής τελετής. Ένα από τα πιο απάνθρωπα βασανιστήρια ήταν τα κότσια. Όργανο βασανισμού που εφαρμοζόταν πάνω στο κεφάλι και σφιγγόταν στο ύψος του μετώπου προκαλώντας αφόρητους πόνους. Τα κότσια τα χρησιμοποιούσε ο Αλή Πασάς για το βασανισμό των κλεφταν-ταρτών. Για την μοιχαλίδα, η ποινή ήταν το μαρτύριο της γάτας. Οι περισσό-τερες θανατώσεις επί Τουρκοκρατίας ήταν προϊόντα εκδικήσεως και μίσος απέναντι στο Ελληνικό Έθνος και στην Εκκλησία.

Οι θανατικές εκτελέσεις στην Νεώτερη Ελλάδα γινόταν κατά κόρων λόγω ληστειών. Το 1842 από τις 233 κακουργιοματικές υποθέσεις που εκδίκασαν το 1838 τα Ελληνικά Δικαστήρια των ενόρκων οι 115 αφορούσαν συμμορίες λη-στών οι 36 ληστές και οι 37 αντιστάσεις μετά φόνου. Στις 26-6-1946 θεσπί-στηκε νόμος να εκτελείται η θανατική ποινή είτε με λαιμητόμο ή με τουφε-κισμό. Από το 1913 σταμάτησαν οι εκτελέσεις με λαιμητόμο. Η θανατική ποι-νή στην Ελλάδα γινόταν με τουφεκισμό έως τις 25-8-1972.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Αλεξιάδη Σ. Κείμενα αντιεγκληματικής πολιτικής. Εκδ. Σάκκουλα Θεσ/νίκη 1993
2. Αμαντος Ιστορία του Βυζαντινού κράτους.τ.Α' 395-867.τ.Β.867-1204
3. Ανθοζώη Χαιδώ .Θετιστική Εγκληματολογία. Αιτιολογικές προσεγγίσεις του εγκληματικού φαινομένου Νομική βιβλιοθήκη
4. Αραβαντινός Χρονογραφία της Ηπείρου Εν Αθήναις 1856. Η Ιστορία Αλή πασά Τεπελένλη Έν Αθήναις 1897
5. Αρχιμανδρίτου Μαρία Η ανοικτή έκτιση της ποινής Ελληνικά Γράμματα.
6. Αύγουστου Βέρα Η Θανατική ποινή Φιλοσοφική πραγματεία υπό .Έν Αθήναις 1887.Τυπογραφείο Ο Παλαμήδης
7. Βασδραβέλλης, Η πειρατεία εις τα παράλια της Μακεδονίας κατά την Τουρκοκρατίαν 'ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΑ' Ε' 1961
8. Βυζάντιος Χρ. Ιστορία των κατά την Ελληνικήν Επανάσταση εκστρατειών και μαχών και των μετά ταύτα συμβάντων ων συμμετέσχεν ο τακτικός Στρατός από του 1821 μέχρι του 1833,Έν Αθήναις 1901
9. Γιωτόπουλου Μαραγκοπούλου Αλίκη Εγκληματική διάθεσης και επιμέτρησης της ποινής Αθήνα 1975
10. Γούδας Αν. Βίοι Παράλληλοι Αθήναι 1872-1876
11. Γρηγοράς Νικηφόρος Ρωμαϊκή Ιστορία
12. Διομήδης [Αλ.Ν.] Βυζαντινές μελέτες Αθήναι 1942
13. Διονύσιος Αλικαρνασσεύς Ρωμαϊκής Αρχαιολογίας τα μέχρι τούδε ελλείποντα Φρανκφούρτη 1817
14. Δραγούμης Νικ. Ιστορικά αναμνήσεις Έν Αθήναι 1879 τ.1-2
15. ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΤΥΠΙΑ « ΙΣΤΟΡΙΚΑ» Ιστορία των φυλακών 4 Δεκεμβρίου 2003.
16. ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΤΥΠΙΑ«ΙΣΤΟΡΙΚΑ» τόποι εκτελέσεων, 8 Απριλίου 2004
17. Επιτροπή, Πώς είδαν οι ξένοι την Ελλάδα του '21.Απομνημονεύματα,χρονικά ημερολόγια, υπομνήματα, αλληλογραφία εθελοντών, διπλωμάτων ειδικών αποσπασμάτων, περιηγητών, πρακτόρων κ.α. Τόμος Α 1821-1822.Τόμος Β' 1822-1823.Τόμος Γ'
18. Επιτροπή,Η γλώσσα και το Εικοσιένα. Λογιώτατοι, Φαναριώτες, Κοτζαμπάσηδες, τίτλοι αξιώματα και προσαγορεύσεις.
19. Ευαγγέλου Β.Αποστολόπουλου Η ποινή του θανάτου από κριτικής σκοπιάς Νομική βιβλιοθήκη Αθήνα 1980
20. Ευαγγέλου Ιάσων Το πρόβλημα της θανατικής ποινής Εκδόσεις Αντ. Ν.Σάκκουλα Αθήνα-Κομοτηνή 1999
21. Ευσέβιος Καισαρείας Εκκλησιαστική Ιστορία βιβλιοθήκη Ελλήνων Πατέρων και εκκλησιαστικών συγγραφέων
22. Ευστάθιος Θεσσαλονίκης. Συγγραφή της είθε υστέρας κατ' αυτήν αλώσεως Εκδ. Βόννης

23. Ζακυνθινός Διον. Βυζάντιον κράτος και κοινωνία Αθήναι 1959
24. Ζέπος Π.Ι. Το βυζαντινόν δίκαιον εις τας Παραδουνάβιους χώρας EEN,34,1967
25. Η ΜΕΓΑΛΗ ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΗ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ Γενικής παγκόσμιας σύγχρονος ΤΟΜΟΣ Ι Α εκδ.Κ. Εμμανουήλ - Δ. Κιτσιά και ΣΙΑ Αθήνα 1968
26. Ιακ.Ι.Φαρσεδάκη Η Κοινωνική αντίδραση στο έγκλημα και τα όρια της Νομική Βιβλιοθήκη
27. Ιστορία του Ελληνικού Έθνους Έκδοσεις εκδοτική Αθηνών τόμοι από Α΄ έως ΙΣΤ
28. Κεραμόπουλος Α.Δ. Ο αποτυμπανισμός Συμβολή αρχαιολογική εις την ιστορίαν του ποινικού δικαίου και την λαογραφίαν. Αθήναι 1923-Περί του μαγγάνου ν ν Πρακτικά Ακαδημίας Αθηνών τ.Δ 1929
29. Κολιόπουλος Γιάννης Ληστές η κεντρική Ελλάδα στα μέσα του ΙΘ αιώνα Αθήνα 1979
30. Κολοκοτρώνης Θ. Διήγησης συμβάντων της Ελληνικής φυλής Αθήνησι 1836. Εκδ Πηγή
31. Κομνήνη Άννα Αλεξιάς εκδ. BUTE PARIS 1937-1967
32. Κομνηνός Υψηλάντης Αθ. Τα μετά την άλωσιν 1453-1789. Εν Κωνσταντινούπολη 1870
33. Κουκουλές Φαίδων Βυζαντινός βίος και πολιτισμός Μία των παρά Βυζαντινοίς ποιών ο μεταλλισμός Προσφορά εις, εκδ. Στ. Κυριακίδη Θεσ/κη 1953
34. Κούμας Κων/νος Ιστορία των ανθρωπίνων πράξεων, Εν Βιέννη 1832
35. ΚΡΙΑΡΑ ΕΜΜ. Νεοελληνικό Λεξικό Λεξικό της σύγχρονης Ελληνικής Δημοτικής γλώσσας Εκδοτική Αθηνών
36. Κυριάκος Σιμόπουλος Ξένοι ταξιδιώτες στην Ελλάδα. Δημόσιος και ιδιωτικός βίος, λαϊκός πολιτισμός Έκκλησία και οικονομική ζωή από τα περιηγητικά χρονικά. Τόμος Α 333μ.χ.-Τόμος Β 1700-1800, Τόμος Γ 1800-1810. Τόμος Γ2 1810-1821.
37. Λάμπρος Σοφουλάκης Αντιστασιαγγέλας Πρωτοδικών Η προστασία της ανθρώπινης ζωής κατά το σύνταγμα και τους νόμους. Εκδ Σάκκουλα Αθήνα 1994
38. Μαλάλας Ιωάννης Χρονογραφία εκδ. Lindorf Βόννη 1831
39. Μαλαξός Μανουήλ Νομοκάνων. Κριτική έκδοσις του αρχικού κειμένου υπό Αναστασίας Σιφωνίου-Καράπα, Μενελάου Α. Τουρτόγλου, Σπυρίδωνος Ν. Τρωιάνου Επειτηρίς του Κέντρου Έρευνας του Ελληνικού Δικαίου Εν Αθήναις 1972
40. Μαρία Καιάφα-Γκμπάντι Εννοια και προβληματική της κοινώς επικίνδυνων εγκλημάτων. Εκδ. Σάκκουλα Θεσ/νίκη 1987
41. Μενελάου Ν. Μπακατσούλα Διδάκτορος του Δικαίου Οι καθ' εξιν και κατ' επάγγελμα εγκληματίου Αθήνα 1949
42. Μεταλληνός Γεώργιος Δ. Τουρκοκρατία Οι Έλληνες στην οθωμανική αυτοκρατορία Σειρά Αίπος Ακρίτας 1989
43. Μισέλ Φουκώ Επιτήρηση και τιμωρία Η γέννηση της φυλακής. Εκδ. Ράππα
44. Μισέλ Φουκώ Ο μεγάλος εγκλεισμός Μαύρη Λίστα Αθήνα 1999
45. Μιχαήλ Ν. Συμπέθερου Επίτ. Εισαγγελέα Εφετών Η θανατική ποινή τα υπέρ και τα κατά. Αθήνα
46. Μοσχοβάκης Ν. Το εν Ελλάδι δημόσιον δίκαιον επι τουρκοκρατίας Αθήναι 1882
47. Μπουρδούρα Καλλιόπη. Καθοσίωσις και τυραννίς κατά τους μέσους βυζαντινούς χρόνους Μακεδονική Δυναστεία 867-1056 Αθήναι 1981 Το έγκλημα καθοσίωσις στην εποχή των Κομνηνών 1081-1185. Αφιέρωμα στον Ν. Σβορώνο Ρέθυμνο 1986

48. ΝΕΟΤΕΡΩΝ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΙΚΩΝ ΛΕΞΙΚΩΝ ΤΟΜΟΣ ΗΙ' εκδ. της εγκυκλοπαιδικής επιθεώρησης 'ΗΛΙΟΣ' Αθήνα
49. Νικοδήμου Αγιορείτου, Νέον μαρτυρολόγιον ήτοι μαρτύρια των νεοφανών μαρτύρων, μετά την άλωση της Κωνσταντινουπόλεως κατά διάφορους καιρούς και τόπους μαρτυρησάντων εν Αθήναι 1856
50. Παϊπάης Γιώργος Ρ. Λεξικό εννοιών πολιτικών κοινωνικών επιστημών και Γενικής παιδείας Εκδόσεις Σταμούλης Αθήνα-Πειραιάς
51. Πανταζόπουλος Ν.Ι. Ρωμαϊκόν Δίκαιον εν Διαλεκτική συναρτήσει προς το ελληνικόν Θεσσαλονίκη 1979
52. Παπαδόπουλος Στυλ.Οι νεομάρτυρες και το δούλο γένος εν Αθήναις 1974
53. Παπαρρηγόπουλος Κων.Ιστορία του Ελληνικού έθνους εν Αθήναις 1925
54. Πλουμίδης Γ.Σ. Banditi Έλληνες επικηρυγμένοι από τις Βενετικές Αρχές 1678-1794 Επετηρίδα Δωδώνη Πνεπιστημίου Ιωαννίνων, 1974
55. Πράτσικας Χρήστος.Οι καθ' εξιν και κατ'επάγγελμα εγκληματία Εγκληματο-λογική συγκριτική και σωφρονιστική μελέτη Αθήνα 1949
56. Ρανσιμάν Στήβεν Βυζαντινός Πολιτισμός Μεταφράσεις Δέσποινας Δετζώρτζη Εκδόσεις Γαλαξία 1969
57. Σάθας Κων. Αλη - πασάς εν Αθήναις 1970
58. Σάθας Κων. Ελληνικά Ανέκδοτα εν Αθήναις 1967
59. Σάθας Κων. Μεσαιωνική βιβλιοθήκη εν Βενετία 1872
60. Σάθας Κων. Τουρκοκρατούμενη Ελλάς Αθήναι 1896
61. Σιμόπουλος Κυριάκος .Βασανιστήρια και εξουσία .ΑΘΗΝΑ 1987
62. Σκυλίτζης Ιωάννης Χρονογραφία
63. Σπινέλλη Κ.Δ. Η γενική πρόληψη των εγκλημάτων. Εκδόσεις Αντ.Ν.Σάκκουλα
64. Στεργίου Αλεξιάδη Καθηγητή Νομικής Σχολής ΑΠΘ Ανθρώπινα δικαιώματα Ποινική Καταστολή Δώδεκα μελέτες εκδ. Σάκκουλα Θεσ/νικη 1990
65. Σωφρονιστική. Πανεπιστημιακές Παραδόσεις Έκτη Έκδοση Εκδ. Κυριακίδης Θεσ/νίκη
66. Τεγόπουλος-Φυτράκης ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΛΕΞΙΚΟ Δέκατη τρίτη έκδοση.
67. Τρωιάνος Σ. Τα περί την θρησκείαν εγκλήματα εις τα νομοθετικά κείμενα των μέσων βυζαντινών χρόνων Αθήναι 1979
68. Τσολάκη Δημήτρης Η Ποινή του θανάτου από Φιλοσοφική νομική άποψη. Πάτρα 1984.
69. Φωτάκος Χρυσανθόπουλος Απομνημονεύματα περί της Ελληνικής επανάστασεως Αθήνα 1960
70. Χριστόφορος Λαζάρης Η Ποινή του θανάτου. Επιμ. Εισαγγελέως Εφετών Αθήνα 1977

